תלמוד בבלי · אחרונים · ר' יוסף ענגיל · גליוני השס · נשים

גליוני השס על יבמות

רבי יוסף ענגיל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

גליוני השס על יבמות

רבי יוסף ענגיל

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/גליוני-השס-על-יבמות/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 7
דף ג. 8
דף ג: 8
דף ד. 8
דף ד: 9
דף ה. 9
דף ה: 9
דף ו. 11
דף ו: 11
דף ז. 12
דף ז: 13
דף ח. 13
דף ט. 13
דף י. 14
דף יא. 14
דף יא: 14
דף יב. 14
דף יב: 14
דף יג. 15
דף יג: 15
דף יד. 16
דף טו. 17
דף טז. 18
דף טז: 18
דף יז. 18
דף יז: 19
דף יח. 19
דף יח: 19
דף יט. 19
דף יט: 19
דף כ. 20
דף כ: 20
דף כא. 21
דף כא: 22
דף כב. 23
דף כב: 23
דף כג. 24
דף כג: 25
דף כד. 25
דף כד: 26
דף כה. 27
דף כה: 27
דף כו. 28
דף כו: 28
דף כז. 28
דף כז: 29
דף כט. 29
דף כט: 29
דף ל. 29
דף ל: 29
דף לא. 30
דף לא: 30
דף לב: 31
דף לג: 31
דף לד. 32
דף לד: 32
דף לה. 32
דף לה: 32
דף לו. 33
דף לו: 33
דף לז. 34
דף לז: 35

דף לח. 36
דף לח: 36
דף לט. 37
דף לט: 38
דף מ. 39
דף מא: 40
דף מב. 40
דף מב: 41
דף מג. 41
דף מד. 41
דף מה: 42
דף מו. 42
דף מו: 43
דף מז. 44
דף מז: 45
דף מח. 46
דף מח: 46
דף מט: 47
דף נ. 47
דף נב. 48
דף נב: 48
דף נג: 49
דף נד. 50
דף נד: 50
דף נה: 50
דף נו: 50
דף נז: 51
דף נח: 51
דף נט. 52
דף נט: 53
דף ס: 54
דף סא. 54
דף סא: 55
דף סב. 56
דף סב: 57
דף סג. 58
דף סג: 59
דף סד. 61
דף סד: 62
דף סה. 63
דף סה: 64
דף סו. 65
דף סו: 65
דף סז: 65
דף סח: 66
דף סט. 66
דף סט: 67
דף ע. 67
דף ע: 68
דף עא. 69
דף עא: 69
דף עב. 70
דף עב: 70
דף עג: 71
דף עד. 72
דף עד: 72
דף עה. 72
דף עה: 73
דף עו. 74
דף עו: 75
דף עז. 75
דף עז: 76
דף עח. 77
דף עח: 78

דף עט. 79
דף עט: 80
דף פ. 80
דף פ: 81
דף פא: 81
דף פב. 81
דף פב: 81
דף פג. 83
דף פג: 84
דף פד. 84
דף פד: 85
דף פה: 86
דף פו. 86
דף פו: 86
דף פז. 87
דף פז: 88
דף פח. 89
דף פח: 90
דף פט. 90
דף פט: 90
דף צ. 90
דף צ: 91
דף צא. 92
דף צא: 93
דף צב: 93
דף צג. 95
דף צג: 95
דף צד. 95
דף צד: 96
דף צה. 96
דף צה: 96
דף צז. 96
דף צז: 97
דף צח. 97
דף צט. 97
דף צט: 98
דף ק. 98
דף ק: 98
דף קא. 98
דף קא: 98
דף קב. 99
דף קב: 100
דף קג. 101
דף קג: 101
דף קד. 103
דף קד: 103
דף קה. 104
דף קה: 104
דף קו. 104
דף קו: 105
דף קז. 105
דף קח. 106
דף קח: 106
דף קט. 106
דף קט: 106
דף קי. 107
דף קיא: 107
דף קיב. 108
דף קיג. 108
דף קיג: 109
דף קיד. 109
דף קטו. 110
דף קטו: 110
דף קטז. 110

דף קטז: 111
דף קיז. 111
דף קיז: 112
דף קיח. 112
דף קיח: 113
דף קיט. 114
דף קיט: 114
דף קכ. 114
דף קכ: 115
דף קכא. 115
דף קכא: 116
דף קכב. 117
דף קכב: 118

דף ב.

רש"י ד"ה חמותו כ' שמת בעלה ונשאה אחיו, נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' שע"ד וסי' שע"ה:
שם תוד"ה ואחות אשתו כ' אין להקשות דנדה תאסר ליבם כו', נ"ב ע' שו"ת ח"צ סי' א'
דהעיר כן בכל יבום מפאת דהיבם והיבמה אוננים בשעת נפילה וכן מפאת הבחנה ע"ש
וע' שאילת יעב"ץ סי' כ"ז והאריכו בזה כל האחרונים ומצאתי בשו"ת מהר"ם בר ברוך
סי' תתס"ו כ' על נידון יבמה שנפלה ליבם שהי' נשוי אשה בשעת נפילה ומתה אשתו
אח"כ וכ' דיכול לייבמה ואין לחוש ממה שלא הית' ראוי' ליבם בשעת נפילה משום
חדר"ג האוסר נישואי ב' נשים ונימא כל יבמה שאין אני קורא בה כו' דא"כ כל יבמות
נמי אסורות שהרי צריכות להמתין ג' חדשים וגם מפני האבל עכ"ל וע"ש עוד דמבואר
שם ג"כ קישית התוס' דכאן מנדה ותי' כתירוצם דבנדה הוי שפיר דרכי נועם והוסיף עוד
תי' וז"ל ועי"ל איסור דבר אחר גורם כגון ט"ו נשים שפוטרות צרותיהן אבל נדה מחמת
עצמה היא עכ"ל וצריך ביאור דאדרבה איסור מחמת עצמה גרע טפי ממחמת דבר אחר
ויותר יש לה להחשב מחמתו אינה ראוי' לייבום וע' פסחים מ"ח א' ולכאורה כסבור
הייתי בכוונתו דהיא הנותנת דכיון דמחמת עצמה גרע טפי לכן לא מיחשיב כלל שעת
נפילה אם היא נדה במיתת בעלה כיון דיש חסרון בגופה וה"ל כאילו אין כאן יבמה עדיין
ומתחלת הנפילה רק אחרי טהרתה וא"כ לא שייך לומר כל יבמה שאין אני קורא בה
בשעת נפילה כו' דהרי לא הי' עדיין שעת נפילה כלל ודו"ק אולם נתיישבתי דז"א דא"כ
יבמה שהית' נדה במיתת בעלה והי' היבם נשוי אז אחותה ולפני טהרתה מתה אחותה
אזי תישתרי להתייבם אחרי טהרתה ודו"ק ונ' כוונתו דכיון דמצות יבום רק עלי' דידי'
רמיא ובי' תליא מילתא דהיא מתיבמת על כרחה ע"כ רק בשאר עריות דכי היכא דהיא
אינה ראוי' להתייבם מפאת היותה קרובתו בתו ובת בתו כו' ה"נ הוא אין ראוי ליבמה
מפאת היותו קרובה אבי' ואבי אמה כו' וע"כ שפיר לא קרינן בי' יבמה יבא כו' ומשא"כ
בנדה דהחסרון בגופה והוא ראוי לייבם ורק שהיא אין ראוי' להתייבם ע"כ שפיר קרינן
בי' יבמה יבא כו' ואף שא"י לייבמה מפאת שהיא אינה ראוי' מפאת נדותה ודו"ק היטב
מאוד וע"ש עוד בסוף התשובה שכ' דבנידון דידי' קרינן בי' יבמה יבא כו' בשעת נפילה
כיון דאפשר להתיר החרם ע"ש וע' רשב"א כאן מ"ש מהך דנודרת הנאה מיבמה כו' ע"ש
וי"ל ג"כ דכיון דאפשר לאיתשולי אנדר חשיבא עולה לייבום ויל"ע קצת לפי"ז דא"כ
אם הי' היבם נשוי אחות יבמתו ומתה נימא נמי עתה שאומרים דין אפקעינהו דכיון
שהי' יכול לשלוח גט לאשתו ולבטל שלא בפני השליח ונימא אפקעינהו ותוכל היבמה

להתייבם אז אע"ג דלא עשה כן מ"מ קרינן ביבמה יבמה יבא וגו' מפאת אפשריות זה ותיזקק אליו אחרי מיתת אשתו ויש לחלק ופשוט:

דף ג.

כיון דבמקום מצוה היא דאסורה צרה כו' מש"ה תני פוטרת, נ"ב פי' כיון דהפטור הוא סבת האיסור ע' פירש"י מש"ה תני פוטרות ודוגמתו מנחות מ' א' ע"ש ברש"י ד"ה ב"ש פוטרין:

דף ג:

ל"ת שיש בו כרת מי דחיא, נ"ב ע' ירושלמי סוכה פ"ג הי"א חברייא אמרין דברי ר' יוסה שמ"ע דוחה למל"ת ע"ש ואע"ג דבשבת היא כרת וסקילה חולם בלא"ה דברי הירושלמי הנ"ל מקושי ההבנה ואכ"מ:

שם ל"ת גרידא מנ"ל דדחי דכתי' לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך, נ"ב בס' הפרדס לרש"י ה' יוה"כ סי' קפ"א כ' וז"ל וכך אמר מורינו הזקן שהי' מנהג רבו כשהי' מפשיט טליתו הי' מברך אקב"ו לשמור חוקיו ולא נראה בעיני מורינו משום דחוקה לא כתיבא בציצית כו' ואני נתן הצעיר רואה שחייב לברך הואיל שסדין הלכה כב"ה דמחייבין דכתי' את חקותי תשמורו ועוד ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך בגד רשות אבל טלית של מצוה אתי עשה דחי ל"ת אלמא חקה כתיבא בציצית כבתפילין עכ"ל נ' מדבריו דתיבת בגד גופי' משמעותו רשות ואין טלית מצוה בכלל וצ"ע מכולה סוגי' דכאן וגם לשונו ז"ל בעצמו צ"ע שכ' אבל טלית של מצוה אתי עשה כו' ול"ל לדחיי' הלא לא נאמר הלאו כלל על טלית של מצוה וגם יוצא מדבריו חידוש דיש עשה נוספת בציצית עשה דואת חקותי תשמרו וא"ל דא"כ מנ"ל למילף מכלאים בציצית דעשה גרידא דחי לל"ת דז"א דואת חקותי תשמרו איתי' נמי בכלאים ועיקרו על כלאים נאמר והשמר דלאו לאו וא"כ כי היכי דדחו תרי עשה לתרי לאוי שפיר יש לעשה אחת לדחות חד לאו ורק למ"ד דהשמר דעשה נמי לאו הוא יש ללמוד מכאן דעשה ול"ת דחי תרי לאוי ודו"ק ואולם לתוס' עירובין צ"ו א' ד"ה השמר לכ"ע שמיר' דציצית דכאן היא רק עשה לענין חיוב הלבישה ע"ש:

דף ד.

מניין ליבמה שנפלה כו', נ"ב ע' שו"ת ח"צ סי' א':

שם וכי מפני שסמכו עניין לו נוציא זה לסקילה, נ"ב דוגמת ל' זה סנהדרין נ"א ב' וכי מפני שאתה דורש בת ובת נוציא זו לשריפה:
שם השתא דלא סמיך לי' דכתי' לא יקח איש את אשת אביו בנתיים כו', נ"ב הא דר' יהודה חשיב לי' סמוכין ולא אשגח אהפסק דיבור שבנתיים דוגמתו לר' יהודה בקידושין ע"ג א' דיליף מקרא דכתי' הקהל חקה אחת לכם ולגר דקהל גרים איקרי קהל ור' יוסי פליג עלי' שם מטעמא דחקה אחת הפסיק העניין ואילו ר' יהודה לא אשגח אהפסק דחקה אחת ע"ש:

דף ד:

ה"א כל כו' ואפי' מוכרי כסות כ' רחמנא לא תלבש כו' דומי' דלבישה דאית בי' הנאה, נ"ב אע"ג דגם מוכרי כסות נהנים צ"ל דכיון שאינם מתכוונים כפירש"י לא חשיבא הנאה אולם ביריאים סי' ס"א כ' אהך דלובש כלאים להבריח את המכס דאמרי' דבדשא"מ פליגי וז"ל פי' אינו מתכוון ליהנות הלכך לא הוי דומי' דלבישה אעפ"י שהוא נהנה דוודאי בכל לבישה איכא כוונת הנאה הילכך לא דמיא ללבישה עכ"ל וצ"ל לדבריו דכוונת הגמ' דומי' דלבישה דאית בי' כוונת הנאה ועמ"ש בגליון ב"ק קי"ג א' משו"ת חות יאיר ועמ"ש בגליון יומא ע"ז ב' וע' ס' חדושי גור ארי' למהר"ל מפראג ז"ל שבת מ"ב א' ד"ה למימרא וע' חידושי רמב"ן שם קי"א א' ד"ה האי מסוכריא דנזייתא מש"ש ומה שהתיר ר"ש למוכרי כסות כו':

דף ה.

דאיכא למיפרך שכן ישנו בשאלה, נ"ב אין לדון מכאן דעדל"ת ועשה שישנן בשאלה, ע' שו"ת הרשב"א ח"ג סי' שמ"ג:
שם תוד"ה ואכתי כ' ועוד קשה דלקמן בפ"ב גבי אלמנה לכ"ג כו', נ"ב ע' אתוון דאוריתא כלל כ"ב מש"ש בשם הערוך לנר דמאי קושי' מייבום הא בייבום גם העשה אין שוה בכל דאין נוהגת במלך ע"ש וכעת מצאתי שכבר הוזכר תי' זה בשו"ת רדב"ז ח"א סי' שי"ד עש"ה:

דף ה:

ומכלהו נמי שכן ישנן כו', נ"ב ע' שו"ת ראשית בכורים ח"ב סי' ז' הקשה דנילף מפריעה דדחי שבת ואינו לפני הדיבור וכדאמר לקמן ע"א ב' דלא ניתנה פריעת מילה לאברהם אבינו ותי' עפמ"ש התוס' שם ד"ה לא דפריעה היא הלל"מ וא"כ מאי דדחי שבת ע"כ

הוא ג"כ מהלל"מ ואין דנין מהלכה ע"ש ובלא"ה לק"מ דכיון דעתה שניתנה פריעה מל ולא פרע כאילו לא מל ומילה הרי ישנה לפני הדיבור לכן אי לי' מעלת לפני הדיבור גם אל הפריעה ושוב ראיתי שיש לדחות זה ע' שאילת שלום על השאלתות פ' אחרי עש"ה בשאלתות אות צ"ג ובשאילת שלום אות צ"ט וע"ש בס' ר"ב הנ"ל שהקשה עוד דנילף מפסח שני דדחי שבת כמבואר בפסחים צ"ה א' ואינו לפני הדיבור ע"ש ונ' דלמ"ד דהוא תשלומין דראשון או תקנתא דראשון אהני מעלת לפני הדיבור דראשון גם אל השני ואפי' למ"ד דהוא רגל בפ"ע מ"מ איכא למיפרך דמה לשם פסח שכן ישנו לפני הדיבור ולפי"ז לר' משרשיא דס"ל בזבחים ט"ז א' וב' דלא פרכינן שם יושב עש"ה תדחה עשה לל"ת שיש בו כרת:

שם יכול יהא כיבוד או"א כו', נ"ב מה שדקדקו דל"ל קרא הא אינו עושה מעשה עמך ע' שו"ת הרא"ש כלל ט"ו אות ה' כ' להלכה כן דכשאביו אומר לו לעשות עביר' לא ישמע לו משום דכתי' אני ד' מוראי למעלה ממוראיכם והוא דרשא דכאן ועוד משום דאינו עושה מעשה עמך ואינו חייב לכבדו ע"ש וצ"ע דא"כ ל"ל לדרשא דכאן וכנ"ל:

שם וטעמא דכ' רחמנא כו', נ"ב ע' תוס' דמדלא איצטריך לגופי' ע"כ דאתי לדעלמא איפכא וע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' מ"ז עש"ה וע' פסחים ע"ה א' הא לא גלי רחמנא כו' א"ל גלי וילפי' מינה וע' גיטין מ"ז ב' איתיבי' ר"י לר"ל ולביתך כו' א"ל טעמא דידי נמי מהכא ודכוותי' בחולין ע"ה א' ואולם כלל זה דהיכא דא"צ לגופי' אתי לגלות דבעלמא איפכא והיכא דצריך לגופי' ילפי' מיני' אלעלמא הוא מוסכם במקומות רבות בש"ס וע' מנחות ל"ד א' ועל שתי המזוזות שאין ת"ל שתי כו' זה בנה אב כ"מ שנאמר מזוזות אינו אלא אחת עד שיפרוט לך הכתוב שתים ושם צ"ג ב' דרש כזה להיפוך כתי' ידו וכתי' שתי זה בנה אב כ"מ שנאמר ידו הרי כאן שתים עד שיפרוט לך הכתוב אחת וע"כ משום דשתי דגבי מזוזות א"צ לגופי' דבלא"ה מיעוט מזוזות שתים לכן אתי לגלות דבעלמא איפכא כ"מ שנאמר מזוזות אינו אלא אחת ומשא"כ שתי דגבי ידו דצריך לגופי' דידו אחת משמע וצריך שתי לגופי' דבעי' שתים לכן ילפי' מיני' גם אעלמא דכ"מ שנאמר ידו הרי כאן שתים:

שם לא לאו דמחמר, נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תתי"א שכ' דיש מי שסובר שאין במחמר לאו כלל כו' ע"ש וצע"ק מכאן וגם גוף הדבר צ"ע ונ' דכוונתו דתיבת אתה מפסיק ל' לאו דלא תעשה ע' שבת קנ"ד ב' ואפי' למ"ד כו' ותיבת ובהמתך דבתרי' המורה איסור הבהמה הוא רק איסור גרידא נסמך ללאו דלא תעשה אבל הוא עצמו איננו לאו ודקרי לי' כאן לאו היינו ג"כ מפאת סמיכתו ללאו אבל אין הכוונה לאו ממש וע' שבת קנ"ד א'

שם תוד"ה בלאו דכתבו דהלאו קאי אמלאכות טפי ממחמר מפאת הפסק תיבת אתה ע"ש ואולם לסברא המובאה ברדב"ז הנ"ל לא דקאי טפי רק קאי לגמרי רק אמלאכות ותיבת ובהמתך הוא איסור בפ"ע וכיון שלא נאמר בל' לאו איננו לאו ושוב נזכרתי דהך דמחמר הוא רק עשה דשביתת בהמתו היא דעת ראשונים ז"ל וע' מה שדן בסברא זו ברמב"ן שבת קנ"ג ב' ד"ה והלא מחמר:

דף ו.

שאני לאוי דשבת דחמירי, נ"ב אי גם לאוי דיו"ט חמירי ע' רש"י ביצה ל"ד א' ד"ה מי מחזקינן ריעותא דכ' משום חומר מלאכה ביו"ט:

שם יכול אמר לו אביו היטמא כו', נ"ב ע' שו"ת תה"ד ח"א סי' מ' וע' שו"ת חיים שאל סי' ה':

שם רש"י ד"ה אמר לו אביו כו' כ' להשיב אבידה, נ"ב צע"ג ודברי הס' חומרי מתניתא דחוקים:

שם תוד"ה שכן הכשר מצוה כ' ואור"י דכיבוד אב אפי' עוסק בגון מצוה לא דחי כו', נ"ב יל"ע אם יש מצות כיבוד אב כשאומר לו לעשות דבר אסור אלא שאין בכח המצוה לדחות האיסור או אין מצוה כלל וכלל ונ' פשוט דאין מצוה כלל דהא אינו עושה מעשה עמך ורק אילו הי' דוחה הי' חשוב עושה מעשה עמך כיון דהבן בכדין יעשה משא"כ עתה דאינו דוחה באמת ה"ל אינו עושה כו' אולם יש לספק עדיין היכא דהי' אביו שוגג ולא ידע מן האיסור ובזה י"ל ג"כ דאנן סהדי דאילו ידע לא הי' מצוהו ולא הוי קיום הציווי כבודו כלל ויש נפקותא בספק שלנו הנ"ל לענין נודר ע"ד רבים מדבר וציוהו אביו לעשות הדבר שאסרו ע"ע בנדר דאי נימא דיש מצות כיבוד אלא דאינו דוחה איסור הנדר עכ"פ יש לחכם להתיר לו דה"ל ההתרה לדבר מצוה ונדר עד"ר יש לו התרה לדבר מצוה ומשא"כ אם אין מצוה כלל לשמוע לאביו אין כאן דבר מצוה להתיר עבורו ושוב מצאתי הדבר מתבאר משו"ת תשב"ץ ח"ב סי' נ"ג עש"ה:

דף ו:

אלא ממי שהזהיר כו', נ"ב מוכח דיש חיוב מורא בשבת ונלמד ממקרא זה עצמו את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו דהוקשו זה לזה וע"כ כמו שנאמר חיוב מורא במקדש ה"ה בשבת ועניין המורא בשבת שיחשוב אדם בלבבו לכבד את השבת ולשמור אותו ולהיות חרד על הדבר, כ"ז מדברי הס' יריאים סי' צ"ח והם לכאורה דלא כדברי רש"י

כאן ד"ה לא משבת אתה מתיירא וכדברי היריאים כן מוכח קצת בתקוני זוהר דדורש בראשית ירא שבת וע' תענית ח' ב' יראי שמי וברש"י שומרי שבת ומוכח ג"כ דיש עניין מורא בשבת ומה שנקראים יראי שמי י"ל ע"ד הזוהר מהו שבת שמא דקוב"ה והא דאמר לא משבת אתה מתיירא כו' צ"ל ליריאים הנ"ל דיותר יש שייכות לטעות לירא מן המקדש עצמו ממן השבת עצמו והנה מהיקיש הנ"ל לפי פי' היריאים מובן ממילא דנלמד ג"כ חיוב שמיר' למקדש ולא הובא לימוד זה ריש תמיד דשם מקור חיובי שמירת מקדש ויש ליישב וע"ש וכן הא דאמר כאן ואיזו היא מורא מקדש לא יכנס כו' ומשמע דאיסור זה נלמד מקרא דומקדשי תיראו ע' סיפרי תצא פיסקא רנ"ח והי' מחניך קדוש קדשהו מכאן אמרו לא יכנס אדם בהר הבית במקלו ובמנעלו ובאבק שע"ג רגליו עכ"ל ומשמע דדריש קרא דוהי' מחניך אמחנה לוי' ושכינה וכתי' קדוש לומר קדשהו בענייני כבוד שלא ליכנס במקלו כו' והוא דוגמת דרש וקדשתו כו' לפתוח ראשון כו' ולפי דרשא דכאן מומקדשי תיראו צ"ל דאף דהר הבית אין קרוי מקדש והבית הוא שקרוי מקדש מ"מ ממורא הבית הוא שלא ליכנס גם להר שלפניו במקלו כו':

שם תוד"ה טעמא כ' דבכל דוכתא משוינן מכשירי מצוה כו' כמצוה עצמה, נ"ב ע' שו"ת תה"ד סי' ק"ב:

שם תוד"ה לא כ' וה"ק או אינו אלא אפי' מיתת ב"ד, נ"ב ע' שו"ת רד"ך בית כ"ה שהביא לשון התוס' זה ופירשו עש"ה שכ' חידוש דסברת האו אינו דאע"ג דשבת עשה ול"ת מ"מ כיון דמיתת ב"ד לכפרה אתי ה"ל עשה עדיפא ודחי לעשה ול"ת ע"ש:

דף ז.

ואין דוחה את השבת, נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' ד"ש:

שם דבר שהי' בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כלו יצא, נ"ב פסחים ק"כ א', מנחות נ"ה ב', בכורות ו' א':

שם תוד"ה לפי כ' ואין קרוי דבר חדש אלא כשסותר כללו כו', נ"ב ע' שו"ת חיים שאל ח"ב סי' מ"ג אות ג':

שם כ' אבל לעניין חידוש לא גמר מיני', נ"ב ע' בעלי התוס' עה"ת משפטים ד"ה אך אם יום או יומים ובריב"א שם ד"ה כי יכה איש את עבדו:

דף ז:

ויעמוד יהושפט בקהל יהודה לפני החצר החדשה כו' שחידשו בה דברים ואמרו טבול יום כו' נ"ב הכוונה כהך דכתובות ז' ב' ויקח עשרה אנשים למידרש עמוני ולא עמונית וכדא"ל שמואל לר"ח בגדתאה פוק ואייתי לי בי עשרה ואימא לך באנפייהו המזכה לעובר קנה הרי דכשמחדשים דבר חידוש צריך לדורשו בעשרה וע"כ גם כאן דחידשו בה דברים כו' לכן עמד בקהל דהיינו עשרה כמבואר סוף תמיד נשחט ע' מזה בס' בנין אריאל פ' ויחי וגוף הדרש דכאן דדריש החדשה לומר שחידשו דין [דטבול יום לא יכנס כו'] דוגמתו מנחות מ"ה א' בחודש אם חידשו ואמרו חלב מותר וכזה ברות רבה ויולד מן חודש אשתו לא צורכה דלא אלא ויולד מן בערה אשתו אלא בימיו נתחדשה הלכה עמוני ולא עמונית כו':

דף ח.

תוד"ה רבא כ' דשם טומאה אחת היא, נ"ב ל' הגמ' יומא פ"א א' ויש עוד כל' זה שבועות י"ד ב' ואינו עניין לכאן:

דף ט.

ובעכו"ם יחיד נשיא ומשיח מביאין שעיר', נ"ב יש לדרוש טעמא דקרא עפ"י גמ' סנהדרין פ"ד א' כיון שהדיח אין לך הדיוט גדול מזה ומדיח הוא חטא עכו"ם ולכן בחטא עכו"ם יחיד נשיא ומשיח שוין דכיון שעבדו עכו"ם הויין להו גם נשיא ומשיח הדיוטים:

שם נפש אחת אחד יחיד ואחד נשיא ואחד משיח במשמע, נ"ב כזה מעילה י"ח א':

שם ממונן פלט, כל' זה קידושין ע' א':

שם כמדומה לי שאין לו מוח כו', נ"ב לפי שלוי הי' תלמידו של רבי כמבואר בפ"ק דסנהדרין ויש חיוב על הרב לכעוס על תלמידיו אם רואה שמתרשלים כמבואר ביו"ד סי' רמ"ו לכן מפני שרבי ידע בלוי שאדם גדול הוא ולא הי' ראוי שיטעה אם לא ממיעוט עיון והשגחה לכן דיבר אליו קשות, שו"ת חות יאיר סי' קנ"ב:

שם ובפלוגתא לא קא מיירי, נ"ב כזה נזיר ל"ח א', נדה כ"ו ב', ביצה י"א ב':

שם תוד"ה והרי כ' ותימא לר"י דאמאי לא אמרי' נמי לר"ע דליתי עשה ולידחי ל"ת, נ"ב י"ל בפשיטות עפ"י גמ' לקמן כ' ב' דהי' ראוי שיוחשב אפשר לקיים שניהם מפאת דאפשר בחליצה אלא דדחי התם דחליצה במקום ייבום לאו מצוה היא וזהו לדידן דמצות ייבום קודמת למצות חליצה ואפי' לאבא שאול נמי דחליצה קודמת היינו רק מחשש

שמא לא יכוין לשם מצוה ונמצא פוגע בערוה אבל בעצם ייבום קודם ומשא"כ לר"ע דמבואר בזוהר חדש מדרש רות ד"ה על התעודה (דפוס ווארשוא תרמ"ה דף פ"ח ע"ב) וז"ל שלף איש נעלו זו מצות חליצה ונתן לרעהו זו מצות יבום מכאן א"ר עקיבא מצות חליצה קודמת למצות יבום עכ"ל א"כ לר"ע בעצם חליצה קודמת כיון דאקדמה קרא א"כ שוב שפיר ה"ל אפשר לקיים שניהם ולא אמרי' עדל"ת:

דף י.

דאי לא קתני, נ"ב ע' נדרים ט"ו א' כי קתני דאי ניים ע"ש בפירש"י:
שם בדקה לוי במתניתי', נ"ב כל' זה ב"מ מ"ח א':
שם תוד"ה לר' יהודה כ' וי"ל דשמא אסור לקדש מדרבנן שמא יבעול כו', נ"ב ע' תוס' ב"מ יו"ד ב' ד"ה דאמר וע' סוטה מ"ד א' וכבר האריכו האחרונים וע' ח"א למהרש"א תענית ד' א' ד"ה שאול שאל שלא כהוגן דרהיטות דבריו שם דיש לאו דלא יבא ממזר בקידושין לחוד עש"ה וצ"ע:

דף יא.

צרת סוטה אסורה, נ"ב בדין צרת אשת כהן שנאנסה ע' נימוקי יוסף וע' שו"ת חיים שאל ח"ב סי' ט':

דף יא:

היא תועבה ואין בני' תועבין, נ"ב כדרש זה בנדרים ל"ב ב' והוא כהן וגו' הוא כהן ואין זרעו כהן וע"ע ערכין כ"ד א' דתיבת הוא ממעט אשתו ובניו:
שם אלא אימא או היא או צרתה, נ"ב ע' תוס' וע' שו"ת:
שם במותר לה נאסרה באסור לה לא כ"ש, נ"ב דוגמתו סנהדרין ק"ח ב' במותר לי נאסר לי באסור לי לא כ"ש:

דף יב.

שלא מצינו בכה"ת כולה כגון זאת, נ"ב דוגמתו מכשירין פ"ו מ"ה ואין לנו כיוצא בו:

דף יב:

צרת אילונית מותרת ואפי' הכיר בה, נ"ב ע' רש"י וע' שו"ת הרשב"א ח"ד סי' צ"ז נ' סברתו דהחילוק שבין אילונית לערוה דאילונית אינה ראוי' לכל האחים ולכן אין בה

זיקה כלל ומשא"כ ערוה ליבם כגון בתו כו' כיון דאילו הי' שם אח אחר שאינה ערוה לו הית' זקוקה לכן גם לו היא זקוקה ואיסור הערוה פוטר ולכן פוטר גם הצרה והיינו נמי טעמא דב"ה לקמן י"ג ב' דפליגי אב"ש לשינויא דרבא עש"ה:

שם ומן השמים ירחמו, נ"ב כל' זה ע"ז י"ח א':

שם א"כ מצינו חמותו ממאנת ותנן אי אתה יכול לומר בחמותו כו' או שמיאנו, נ"ב כעין סגנון זה ביצה י"ב ב' א"כ מצינו תרומה שזכאי בהרמתה ותנן לא אם אמרתם בתרומה שאינו זכאי בהרמתה וכאן לא שייך שינויא דהתם ע"ש דלישנא דאי אתה יכול לומר משמע דאין לו מציאות בשום פעם וע"ע דוגמתו מנחות ע' א' א"כ מצינו תרומה במחובר לקרקע ותנן לא מצינו תרומה במחובר לקרקע ועמש"ש בגליון:

שם תוד"ה שלש כ' פי' הקונטרס כו', נ"ב ע' שו"ת חות יאיר סי' ל"א וע' שו"ת רדב"ז ח"ג סי' אלף כ"א וע"ש שכ' דמלבד איסור השחתת זרע שאסור לאשה להשחית זרע הבעל יש עוד איסור לפני עור שמכשלת את הבעל באיסור השחתת זרע דנמצא הבעל מוציא זרעו לבטלה וע"ש ג"כ חידוש דלרבנן דסברי דמשמשת כדרכה והולכת ומן השמים ירחמו היינו דמותרת בכך אבל לא שצריכה לעשות כך ותיאסר לשמש במוך דמצי הבעל לומר שמא אין לי זכות שירחמו עלי מן השמים ע"ש וע' מהרי"ל ה' ערב יום כפור וז"ל ואמר מהר"י סג"ל דלפי"ז נ' אשה ששמשה תוך ג' ימים קודם יוה"כ צריכה לכבד ביתה בחמין שלא תפלוט ש"ז ואח"כ תטבול כו' ודווקא שלא בשעת סמוך לטבילתה או סמוך לווסתה דבאותן שעות אל תכבד שמא תשחית זרע ההריון דאי אשה מתעברת אלא סמוך לטבילתה או סמוך לווסתה עכ"ל ולכאורה הי' נראה מהך דכאן דתמיד אין לה להשחית הזרע עבור טבילת עיוה"כ דאינה אלא מנהג בעלמא:

דף יג.

ממאנת למאמרו ואין מאמנת לזיקתו, נ"ב כלשון זה קידושין מ"ה א' במובן אחר:

דף יג:

לא תתגודדו כו', נ"ב ע' אריכות בשו"ת מעיל צדקה סי' מ"ט וסי' נ' וע' רש"י סוכה מ"ד א' ד"ה לדידהו וצע"ק דהא בסוגיין מבואר דבב' עיירות לכ"ע ליכא משום לא תתגודדו וע' שו"ת מהר"ם אלשיך סי' נ"ט ושו"ת חיים שאל ח"ב סי' ב' וע' ספר הפרדס לרש"י סי' ר"ד דיש בכל פרישה שאדם פורש עצמו ממנהג הציבור כגון מי שאינו מתענה תענית אסתר וכדומה יש בו משום לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות עש"ה וע"ע בליקוטים

שבסוף ס' הפרד"ס הנ"ל (דפוס ווארשוא דנ"ש ע"ב) טעם על מה שהוקבע יום ששים לתקופה לשאלת מטר בגולה ולא בכל מקום כפי מקומו ומה ראו שלא להקדים ולא לאחר וידקדקו בין יום ששים ליום של אחריו והשיב וז"ל חוק הנוהג בישראל צריך להיות לו זמן קבוע שלא יהו אלו עושין בו (כך ואילו עושין בו כך) שמא תתגודדו אגודות עכ"ל והתם הוי ג"כ ב' עיירות וע"ע בעניין לא תתגודדו בשו"ת רד"ך בית י"ג עש"ה וע"ע שם בית י"ד בזה ע"ש וע' שו"ת רדב"ז ח"ג סי' תתקי"ב דכשמקצת ציבור קורין ק"ש בקול רם ומקצתן בלחש אית בי' משום לא תתגודדו עכ"ל וע"ע שם סי' תתקס"ז דאם מקצת קהלות יאמרו הפיוטים ומקצת לא יאמרו אית בי' משום לא תתגודדו ע"ש וע"ע שו"ת מהר"י מינץ סי' ט"ו ע"ש וע"ע שו"ת הלכות קטנות סי' ד' ע"ש בדברי המני"ח וע"ע שו"ת הרא"ש כלל ד' אות י' בסופו מש"ש מכל מקום לא רציתי לעשות אגודות אגודות כו' וע' מהרי"ל ה' תפלה דקס"ז ע"א מש"ש ואם נאחר ביותר נראה כעשינו עצמנו אגודות וע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קע"ט ומ"ש בדבריו לקמן פ"ו ב' על הגליון וע"ע ר"ן ע"ז רפ"ק שכ' בטעמא דחכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר שהוא כדי שלא תראה תורה כשתי תורות הללו אוסרים והללו מתירים כו' עכ"ל ונ' כוונתו ג"כ לאיסור לא תתגודדו וקצ"ע מכאן דבב' בתי דיניה אפי' בעיר אחת לית לן בה וע"ע מרדכי תענית פ"ק רמז תרט' מש"ש ולשנה הבאה מזכירו מקצתן מבערב ומקצתן לא יזכירו והוו להו חבילות חבילות כו' ועוד שם רמז תרי"ז ואם בג' שעות תפול תקופת תשרי והיחיד איחר תפלתו מן הציבור נראה לרבינו כו' דאיהו בתר רוב ציבור גריר ואין עושין תורה כב' תורות וחבילות חבילות:

דף יד.

לא עשו ב"ש כדבריהם, נ"ב ע' לקמן ט"ו א' תוד"ה וסיכך וע' דמאי פ"ו מ"ו וצנועי ב"ה היו נוהגין כדברי ב"ש וצע"ק וכן קשה משבת כ"א ב' אחד עשה כב"ש וע"ע תוספתא תרומות פ"ג אר"י הלכה כדברי ב"ש אלא שנהגו הרבים כדברי ב"ה ומשמע דב"ש עצמן לא עשו כדברי ב"ה:

שם ור' יוחנן אמר עשו ועשו כו' ושמואל אמר עשו ועשו, נ"ב כן הוא ג"כ לישנא דר' יוחנן ושמואל לקמן צ"ו ב' וע"ע דוגמת ל' עשו ועשו במנחות מ"ט א' א"ל רב עלו ועלו ובב"מ ט"ו א' א"ל אין יפה ויפה ובב"ק מ"ט ב' א"ל לצור ולצור ובב"ב פ"ג ב' א"ל קנה וקנה:

שם כי אזלי' בתר רובא כו', נ"ב ע' שו"ת צמח צדק סי' ב' וע' שו"ת משפטים ישרים סי' רל"ח כ' דאמרי' בגמ' יצתה בת קול ואמרה הלכה כב"ה ומקשינן פשיטא יחיד ורבים

הלכה כרבים כו' ולא נמצא כסגנון זה בגמ' וע"ש בגוף התשובה לעניין אי הלכה כרבים נגד מיעוט היכא שהרבים לא נתוועדו יחד רק גילו כל אחד דעתו בכתב ע"ש וע"ע אריכות שם סי' רפ"ד והנה הפלוגתא דכאן אי עשו כו' אף דב"ה רובא מפאת דב"ש מחדדי טפי היא אי אזלי' בתר רוב האיכות או בתר רוב הכמות דב"ה דהוי רובא היינו רוב בכמות וב"ש דמחדדי טפי ועיונם חזק וגדול יותר זהו רוב באיכות ודו"ק וע' רש"י מנחות ל"ד א' ד"ה אע"ג דרגיל בחד דכ' דהא דבמזוזה הלך אחר הרגיל ה"מ בב' פתחים ורגיל בחד בטילה אידך לגבי' אבל תלתא לגבי חד לא בטלי והיינו ג"כ דפתח שרגיל ליכנס ולצאת בו יש בו יותר עניין פתח וזהו רוב באיכות וע"כ רק לגבי חד עדיף אבל לגבי תלתא דיש בהם נגדו רוב בכמות אין רוב הכמות בטל לגבי רוב האיכות ונמצאו כולן פתחים שפיר ולכן כולן חייבין וזה כפי האמת דקיי"ל כב"ה וע"ע הוריות ה' א' פלוגתא דתנאי לעניין פר העלם דבר של ציבור אי בעי' רוב קהל או גם בשבעה שבטים אעפ"י שאינן רובו של קהל חייבין ע"ש והוא ג"כ עניין הנ"ל דרוב קהל הוא רוב האנשים בכמות אולם ז' שבטים אעפ"י שאינן עוד בכמות מ"מ יש רוב באיכות דכל שבט יש לו מהות ומעלה בפ"ע וז' שבטים הוא ריבוי מפאת ריבוי המהותים והאיכיות ואף שאינו רוב בכמות ודו"ק היטיב מאוד:

שם אנן הכי קאמרי' ר' אבוה היכי שביק ר' יוחנן ועביד כריב"ל, נ"ב בזה"ל הובאה גמ' דכאן בבה"ג ה' ברכות פ"א ודייק הבה"ג ז"ל שם מינה דהלכה כר' יוחנן לגבי ריב"ל ע"ש:

שם בשלמא ב"ש מב"ה לא נמנעו דבני חייבי לאוין נינהו, נ"ב ע' שו"ת הרשב"א ח"ד סי' צ"ח ולפמ"ש הרשב"א שם דיש הוכחה דב"ש לית להו דר"ש לקמן כ"ח ב' במשנה מדלא תני וב"ש פוטרין וכן הי' ר"ש אומר עש"ה א"כ מיושבת קישית תוס' לעיל י"ג ב' ד"ה מ"ט דב"ש דכ' וא"ת ומאי קבעו לי' דילמא מוקמי לצרור לכדר"ש כו' וע"ע בחידושי רמב"ן לעיל י"ג ב':

דף טו.

מה נעשה להם לצרות הראשונות מעתה, נ"ב כל' זה בירושלמי גיטין פ"א ה"ב ומה נעשה לראשונות שנישאו:

שם אלא אי אמרת לא עשו מאי מה נעשה, נ"ב ע' שו"ת הרשב"א ח"ד סי' צ"ט ומש"ש ודמיא להאי דפ' ארבעה אחין וכנ' דכוונתו לגמ' לקמן ל"א א' אבל לא זכיתי להבין הדמיון לשם דו"ק ותשכח כי הדבר צ"ע:

שם וכל טהרות שהיו בירושלים נעשים על גבה נ"ב כל' זה תוספתא תרומות פ"ק:

דף טז.

כמותך ירבו בישראל, נ"ב כל' זה בכורות מ"ה ב' ושם איתא ירבה וע"ע שבת ל"א א' לא ירבו כמותך בישראל:
שם שעל מדוכה זו ישב חגי הנביא, נ"ב דוגמת זה תוספתא דכלים בבא בתרא פרק ב' ועליו ישב חגי הנביא והובאה בר"ש שם במשנה פכ"ב מ"ט:
שם תוד"ה יצאו כ' ויצטרכו לפסוק כו', נ"ב ע' שו"ת משפטים ישרים סי' רפ"ד:

דף טז:

עכו"ם שקידש כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"י מינץ סי' י"א ועוד שם סי' י"ב:
שם תוד"ה ר' יוחנן כ' ושמא סבר ר' יוחנן שלא אמרה חגי מעולם, נ"ב דוגמתו בתוס' ב"ק פ"ב ב' ד"ה אתא ע"ש דכ' וי"ל דדילמא סבר דלא תיקן עזרא דבר זה:

דף יז.

לא זזו משם עד שעשאום עכו"ם גמורים, נ"ב כל' זה בחולין ו' א':
שם כסף גלגלתא להיכן יהבת כו', נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת תשב"ץ ח"ב סי' רצ"ב בתיקון ט' עש"ה וע"ע שם ח"ג סי' כ"ד וע"ע רש"י נזיר ז' א' ד"ה וליהוי כל אוונא ואוונא משמע דהמחוז תלוי ושייך למקום מושב השר ושפורעין לשם המס ע"ש וע' כתובות נ"ד א' ועד היכא נהרדעא כו' וע' ירושלמי דמאי פ"ב ה"א סבר ר' אימי ממעלי מסין כמי שנתכבשו עש"ה:
שם קבא רבא וקבא זוטא מיגנדר ואזיל לשאול, נ"ב מליצה זאת ע"ד ש"ס קידושין מ"ט ב' עשרה קבין עזות ופירש"י ממזרות ירדו לעולם ט' נטלה מישן ואחד כל העולם כולו ומזה הוא מליצת ל' קב דכאן וכזה ג"כ בקידושין ע"ט ב' כ"ע כיילי, לי' בקבא זוטא והאי מדרבנן כיילי לי' בקבא רבא וקאי על קבי חכמה שירדו לעולם שנאמר שם מ"ט ב' ג"כ כסגנון הנ"ל י' קבין חכמה כו' ט' נטלה א"י כו':
שם א"ר נחמן מאן דתני ראשונה לא משתבש מאן דתני שני' לא משתבש, נ"ב כזה ביצה ל"ה ב' א"ר נחמן בר יצחק מאן דתני משירין לא משתבש ומאן דתני משחירין לא משתבש כו' וע' רש"י גיטין ל"א ב' דר' נחמן סתם הוא ר' נחמן בר יצחק וע"ע ב"ק ס' א' אר"נ בר יצחק מאן דתני ליבה לא משתבש ומאן דתני ניבה לא משתבש ועוד שם קט"ז ב' אר"נ בר יצחק מאן דתני מסיקין לא משתבש ומאן דתני מציקין לא משתבש וע"ע דוגמא ע"ז ב' א' מאן דתנא אידיהן לא משתבש ומאן דתנא עידיהן לא משתבש:

דף יז:

כי ישבו אחים יחדיו שהית' להם ישיבה אחת בעולם, נ"ב נדה מ"ד א' ולקמן כ' ב' בישיבה תלא רחמנא:

דף יח.

לאפוקי מב"ש כו', נ"ב פי' לאפוקי מסברא דב"ש דאמרי מאמר קונה כו' אבל אין הכוונה לאפוקי מב"ש ממש דלב"ש ממש הא אפי' עבד בה מאמר ואפי' נשאה אין הצרה נאסרת כלל דהא ב"ש מתירין את הצרות לאחים, שו"ת הרשב"א ח"ד סי' רי"ט ע"ש שהביא דמיונות לזה:

דף יח:

ובדין הוא דנפלוג כו' עד והדר פליג עלייהו, נ"ב כזה לקמן נ"ו א' ומנחות ק"ח ב' וחולין פ"ו א':

דף יט.

ועוד ר"ש פוטר בארבעתן מבע"ל, נ"ב ע' ס' הצבא שבסוף שו"ת תמים דעים במדה י"ב:

דף יט:

מ"ס מילי דיבמה ממילי דיבמה כו' ומ"ס מילי דקידושין ממילי דקידושין כו', נ"ב דוגמתו חולין ל"ג ב' מ"ס ידיו כגופו שוינהו רבנן ומ"ס ידים כידים דעלמא כו' ודו"ק וע"ע דוגמא לספק זה בדאוריתא אי ילפי' אותו הדבר עצמו מעלמא או ילפי' לי' מגופי' אף שאינו אותו הדבר עצמו בע"ז נ"ב א' ריתך כלי לכו"ם מהו כו' משמשין ממשמשין גמרי' מה התם עד שיעבדו כו' או דילמא מינה גמר מה היא אסורה מיד כו':

שם ואין ספק מוציא מידי וודאי, נ"ב ע' מסורת הש"ס וע"ע לקמן ס"ט ב' הבא על ארוסתו כו' דכוונת כולה סוגי' שם משום דהוא בעלה וודאי ואחר ספק ואין ספק מוציא מידי וודאי כמבואר בשו"ת מהר"ם פדואה סי' כ"א עש"ה:

שם ויבמה עדיין ייבומי הראשונים עלי', נ"ב ע' חזקוני עה"ת על תיבת ויבמה וצ"ל דדרשא דכאן מיתורא או מדאפקי' קרא בהאי לישנא ולא כ' בהדיא שיסיר היבום דהוא ל' מפורש יותר אעפ"י שהי' מרבה בתיבות ודוגמתו לעיל ה' ב' כולה משעטנז נפקא מדלא כתי' שוע טווי ונוז בהדיא ע"ש בתוס':

שם רש"י ד"ה קדושין דעלמא כ' והלכה והית' לאיש אחר מדעתה משמע, נ"ב ע' שו"ת מהר"י ברונא סי' רל"ז ומש"ש דקידושי ביאה ג"כ רק מדעתה מדאצטריך יבמה יבא עלי' בעל כרחה ש"מ דאשה בעלמא רק מדעתה ע"ש צ"ע דל"ל לטעם בפ"ע בביאה הא גם ביאה בכלל והית' דמדעתה משמע ע' כתובות מ"ו ב' וצ"ע:

דף כ.

יבא עשה וידחה ל"ת, נ"ב לכאורה ראי' מכאן דאיסור אשת אח הותרה ביבום דאי רק מ"ע דיבום דוחה אותו א"כ מאי פריך דנימא עדל"ת דילמא כיון שיש כאן עוד לאו דאלמנה מיצטרפי תרוייהו איסור אשת אח ולאו דאלמנה ואין כח בעשה לדחות שתיהם ע' רמז בקצרה מזה במהרי"ק שורש קל"ט ד"ה ועוד כתבת:

דף כ:

גזיר' ביאה ראשונה אטו ביאה שני', נ"ב בחידושי רמ"ה סנהדרין י"ח ב' כ' וכ"ת מי איכא מידי דמדאוריתא מצוה לייבם ואתו רבנן וגזרי ומבטלי מצות ייבום אין כיון דאפשר בחליצה שפיר דמי עכ"ל וצ"ל דאע"ג דלא אסיק אדעתי' כאן סברא דאפשר בחליצה וכן מסיק דלא חשיב אפשר דחליצה במקום ייבום לאו מצוה היא מ"מ ה"מ לעניין דאוריתא דליחשב אפשר לקיים שניהם מה"ת משא"כ לעניין שיוכלו חכמים לגזור שפיר ידע דחשיב אפשר לעניין זה כיון שאינם עוקרין קיום המצוה מכל וכל אולם גוף קישית הרמ"ה אינה מובנת דהא שוא"ת היא ומדוע לא יוכלו לגזור ולבטל וע' תוס' קידושין ל"ח א' ד"ה אקרוב גזיר' כזית ראשון אטו כזית שני ודומה להך דגזיר' ביאה ראשונה כו' וע"ע דוגמא זבחים ל"ג א' גזיר' שמא ירבה בפסיעות ובנדרים ל"ט א' ומ"ב א' גזיר' שמא ישהה בעמידה ובישיב' וע' בירושלמי קידושין פ"א ה"א וירצע הסחוס פחות מן הכרשינה שמא יבא לידי כרשינה ושוב ראיתי ברמ"ה סנהדרין נ"ג ב' ד"ה מתיב ר' הושעיא דיבר ג"כ מזה ויש לפרש דבריו באופן אחר ואין הגליון מספיק וע"ע חידושי הרמ"ה סנהדרין קי"ב ד"ה ותרומות ירקבו דכ' ג"כ וכ"ת מי איכא מידי כו' וק' ג"כ דמאי קשיא לי' הא בשוא"ת יש להם כח לבטל ויש ליישב ודע דראיתי כאן פלא בשו"ת הרשב"א המיוחסות סי' קל"ו דהביא גמ' דכאן גזיר' ביאה ראשונה אטו ביאה שני' ופי' דכיון דאיקיימא לי' מצות יבום בביאה ראשונה מכאן ואילך קאי כ"ג באלמנה לא יקח ולא יחלל זרעו עכ"ל וצ"ע דלא יקח הוי רק בקידושין וכאן שהיא כבר אשתו שהרי סר קנאה בביאה ראשונה אין כאן רק משום ולא יחלל לבד ע' קידושין ע"ח א' וצע"ג:

שם הדר אמר רבא כו', נ"ב ע' שו"ת הרדב"ז ח"ב סימן תרנ"ה דהספק אם אפשר בחליצה מיקרי אפשר תלוי אי יבום וחליצה נמנין ב' מצוות או אחת עש"ה שכל הדברים שם צ"ע לכאורה מסוגי' דכאן וגם מש"ש דאם אפשר בחליצה לא חשיב אפשר אז מצות יבום דוחה לאיסור שבועה מטעם עדל"ת עש"ה וצ"ע דה"ל ל"ת ועשה לא יחל ומוצא שפתיך וגם הביאה שני' הרי תותסר וגם הביאה ראשונה מגזיר' אטו ביאה שני' ואילו דבריו שם סובבים הולכים דמייבם אותה ודר עמה ככל שאר יבמות וצ"ע:

שם מיתיבי ואם בעלו קנו כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב סי' קכ"ז וקצת גמגום שם בדברים אך תוכן הקושי' דעדיפא מיני' ה"ל לגמ' למיפרך מן המשנה דלקמן קי"ב ב' ב' אחין אחד חרש ואחד פקח כו' מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל פקחת מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו אסורה לעולם ואמאי אסורה לעולם ליתי עשה דייבום ולידחי איסור אחות גרושתו דרבנן דמפאת קידושי וגירושי חרש דקיל וודאי מלאו דאוריתא והתם הא א"א בחליצה כיון דהוא חרש וא"כ עדיפא ה"ל לגמ' להקשות כאן ממשנה הנ"ל ומדוע פריך מבריתא ואינו קושי' חדא דאחות גרושתו דרבנן וודאי דלא אמרי' בי' דחי' אף דאמרי' עדל"ת כיון דאחות גרושתו האיסור אטו אחות גרושתו דאוריתא דאין עדל"ת דכרת כהך דר"ה פרק בתרא דלא דחי עשה דשופר אפי' לשבות דרבנן פיקוח הגל כו' מטעמא דאין עדל"ת ועשה והיינו משום דהדאוריתא הוא ל"ת ועשה ה"ה הדרבנן כן וג"כ אין נדחה וז"פ ועוד דרבא דאמר כאן לאו מילתא הוא דאמרי לא הדר משינויא דגזיר' כו' לומר דאין לגזור ביאה ראשונה אטו ביאה שני' רק כוונתו דכאן א"צ לזה דבלאה"נ ניחא מה"ת מה שאין מתייבמת משום דאפשר בחליצה אבל במתני' דחרש הנ"ל שפיר יוכל להיות הטעם עדיין מפאת גזיר' ביאה ראשונה אטו ביאה שני' וז"פ:

דף כא.

חליצה במקום ייבום לאו מצוה היא, נ"ב בס' מאה קשיטה להרמ"ע ז"ל כ' דעשה דייבום היא מנותקת לעשה דחליצה ונ' כוונתו דהא דכתי' ואם לא יחפוץ וגו' הוא כמו לאו הניתק לעשה דאמרה תורה דאם עבר על הלאו יעשה כך וכך ותתוקן עבירתו בכך אף כאן אמרה תורה שאם יבטל עשה דייבום זהו תקנתו לחלוץ ויתקן בזה עבירת ביטול עשה דייבום ולפי"ז אין שייך כלל לומר דלא תדחה עשה דייבום לל"ת מפאת דאפשר בחליצה דהא אין חליצה מצוה עצמותית רק תיקון ביטול הייבום ואין אומרים לאדם עמוד וחטא בשביל שתתקן והך דמשהה חמץ ע"מ לבערו דכ' תוס' דאינו עובר כבר תמהו בזה ומצאתי דוגמת דברי הרמ"ע הנ"ל דכ' עניין ניתוק מעשה לעשה גם בשו"ת

חוט השני סי' י"ח ד"ה ועוד אומר אני ע"ש שכ' לעניין מפתה דאמרה תורה שיכנסנה ואם לא יכניסנה יתן קנס וז"ל והרי בכל לאו הניתק לעשה כיון שקיים העשה כבר נתבטל הלאו ואין לו עונש הלאו שהוא המלקות וכ"ש כאן שאין עליו אלא עשה הניתק לעשה שאם יקיים העשה האחרונה שאין עליו העשה הראשונה כו' עכ"ל ז"ל וכזה נמצא לו עוד ז"ל בסי' צ"ב וז"ל ומה שתמהת למה באמת לא נכוף אבוהי למיפרקי' כמו בכל מ"ע שבתורה ה"ט כיון דגמרי' מדכתי' תפדה תפדה דהיכא דלא פרקי' אבוהי חייב לפדות את עצמו הוי כאילו נתנה לו התורה הברירה שיכול לסלק מצות פדיון הבן מעליו ולהניחו לבן עצמו והוא דומה כלאו הניתק לעשה שאין לוקין עליו עכ"ל ז"ל וצ"ע דא"כ גם למול את בנו וללמדו תורה לא נכופו דהתם נמי ילפי' מקראי דאי לא מהלי' ואגמרי' אבוהי מחייב איהו למימהל ולמיגמר נפשי':

שם ומאי משמע דהאל לישנא דקשה הוא דכתי' ואת אילי הארץ לקח, נ"ב יומא ס"ז ב':

שם משל דר' אושעיא למה הדבר דומה, נ"ב כזה בנדה ס' ב':

שם שלאחריו אינו משתמר, נ"ב גי' השאלתות פ' אחרי מכאן ומכאן אינו משתמר:

שם ושמרתם את משמרתי עשו משמרת למשמרתי, נ"ב מעין זה תמיד כ"ו א' שומרים משמרת למשמרת:

שם א"ל אביי לר' יוסף הא דאוריתא הוא דאוריתא ופירשו רבנן כל התורה נמי פירשו רבנן, נ"ב כעין זה גיטין נ"ט ב':

שם תוד"ה אי הכי כ' מאם אם חמיו כו', נ"ב ע' שו"ת גאונים בתראי סי' ל"ח:

דף כא:

וכן אתה אומר בבנו ובן בנו עד סוף כל הדורות, נ"ב דוגמת ל' זה חולין ע"ה ב' וכן הי' ר"ש שזורי מתיר בבנו ובן בנו עד סוף כל הדורות:

שם א"ל אביי לרבא אסברא לך כגון כו', נ"ב בשאלתות פ' אחרי א"ל אביי לרבא רב [חסר שם האומר אחר תיבת רב] אסברה לי כלת בתו אמאי מיחלפא בכלת בנו על שמא דבי חמוה דברתי' הוא דמיקריא כגון מאי כגון כלתי' דבי בר ציתאי עכ"ל ויש כאן ט"ס וצ"ל על שמא דבי אבוה דברתי' או על שמא דבי נשא דברתי' או על שמא דבי חמוה דידי' וכן י"ל דתיבת דברתי' מיותרת וצ"ל על שמא דבי חמוה הוא דמיקריא והכוונה שנקראת ע"ש הבית שחמותה או חמי' יוצאין משם היינו שנקראת ע"ש אבי חמותה או אבי חמי' או צ"ל על שמא דבי אבוה דחמוה הוא דמיקריא ואיך שיהי' נ' הכוונה דהעולם קורין לכלת בתו של ראובן כלת ראובן וכן לכלת בנו קוראים כלת ראובן וע"כ אתי לאיחלופי

כלת בתו בכלת בנו כיון דלשניהם קוראין להן כלתו וזהו שאמר כגון מאי כגון כלתי' דבר ציתאי שהי' ידוע בימיהם ובמקומם איש ששמו בר ציתאי והי' כלה לבתו וכלה לבנו והי' ידוע להם שהם קרוים בפי בני אדם כלותיו של בר ציתאי וכן כל שאר כגון כו' דכאן אשר זולת זה לכאורה אין להם שום מובן כלל דמה שפירש"י כגון כלתי' דבי' בר ציתאי שהית' לו כלת הבן וכלת הבת תמוה דלמה הוצרכו למשל ע"ז וה"ז שכיח תמיד בכל זמן ומקום:

שם א"ד ל"ש, נ"ב בשאלתות פ' אחרי שם וז"ל ת"ש דקתני אשת אחי האם מן האב אבל לא מן האם דילמא איידי דתני אשת אחי האב מן האם תני נמי אשת אחי האם מן האב עכ"ל:

דף כב.

א"ל רבא לר' נחמן חזי מר האי מרבנן דאתא ממערבא ואמר, נ"ב כלשון זה נדרים ע"ז ב' וע"ע ברכות ט"ו א' א"ל רבינא לרבא חזי מר האי צורבא מרבנן דאתא ממערבא ואמר:

שם עדות לב"ד מסורה כו', נ"ב ע' מה שדימה לזה בשו"ת ח"צ סי' מ"ו:

שם כיון דלעניין ייבום מיפטר נפטר מיזקק נמי זקיק, נ"ב מעניין זה דהואיל דממזר חשוב בן חשוב נמי אח לזקוק לייבום ביומא ס"ו ב' ממזר מהו לירש מהו לייבם ע"ש דהכוונה שם ג"כ דאם חשוב בן לירש חשוב נמי אח לייבם דב' הדברים האלו דינן אחד וכי היכא דמיסתפקא לכו מהו לירש יש לכם להסתפק ג"כ מהו לייבם היינו אם זוקק לייבום ואם בייבום פשיטא לכו דזוקק הנה יש לו ג"כ להחשב בן לירש וכזה הוא גם כאן אלא דכאן אמר גם שניהם בעניין הייבום גופי' דכי היכא דחשיב בן לפטור מייבום חשיב נמי אח לזקוק לייבום:

דף כב:

שארו זו אשתו, נ"ב ע' בעלי התוס' עה"ת פ' אמור ד"ה כי אם לשארו עוד לימוד לשכהן מטמא לאשתו מדכתי' ולאחותו וגו' אשר לא היתי' לאיש לה יטמא הא אם היתי' לאיש לא יטמא לה לפי שבעלה קרוב לה יותר ומטמא לה ואפי' כהן דכתי' והיו לבשר אחד ואין לך קורבה גדולה מזו עכ"ל ובדבריהם כן הוא בירושלמי סוטה פ"א ה"א קרוב מהו שישקה מי קרוב מבעלה:

שם לאתויי ממזר, נ"ב ע' שו"ת משפטים ישרים סי' קמ"ג:

שם אין לו עיין עליו, נ"ב ע' מסורת הש"ס וע"ע כזה סנהדרין ס"ח ב' אם אין לאיש גואל ע"ש בחידושי הרמ"ה:

שם רש"י ד"ה לאפוקי קיימא כ' הילכך לאו אשתו היא, נ"ב ע' ס' קרבן חגיגה סי' ע"ט במש"ש לעניין שני' וז"ל משא"כ כשאנו באין לומר שאינה ראוי' לקיימה וכאילו אינה אשתו זה שקר מוחש דאשתו היא וצריכה גט כו' עכ"ל ע"ש וצ"ע מגמ' דכאן וע' שו"ת רד"ך בית ב' חדר ז' שכ' ולרווחא דמילתא אומר שיש לנו לומר לעניין גביית הכתובה דאשה זו הואיל ולגירושין קיימא כגרושה דמיא וגביא כתובה גם כי לא נתגרשה כו' עכ"ל:

שם תוד"ה כשעשה תשובה כ' והא דאמר כו', נ"ב ע' רי"ף וע' שו"ת הרא"ש כלל ט"ו אות ז' עש"ה:

דף כג.

חייבי לאוין תפשי בהו קידושין דכתי' כו' והאחת שנואה כו' שנואה בנישואי' כו', נ"ב דוגמתו קידושין י"ט ב' אם ללמד שמוכרה לפסולין הרי כבר נאמר אם רעה בעיני אדוני' שרעה בנישואי':

שם לכי מגיירה גופא אחרינא הוא, נ"ב בשאלתות פ' וישלח וז"ל את"ל בפנוי' (עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל פנוי') כיון דאי מגייר או משתחרר חזי' לי' ולא הוי ממזר אשת איש נתעברה וילדה מעכו"ם ועבד מהו מי אמרי' ממזר הוי דילפי' מאשת אב כו' עכ"ל וצ"ל דאין כוונתו דבפנוי' לא הוי ממזר מפאת דראוי' אליו לכשיתגייר דזה הא לא מיקרי ראויות דלכי מתגייר הא גופא אחרינא הוא וכדאמר כאן רק כוונתו בפשיטות דאת"ל בפנוי' דאין שם רק איסור כותיות דאי מיגייר הא חזי' לי ע"כ איסור כותיות אין עושה ממזרות אשת איש כו' מהו מי אמרי' דאיסור אשת איש שפיר עושה ממזרות דילפי' כו' וז"פ:

שם וצריכי דאי אשמעי' שפחה משום דאין לה חייס כו' עד אבל שפחה דשייכא במצות אימא לא צריכא, נ"ב כצריכות זה ב"ק ט"ו א':

שם האי בז' אומות כתי' כי יסיר לרבות כל המסירין, נ"ב דוגמתו בס' יריאים סי' פ"ו אלאו דלא ישבו בארצך פן יחטיאו אותך לי וז"ל אעפ"י שכל העניין אינו מדבר אלא בז' אומות כיון דכתי' פן יחטיאו אותך לי למדנו שריבה כל המחטיאין עכ"ל וע"ש שכ' דהלאו הוא דרך כלל שלא להניח לשבת אנשים רשעים ומחטיאי אדם בארץ:

שם כי יסיר לרבות כל המסירים, נ"ב ע' שו"ת הרשב"א המיוחסות סי' קמ"ב דקרוב לומר דגם חיתון לישראל מומר לעכו"ם הוא באיסור כי יסיר לרבות כל המסירים ע"ש וע' שו"ת מהרי"ל סי' ק' דכ' ומ"מ לא דמי למשומד דשריא לי' אם יחזור ואפי' בעודו בקלקולו לא אסירה לי' ולא דמי לעכו"ם ואע"ג דשיטת ר' אברהם אינו כן פרק החולץ דחשיב לי' כעכו"ם וכערוה מש"ה אין זה פשוט כו' ואפי' עכו"ם גופי' איכא חד שינויא בתוס' ספ"ק דיבמות דישראלית לעכו"ם לאו דאוריתא ודילמא במשומד לא גזור עכ"ל וע' הגהות מרדכי שבועות פ' שבועות שתים רמז תשפ"א דכ' דהא אי אתינן קמן כ"ז שהי' מומר לא שבקינן לה לאינסובי דאין זה דעת המקום והקהלות להיות הטמא והטהור יחדיו כו' עכ"ל ומוכח הל' ג"כ דאין בו איסור מדינא:

דף כג:

אחיו של זה חולץ לאחת ואחיו של זה חולץ לאחת אחיו של זה מייבם חלוצתו של זה כו', נ"ב ע' מה שדיקדק מכאן בשו"ת ח"צ סי' ק"ח ומש"ש "ותרצה לומר דחליצה במקום יבום כביטול מצות יבמין דמי מה שאינו כן כדמוכח ריש פ' ד' אחין כו'" כזה הוא ג"כ בשו"ת מהרי"ט סי' ק"ג ע"ש מ"ש ואדרבה משם ראי' דבחליצה מיקיימא מצות יבמין דאמרי' הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ולא קפדינן אמצות ייבום כיון דאפשר בחליצה ומבטלין לייבום בידים כו' ע"ש:

שם כשהוכרו ולבסוף נתערבו, נ"ב דוגמתו פסחים פ"ג ב', ב"ב קכ"ז א':

שם דיקא נמי דקתני ואינו יודע ולא קתני ואינו ידוע, נ"ב ע' נזיר נ"ח ב' וע"ש תוד"ה דקתני ואיני יודע וצע"ק:

דף כד.

מצוה בגדול לייבם, נ"ב ע' תוספתא פרק ד' מצוה בגדול לייבם ולא בגדולה להתייבם אלא מייבם לאיזה שירצה פי' דאם יש ב' יבמות מאח אחד אין מצוה לייבם הגדולה שבהם בשנים רק מייבם לאיזה שירצה ויל"ע אם זה לכ"ע או רק לרבנן דלקמן ק"ה ב' דלא מקשי אשה לאיש דלר' יוסי דס"ל דמקשינן אשה לאיש י"ל דגם לעניין זה מקשינן דכי היכא דבאיש כתי' והי' הבכור דהיינו גדול ה"נ בדידה המצוה בגדולה:

שם ואם קדם הקטן זכה, נ"ב אי זוכה בנכסי אחיו ע' שו"ת משפטים ישרים סי' קי"ד:

שם יוסף קורין אותו יוסף יוחנן קורין אותו יוחנן, נ"ב ע' גיטין ל"ד ב' דהוזכרו ג"כ רק ב' שמות אלו ע"ש דאמר בני אדם הבאים משם לכאן שמו יוסף וקורים לו יוחנן יוחנן וקורים לו יוסף:

שם הוקשה ישיבת אחים זה לזה, נ"ב ע' כהיקיש זה בשו"ת מהר"י מינץ סי' י"ב העתק תשובת הגאונים לעניין יבם מומר דכיון דמקדש לאו מומר [דלא דיברה תורה במתים כך צ"ל הכוונה] אף יבמה יבא עלי' לאו במומר מישתעי ולכן אין מומר זוקק ליבום עכ"ל:

דף כד:

ואם כנס אין מוציאין מידו, נ"ב ע' רשב"א סוף פרקין דהביא ירושלמי אמרו לו שלא יכנוס וכנס מוציאין מידו וע' שו"ת הרא"ש כלל ל"ב אות ג' וע"ע שו"ת ח"צ סי' י"ד בסוף התשובה וע' שו"ת הריב"ש סי' רמ"ב וע' שו"ת מים עמוקים סי' ח' דכל דלכתחלה אסור ודיעבד מהני אם עשאו כדי שיהי' דיעבד ויועיל גם בדיעבד לא מהני ע"ש וקצת נ' שם דדינא קאמר ואפי' מה"ת ולא קנסא עש"ה וע' מהרי"ק שורש ל"ט דלא שייך לחלק בין לכתחלה לדיעבד אלא היכא שנעשה באקראי בעלמא כו' ואם הי' עושה כן פעם אחרת לכתחלה פשיטא שהיינו אוסרים לו אפי' דיעבד עכ"ל וע' שו"ת הרא"ש כלל כ"ג אות ו' וז"ל אבל אם רגילין לעשות כך אסור לאכול מהם אפי' קנו כבר דאין זה נקרא דיעבד אלא לכתחלה כיון שרגילין בכך עכ"ל וע"ע שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' יו"ד מש"ש דכיון דתדירי למיעבד הכי ואומנותן בכך חשוב לכתחלה ע"ש וע' שו"ת חות יאיר סי' מ"ו במש"ש ועוד לבי מהסס להתיר דמי הסוס כו' וע' שו"ת הרדב"ז ח"א סי' רנ"ח מ"ש בירושלמי הנ"ל בארוכה וע' שו"ת רדב"ז ח"ג סי' תתקל"ו ע"ש ג"כ באריכות גדול וע"ע שו"ת מהרי"ו סי' נ"ב מש"ש ועוד מסופק לי כיון שהבעל ידע דאסור לכל הפחות לכתחלה ואפ"ה גירשה אין שייך בה טעמא למיגזר דלא ליהוי גט משום דלא הוי דיעבד כה"ג כמו המעשר בשבת במזיד כו' עש"ה והובא בחלקת מחוקק אה"ע סי' קי"ט סקי"ד וע"ע שם במהרי"ו סי' קכ"ח מש"ש והאי גברא עבר במזיד א"כ לא הוי כמו דיעבד דאל"כ כל אדם יעבור ויסמוך ע"ז שיתירו לו כו' עש"ה וע"ע אריכות בירושלמי הנ"ל בשו"ת חוט השני סי' י"ב עש"ה:

שם אין מקבלים גרים לימות המשיח, נ"ב במהרי"ל ה' עשרת ימי תשובה דייק מזה דה"ה דאין מקבלים בתשובה לימות המשיח ואמר מוסר משום זה שימהר כל אדם לחוב מאחר דאנו מצפין לישועה בכל יום ומי שאינו שב ויבא משיח ב"ב שוב לא מצי לשוב וישאר ח"ו בחטאיו עכ"ל:

שם אמינא כי ניים ושכיב רב אמר כו', נ"ב אינו לגנאי רק שבח גדול ומופלג שלפי מעלתו ומדריגתו של רב א"א לומר עליו שטעה אם לא שאמרו כד ניים ושכיב, שו"ת חות יאיר סי' קנ"ב ע"ש:

שם אבל יש לה בנים כו', נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל ל"ב אות י"א ואות י"ד ע"ש אריכות בכולה סוגיין וע"ע שם אות ט"ו מש"ש וכיון דלא נאסרה לבעלה כו' עש"ה:

דף כה.

קלה דלא פסיק וליכא עדים כו', נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קנ"ז דכ' דאע"ג דלא מפקי' אשה מבעלה אלא בעדי כיעור ובקלא דלא פסיק כדאי' בפרק ב' דיבמות אבל מ"מ בשמועות התכופות והאחרונות מחזיקות את הראשונות הי' אפשר לומר שב"ד מוציאין אותה מהבעל שכיון שיצא עלי' קול ולא נזהרה אח"כ אמרי' בקול האחרון דאלומי אלמי' לקלא קמא כו' ע"ש:

שם אבל איכא אויבים כו', נ"ב עמ"ש לקמן צ"א ב' על הגליון:

שם המביא גט כו' לא ישא כו', נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תקפ"ט דאפי' באו אח"כ עדי קיום ואין אנו צריכין עכשיו לעדותו של שליח שאמר בפ"נ כו' מ"מ אסורה להנשא ע"ש:

שם אשה דייקא ומינסבא, נ"ב בגליון הרי"פ ציין לקמן צ"ג ב' קט"ו א' קט"ז ב' והשמיט עוד קידושין ע"ט א':

דף כה:

איבעי' להו כנס מהו שיוציא, נ"ב הסברת הספק והפלוגתא דכאן מבואר בשאלתות פ' פרה וז"ל ברם צריך כנס מהו שיוציא גבי שפחה וכותית תנן כנס אין מוציאין מידו גבי אשת איש תנן כנס מוציאין בהמביא גט ובמת ובחכם לא תנן אם כנס להי דא מדמינן להו מי אמרי' לשפחה וכותית מדמינן להו מה התם משום דלא לימרו אינשי הוא ולא מפקינן ה"נ לא מפקי' א"ד מדלא קתני להו בתר שפחה וכותית וקתני להו בתר אשת איש למימרא דכאשת איש דמיין ת"ש דאיבעי' להו כנס מהו שיוציא ר' כהנא אמר כו' כדאיתא כאן] עכ"ל ודברי התוס' כאן ד"ה אמר הם דלא כשאלתות הנ"ל דלתוס' האיבעי' רק על חכם שאסר לבד לא גם אמביא גט ואמת דבהו לא שייך סברת חילוקם וע"כ רש"י ד"ה כנס מהו שיוציא דפי' האיבעי' גם אמביא גט והוא כשאלתות הנ"ל [וכוונת רש"י וודאי על כל המשנה דהמביא גט היינו גם מת כו'] לכן להלן כ"ו א' ד"ה ברננה לא הי' יכול לפרש כחילוק התוס' הנ"ל רק כ' חילוק אחר דבאשת איש טפי מכוער הדבר:

דף כו.

וכולן מותרות לבניהם או לאחיהם, נ"ב ברי"ף בשם ירושלמי שאין אדם מצי לחטוא לא מפני בנו ולא מפני אחיו וע' שו"ת חות יאיר סי' קכ"ב הקשה מכאן על דעת הרשב"א דעד שמגיע טובה לקרובו ע"י עדותו פסול לעדות וע"ש חידוש דאפי' לרשב"א ה"מ במגיע ממון לקרובו ע"י העדות משא"כ אם מגיע לקרובו רק טובת הנאה אפי' למ"ד דטוה"נ ממון מ"מ לא מיחשיב נגיעה וכשר ע"ש:

שם לא מבעי' אביו דבזיז בני מיני', נ"ב כך הטבע שהבן מתבייש מאביו וע"כ בעוקבתא דמשיחא נחשב בסוטה מ"ט ב' לחידוש הבן אינו מתבייש מאביו:

שם ב' מהם נשואים ב' אחיות, נ"ב אעפ"י שאין האיש נשוי רק נושא מ"מ לא דקדקו בזה והכניסו הפועל בלשון שהרי נעשו שניהם נשואין זה לזה בפועל אבל כשבאו לדבר ממש בעניין שיהא הפרש בו לעניין הדין דקדקו בלשון באומרם אנדרוגינוס נושא ולא נישא (לקמן פ"ב ב') ואמרו לא נושא ולא נישא ואמרו כתובות נ"ז ב' הגיעו זמן ולא נישאו ודקדקו בגמ' שם ב' ב' נשאו לא קתני דמשמע אינהו אלא נישאו כו' לפי שבכל המקומות האלו דברו בענייניין שיש בהן הפרש בין זה לזה לענין הדין ולפי"ז דקדקו בלשון להוציאו בדקדוקו ועיקרו אבל בשאר המקומות לא הקפידו אלא בשמירת העניין לא בדקדוק הלשון ויקרה להם ג"כ במקומות אחרים באמרם בכל מקום החולץ ליבמתו (לקמן ל"ה ב') חלץ ועשה בה מאמר (לקמן נ' ב') כו' ואעפ"י שאין האיש חולץ אלא נחלץ אלא שלא אמרו דקדוק הלשון אלא העניין, שו"ת הרשב"א ח"ד סי' רצ"ד:

דף כו:

למיתה דתרי לא חיישינן, נ"ב דווקא כאן דההחשש הוא לבטל מצות ייבום לא חיישי' אבל שלא במקום ביטול מצוה חיישי' אפי' למיתה דתרי וגם רק כאן דההחשש הוא רק לזמן של ג' חדשים דאין דרך לאחר אחר שיעברו ג' חדשים ממיתת הבעל מחליצה או מייבום אבל לזמן מרובה חיישי' אפי' למיתה דתרי, שו"ת הרד"ך בית ב' חדר א':

שם ג' אחיות יבמות שנפלו כו', נ"ב ע' אריכות בכולה סוגי' בשו"ת הרד"ך בית ל"ג:

דף כז.

והא צרות קאמר צרות דעלמא, נ"ב כזה כאן ב, לקמן נ"ג א':

דף כז:

יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתיר' הראשון, נ"ב דוגמת זה שבת ק"א ב' ספינות קשורות זו בזו מערבין ומטלטלין מזו לזו נפסקו נאסרו חזרו ונקשרו כו' חזרו להיתירן הראשון:

דף כט.

אוי לו על אשתו, נ"ב דוגמת ל' זה נדה י"ב ב' אוי לו לבעלה:

דף כט:

ואלא לעניין מסיר' לחופה, נ"ב ע' שו"ת מהר"ם פאדוה סי' י"ו:
שם כל הנודרת כו', נ"ב אפי' למ"ד דלא דרשי' טעמא דקרא מ"מ מודה כאן דהיינו טעמא דנתנה תורה כח לבעל להפר משום דכל הנודרת כו', שו"ת הרא"ש כלל י' אות ג':

דף ל.

ומת נשוי נכרית וכנסה המגרש ומת זו היא שאמרו צרותיהן מותרות, נ"ב ע' שו"ת רד"ך בית ב' חדר י"ג דהקשה דאמאי מותרת הרי היא קטלנית ע"ש בארוכה וע"ע אריכות בזה בשו"ת חכם צבי סי' א' ולא ראה דברי הרד"ך:

דף ל:

הניחא אי סבר לה כו' אלא אי ס"ל כו' על כרחך כו', נ"ב כסגנון זה ב"מ מ"ו ב', פסחים י"ז א', וע"ע מעין. סגנון זה בכורות י"ג ב', ערכין כ"ד ב':
שם אשה זו בחזקת היתיר לשוק עומדת, נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל כ' אות י"ז מש"ש ואפי' באיסור אשת איש אמרינן בכולה גמרא דכל ספק שנולד בה אוקמה בחזקת היתיר עכ"ל ולא ידעתי כוונתו דאדרבה אמרינן בכל מקום דאיתחזיק איסורא באשת איש ואין דבר שבערוה פחות משנים אם לא שיהי' כוונתו לגמ' דכאן וקרי לאיסור יבמה לשוק אשת איש וכדקרי לי' הכי בב"ב קל"ה א' ע"ש ברשב"ם ד"ה נקל באשת איש ובהגהות הב"ח והארכתי באתוון דאוריתא ועכ"ז מ"ש ז"ל בכולה גמרא עדיין צ"ע:
שם רש"י ד"ה ודבתרא לאו קידושין כ' וישאנה אחיו מאמו כו', נ"ב ע' שו"ת הרשב"א ח"ד סי' ש"ב:

דף לא.

חולצת ולא מתייבמת, נ"ב לפי מאי דמסיק דמדינא בחזקת היתיר לשוק עומדת ולחומרא היא דצריכה חליצה אולי ע"ז כוונת ס' הפרדס לרש"י סי' רצ"ט שבדברו שם מן חומר אשת איש כ' וז"ל ובכל מקום החמירו חכמים בספק אשת איש שבכל מקום ששנינו חולצת ולא מתייבמת היינו משום ספק אשת איש ולחומרא אע"ג דפסלינן לה מכהן עכ"ל ואולם ל' "שבכל מקום שכ' עדיין צריך ביאור ולומר דכוונתו אהך דלקמן מ"א ב' הספיקות חולצות ולא מתייבמות והיינו בספק קידש אחת מב' אחיות אע"ג דמדינא ראוי למיזל בכל אחת בתר חזקת פנוי' ולא להצריכה חליצה כלל כמו בשני שבילין זה ק' לומר דא"כ ל"ל לאתויי מחליצה והרי מצינו זה גם בגט לעיל כ"ג ב' במשנה מי שקידש אחת מב' אחיות ואינו יודע כו' נותן גט לזו וגט לזו ועכ"פ למדנו מדברי ס' הפרדס הנ"ל דס' יבמה לשוק קרוי' ספק אשת איש ויש בה חומר אשת איש ובס' אתוון דאוריתא הארכתי בזה מאוד ולא זכיתי אז עדיין לדברי ס' הפרדס הנ"ל:

שם גירושין דשכיחי גזרו בהו רבנן כו', נ"ב ע' שו"ת ח"צ סי' ס"א עש"ה וע"ע שם סי' מ"ד עש"ה:

שם אמרי קמי בי' רבנן בגיטא כו', נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת מהרי"ו סי' ע"ג וע' שו"ת עבודת הגרשוני סי' א' ושו"ת שבות יעקב ח"ג סי' קט"ז:

דף לא:

תנא בקידושין וה"ה לגירושין תנא בגירושין וה"ה לקידושין, נ"ב דוגמתו גיטין פ"ח ב' במשנה ע"ש ברש"י ד"ה זרק קידושי כו':

שם הכא רובא בכספא, נ"ב ע' גיטין פ"ה א' חוץ מקידושיך בשטר מהו מי אמרי' אפשר דמקדש לה בכסף ובביאה כו' ונ' ג"כ דלהכי נקט שטר משום דאם אמר חוץ מקידושיך בכסף וודאי הוי שיור כיון דרובא בכספא ושייר מידי דשכיח ורק בשטר הוא דאיבעי לי' דכיון דבלא"ה לא שכיח קידושי שטר י"ל דלא הוי שיור ואולם לר"א דס"ל דמהני גט בשיור אפי' התירה רק לאדם אחד ואע"ג דכל העולם שכיחי א"כ ה"ה במגרש חוץ מקידושיך בכסף ושטר מגורשת דמה לי התירה רק לאדם אחד או התירה רק באחד מדרכי הקניינים היינו ביאה [זולת אם נאמר דאיתקוש כו' ע"ש בגיטין דהוא איבעי' דלא איפשיטא סברא דאיתקוש] ויש לספק לר"א המגרש כה"ג חוץ מקידושיך בכסף ושטר אי נימא דמהני ואין לאשה זאת איפוא רק קידושי ביאה אם יהי' מותר לקדשה בביאה דאולי כיון דאין לה קידושי כסף ושטר לא הוו הקידושין בביאה פריצות א"ד הרי אפשר

למקדש לישא אשה אחרת וגם י"ל דנהי דאין לאשה זאת חלות קידושין בכסף ושטר מ"מ יש מצוה מדרבנן להנושאה לעשות בה מעשה קידושי כסף או שטר טרם יקדשנה בביאה לסלק בזה פריצות ההתחלה בביאה דומי' דמאמר ביבמה ואף דלא מצינו תקנת מאמר בזה מ"מ י"ל כן ועוד יש לספק בכה"ג לר"א המקדש אשה כזאת בביאה על תנאי אם יועיל התנאי דהא באמת לא הי' ראוי שיועיל תנאי בביאה דא"א לקיים ע"י שליח ורק משום דאיתקוש הויות להדדי הוא דמהני וא"כ י"ל דההיקיש רק דכי היכי דאילו הי' מקדשה בכסף ושטר הי' מועיל תנאי ה"נ כשמקדשה בביאה ומשא"כ זו דאין לה קידושי כסף ושטר י"ל דנשאר דין הביאה כפי עצמותה דלא מהני תנאי וכזה יש להסתפק ביפת תואר דאין לה אלא קידושי ביאה ע' ספרי ריש פ' תצא ובמפרשי התורה שם וע"ש בטור עה"ת:

שם ורחמנא אמר מפיהם כו', נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' קצ"ג ד"ה אבל עדות ר' זרח כו' וע"ע שם סי' ר"י:

שם תוד"ה דחזו כ' ומיהו בפירוש חומש פירש"י כו', נ"ב ע' שו"ת הרדב"ז ח"א סי' קס"ח דאשה שבאה בחזקת גרושה ואבד גיטה מהני שישלחו עדי הגירושין עדותם בכתב ידם לב"ד לכ"ע דגילוי מילתא בעלמא הוא וסגי בעדות כזה אעפ"י שהוא מפי כתבם ע"ש:

דף לב:

מעלה אני עליו כאילו עשה ב' כו' נ"מ לקוברו בין רשעים גמורים, נ"ב ע' רש"י סוטה ל"ז ב' ד"ה אלא זה הבא על הערוה דכ' אותו של ערוות כגון שוכב עם חותנתו ואשת אביו ועם אחותו כולם באשת איש ולמיקם בתרי ארורי:

שם כשהותרה במקדש הותרה, נ"ב ע' תוס' לקמן ל"ג א' ד"ה בר קפרא וע' שו"ת הלכות קטנות ח"ב סי' קנ"ד:

דף לג:

שזר אצלו קאמר, נ"ב ע' חזקוני חקת עה"כ ושחט אותה לפניו דפירש"י זר שוחט ואלעזר רואה וכ' ע"ז כלומר כהן הדיוט שוחטה שהוא זר גבי כמה עבודות המוטלות על הסגן ודוגמתו בפ' יש נוחלין הוא סבר עבודה זרה ממש והוא אינו יודע עבודה שהיא זרה לו עכ"ל ויותר הי' לו להביא גמ' דכאן שזר אצלו קאמר:

שם פיתוי קטנה אונס הוא, נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"א סי' ס"ג:

דף לד.

והא אין אשה מתעברת מביאה ראשונה, נ"ב ע' רש"י עה"ת פ' לך עה"כ ויבא אל הגר ותהר דפי' מביאה ראשונה נתעברה וע"ש בריב"א עה"ת ושאר מפרשים:
שם דתנא ר' חייא הרי כאן י"ו חטאות, נ"ב דוגמתו שבועות ל"ח א':

דף לד:

כמעשה ער ואונן ולא כמעשה ער ואונן, נ"ב דוגמתו קידושין ל' א' כזבולון בן דן ולא כזבולון בן דן, ב"מ ל"ט א' כשבויין ולא שבויין, ב"ב פ"ד א' כמראה חמה ולא כמראה חמה, שם ק"ו א' כשום הדיינין ולא כשום הדיינין, סנהדרין ס"א ב' כהמן ולא כהמן, ברכות ל"ז א' כמעשה קדרה ולא כמעשה קדרה, שבת כ"ח א' כמין תלא אילן כו' ולא תלא אילן כו', עירובין ס"א ב' כמערת צדקיהו ולא כמערת צדקיהו, פסחים ע"ז ב' כמידת ולא כמידת, גיטין כ' א' כדינרי זהב ולא כדינרי זהב, ערכין ל"ב ב' כירושלים כו' ולא כירושלים כו', חולין קל"א ב' כגון זרוע ולא זרוע:

דף לה.

גיורת כיון דדעתה לאיגיורי מנטרה נפשה, נ"ב דוגמתו הוריות י"ג א' זו הית' בחזקת שמור כו' וברש"י גיורת בעיא לאיגיורי ומשמרת עצמה לפי שבדעתה להתגייר וע"ע דוגמא כתובות כ"ח ב' וריב"ב סבר כיון דדעתי' לאיגיורי מידק הוי דייק:
שם והא"ר עמרם הא מילתא כו', נ"ב בגליון הגרע"א ז"ל ציין ב"ב י"ג ב' והוא ט"ס וצ"ל נ"ג ב':
שם תוד"ה אע"פ כ' ומיהו גבי בועל כו', נ"ב ע' כתובות ט' א' התם אונס הוי וע' סוטה כ"ז ב' תוד"ה כשם בשם הירושלמי וע' שו"ת חיים שאל ח"ב סי' ל"ח אות ל"ה ואות נ"א וע' שו"ת הרא"ש כלל ל"ב אות ט"ו עש"ה וע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' פ"ח ובחידושי הארכתי:

דף לה:

תוד"ה תיגלי כ' אע"ג דלקמן כו', נ"ב ע' נימוקי יוסף דטעמא דר"ל דאפשר דבשעת חליצה ראוי הית' ליליד אלא שאח"כ גרם לה איזה דבר שתפיל ולכן לא אמרי' בכה"ג אגמ"ל ומצאתי כסברא זאת גם לעניין ברירי' בס' חידושי גור ארי' למהר"ל מפראג ז"ל בעירובין ל"ז ב' שכ' ליישב קישית תוס' שם ד"ה אלא מעתה וז"ל ויראה דאין שייך בזה ברירה כלל דלא דמי לכל הנך דצ"ל הוברר שכך הי' מתחלה אבל בגשמים שירדו היום א"כ הי'

אתמול ראוי שירדו גשמים רק שהאדם לא ידע ולא דמי להך דמי שאחזו ה"ז גיטך אם מתי כו' דהתם אפשר שאתמול לא הי' ראוי שימות ורוח בילבל אותו וכיוצא וכן להיפוך אבל גשמים אם היום ירדו איגלאי מילתא שמאתמול היו ראוים לירד וא"צ לזה ברירה כלל ואין לומר אפשר שע"י שום דבר נשתנו אלא אמרי' עולם כמנהגו נוהג וה"ז כאילו אמר ה"ז גיטך אם אבי חי במקום פלוני והוא לא ידע ואין שייך בזה ברירה כלל עכ"ל:
שם כ' שא"א לידע העתידות כו', נ"ב הכוונה דאפי' אליהו יודע אין זו ידיעה אנושית טבעיית רק אלקית ולא אמרי' בכה"ג אם יבא אליהו כו' דאליהו דנקטי' רק סימנא בעלמא הוא והכוונה רק דאין מתבטל הראויות מפני הספק שלנו וחסרון ידיעתנו וזהו רק בדבר שבכח אנושיי לדעתו ומשא"כ בספיקא דעתיד וע' תוס' מנחות ס"ד א' ד"ה ואפי' ותוס' ע"ז ט"ו ב' ד"ה רהיט עש"ה וע' שו"ת מהרי"ל סי' ע' מש"ש וכי משום שאליהו איננו פה יהא חשיב ראוי אטו אם הנפקד איננו פה כו' עש"ה וע' מהרי"ק שורש נ"ב דכ' דשאלה אנדר הוי רק ספק מצוה כיון דהוא רק מחשש שמא יכשל בנדרו ואילו יבא אליהו ויאמר שלא יכשל זה בנדרו לא הי' מצוה בשאלה עש"ה וצ"ע דאלעתיד הא לא אמרי' סברא דאם יבא אליהו כו' וכ"ש במידי דבחיר' ומסברא הפשוטה אפי' לא יכשל מ"מ הוא מצוה להסיר אפשריות ההכשלה כיון דההכשלה אפשרית לפניו וכמו יחוד דפשוט דהוא איסור וודאי מפני קירוב כשלון הביאה ואינו נחשב ספק איסור וכל איסורים סייגיים כאלה דפשוט דחשיבי וודאי איסור וצ"ע:

דף לו.

אפשר איתא להא דר"ל ולא תנן לה במתני' נפק דק ואשכח דתנן כו', נ"ב דוגמתו ע"ז ס"ח א' אפשר איתא להא דר' יוחנן ולא תניא לה במתני' נפק דק ואשכח דתנן כו':
שם שמא יהא ולד בן קיימא ונמצא אתה מצריכה כרוז לכהונה, נ"ב ע' שו"ת מהר"י ברונא סי' ס"ו וסי' ס"ז:

דף לו:

קניין פירות לאו כקה"ג דמי, נ"ב ע' ס' מקח וממכר לר' האי שער ב' דאחרי שכ' דאין מכר חל רק על דבר שיש בו ממש כגון שיאמר מכור לי מקום עמידה מכור לי מקום ישיבה כו' אבל לא שיאמר מכור לי עמידה מכור לי ישיבה כו' כ' אח"ז וז"ל ואם נפשך לומר הא קיי"ל קניין פירות לאו כקה"ג דמי ואם לא נקנה הגוף היאך קנה פירות יכילנא לשנויי לך דמקום הפירות מכור לו כדגרסי' הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו כו' ה"ק גופא

קני לך מהיום פירא לאחר מיתה ואוקימנא דקניין פירות לאו כקה"ג דמי ומנא אמינא לך שמקום הפירות מכר לו כ"ז שהפירות משועבדים לו כדגרסי' מכר דקל ושייר פירות לפניו שייר מקום פירות עכ"ל וע' תוס' ב"ב קמ"ח א' ד"ה איבעי' וע"ש עוד בס' מקח וממכר דכ' גדר דבר שיש בו ממש שיהי' לו ג' מרחקים אורך ורוחב ועומק וצע"ק מביצה ל"ט א' וב"ק כ"ב א' דשלהבת חשיב דבר שאין בו ממש ואף שיש לו ג' מרחקים ויש ליישב ואין להאריך:

שם יוציא ולא יחזיר עולמית דברי ר' מאיר, נ"ב כל' זה נדה י"ב ב':

שם הא לא שהה ספיקא הוי, נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' רמ"ב, רנ"ז, רפ"ה, רפ"ו, ומש"ש בסי' רפ"ה דתצא מיבמה וצריכה חליצה להתירה לשוק שמפני בעילה אסורה לא הופקעה חליצתה וכן נראה מפרק החולץ עכ"ל לא ידעתי כוונתו במ"ש וכן נראה כו' וגוף הדין צ"ע דרק ביאה שאחר מאמר וגט דכבר איקלשא זיקא הוא דהוי ביאה פסולה ואין בכחה לפטור הזיקה וצריכה גט וחליצה כמבואר פ' ר"ג אבל זו דממ"נ פטורה דאם הולד בר קיימא הולד פוטרה ומתירה לשוק וביאתה מן היבם ביאת זנות ואין צריכה ממנו כלל ואם אין הולד בן קיימא הרי ביאתה מן היבם כשיר' וא"כ מה עניין חליצה לכאן הרי ממ"נ הופקעה זיקתה או ע"י הולד לחוד או ע"י הביאה לחוד וצ"ע וע"ע שו"ת תשב"ץ שם ח"ג סי' שכ"ז:

שם תוד"ה הא כ' אע"ג דשמא התם משום ערוה החמירו, נ"ב ע' שו"ת מהר"י ברונא סי' קע"ג דה"ה משום חומרא דשבת מחמרי' לחוש למיעוט כי היכא דמחמרינן במים שאין להם סוף משום חומר אשת איש ע"ש:

שם כ' והא דתנן כו' נראה כו' דגנאי הדבר כו', נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ו סי' ב' אלפים רע"א דכ' קושי' זו ותירוצה מסברא דנפשי' ובמחכת"ה ז"ל אישתמיטתי' דקדמוהו בזה בעלי התוס' בכאן וע' בה"ג ה' טומאה דמסתימות לשונו שם מוכח לכאורה דגם בספק גרידא יש חיוב אבילות ע"ש וכן משמע ברוקח סי' שט"ו ע"ש:

דף לז.

לימא הלך אחר רוב נשים כו', נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ב סי' צ"א:

שם רוב נשים ילדן לתשעה כו' וכל היולדת כו' אי כל היולדת כו' אלא אימא רוב היולדת כו', נ"ב דוגמתו כתובות ט"ז ב' ונדה כ"ט א':

שם וכל היולדת לתשעה עוברה ניכר לשליש ימי', נ"ב ע' עץ חיים שער אנ"ך פרק ב' כי מ"ש בגמ' דג' חדשים הוא היכיר העובר לאו דווקא בצמצום ולפי החשבון דשם הכרת העובר הוא בפ"ו יום עש"ה וע"ע בעץ חיים שער המוחין פרק א':

שם אמר אביי ה"ק כו' ושני ספק ממזר כו' רבא אמר ה"ק כו' ושני ממזר וודאי מספק כו', נ"ב נחלקו בזה בל' ממזר מספק אם משמעותו ספק ממזר או וודאי ממזר מספק וע' נזיר ס"ה ב' תוד"ה ור' יהושיע דמשמע מדבריהם דל' "ספק טמא" דשם ע"ש משמעותו רק טומאת ספק ולא וודאי טומאה מספק ולולי דבריהם שם הי' נלענ"ד להיפוך דספק טמא משמעותו וודאי טומאה ור' יהושיע חידש כהה היינו דונקעל בל"א והיינו שמראיתו כהה ולא נגלית וכוונתו לספק טומאה וכוונת הגמ' ודילמא כהה וטימא היינו שטימא בכיהוי היינו בספק ואולם בנדה י"ז ב' משמע דל' ספיקו טמא מורה דהוא רק ספק טומאה ע"ש:

שם תוד"ה רוב כ' וא"ת מה מועיל כו', נ"ב ע' שו"ת מעיל צדקה סי' ה':

דף לז:

לא ישא אדם אשה במדינה זו וילך וישא אשה במדינה אחרת כו', נ"ב ה"ה אם הולך עם אשתו למדינה אחרת ויוליד שם ויש לו כאן בנות או אם ואחות ושאר עריות איכא למיחש חששא זו ואין ראוי לעשות כן דמאי שנא, ס' בכור שור ר"ה ט"ז ב' ד"ה וי"א אף שינוי מקום ע"ש וע"ע שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קמ"ב:

שם לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה, נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"א סי' תנ"ז דמוכח מדבריו דגם לייבם יבמה אדעתא לגרשה אסור ועוד שם דהנושא אשה בדיעה שאם תתעבר תוך שנה ידור עמה ואם לאו יגרשנה לית בי' משום נושא אשה ודעתו לגרשה כיון דאין דעתו לגרשה אם תתעבר ע"ש וע' ירושלמי כתובות פ"ו ה"ד עשו הניית פ"ו כהנאת כספים עש"ה בפני משה:

שם הוי ממון המוטל בספק, נ"ב ע' רא"ש וע' קרבן נתנאל מ"ש על תמיהת המהרש"א והמהרש"ל שעל הרא"ש ואולם בשו"ת הרד"ך בית כ"ח חדר ג' פסק להלכה למעשה כסברת הרא"ש הנ"ל לעניין אחר ושם לא שייך כלל סברת הקרבן נתנאל הנ"ל עש"ה:

שם ר' אבא אמר רב קם דינא ר' ירמי' אמר הדר דינא, נ"ב ע' ב"ב ק"ו ב' פלוגתא דרב ושמואל אי קם דינא או הדר דינא וס"ל לרב שם דהדר דינא ואולם שם הוא נושא אחר אף דקרי לי' הש"ס ג"כ קם דינא והדר דינא עש"ה:

שם בארבעה דאתו מכח ארבעה וארבעה דאתו מכח חד כ"ע לא פליגי כו' כי פליגי בחד דאתי מכח ארבעה כו', נ"ב ע' מעין דוגמא לזה בעניין איסור בירושלמי דמאי פ"ג ה"ד נטלו ממנו מאה בני אדם כו' נתנום לאדם אחד כבר נראה כו' עש"ה כל הסוגי':

שם אי שתקת שתקת ואי לא מהדרנא שטרא למרייהו, נ"ב דוגמא לזה ב"ק ח' א' אי שתקיתו ושקליתו כדינייכו שקליתו ואי לא מהדרנא שטרא דזיבורית למרי' [התוס' כאן הביאו הך דב"ק ואגב שיטפא שכחתיו בכתבי]:

שם תוד"ה אמר כ' דוקא בתר דפלג, נ"ב ע' הטעם בשו"ת תה"ד סי' ש"י וע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תתכ"ה:

דף לח.

ואין ספק מוציא מידי וודאי, נ"ב ע' תוס' וע' שו"ת הרא"ש כלל נ"ה אות ה' ועוד שם כלל פ"ד אות ג' וע"ע שם כלל פ"ט אות ד' ד"ה תשובה מה שאומרת דברי ושמא ברי עדיף הטעם משום אין ספק מוציא מידי וודאי ע"ש וע"ע שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תתקע"א מה שדן שם בהיתיר במשאל"ס מפאת אין ספק מוציא מידי וודאי עש"ה וע"ע שו"ת הריב"ש סי' של"ו דאין אומרים מיגו להוציא ספק מידי וודאי ומשמע שם דזה גם למ"ד דאמרי' מגו להוציא מיד המוחזק ע"ש וע"ע שם סי' ק"ס וע' שו"ת ח"צ סי' ס"א ויל"ע הא דאין ספק מוציא כו' אם נשאר הוודאי בחזקתו לגמרי דאין כח לספק לגרע כח וודאי ונשאר הוודאי וודאי ככל וודאי א"ד הא דאין ספק מוציא כו' כחו רק ככח רוב או חזקה אבל אינו עוד וודאי גמור וע' ירושלמי יומא פ' יוה"כ ה"ד חולה אומר יכול אני (להתענות) ורופא אומר איני יודע נעשה כספק נפשות וכל ספק נפשות דוחה את השבת וא"כ משמע דהא דאין ספק מוציא מידי וודאי אינו וודאי גמור דאל"כ גם כאן הי' לנו לומר דאין ספק דרופא מוציא מידי וודאי דחולה וע"כ דהוא רק כרוב כו' וע"כ כיון דבפ"נ אין הולכין אחר הרוב לכן דוחה כו' אולם יש לדחות דכיון דבחולה איכא למיתלי דתונבא הוא דנקט לי' כמבואר בבבלי שם לכן אין הוודאי שלו נחשב וודאי כלל ואין כאן רק ספיקו של הרופא לבד ונזכרתי דהרא"ש פ' יוה"כ שם הביא ירושלמי הנ"ל ויל"ע בזה במש"ש ע"ז בשם הרמב"ן עש"ה:

דף לח:

הללו באין לירש והללו באין לירש ויחלוקו, נ"ב כל' זה ב"ב קנ"ח ב':

שם שטר העומד לגבות כגבוי דמי, נ"ב ע' מסורת הש"ס וע"ע ב"ב קכ"ד ב' סד"א מלוה כיון דנקיט שטרא כמאן דגבי דמיא וע"ש עוד דאמר לעולם רבנן היא ומלוה כמאן דגביא דמיא וע' אריכות אי להלכה שטר העומד לגבות כגבוי דמי בשו"ת חיים שאל סי' פ"ג:

דף לט.

סד"א מצוה דרמיא רחמנא עלי' עבדה השתא תיקום עלי' באיסור אשת אח, נ"ב ע' ס' בכור שור סוטה י' ב' ד"ה ולא יסף עוד לדעתה:

שם אשה הקנו לו מן השמים, נ"ב ל' המשנה נדרים ע"ד א':

שם כל שהויי מצוה לא משהי', נ"ב ע' שו"ת תה"ד ח"א סי' ל"ה וסי' רס"ט ועוד שם ח"ב סי' רל"ג ושו"ת רדב"ז ח"ד סי' אלף פ"ז ושו"ת צמח צדק סי' קכ"ז וע' שו"ת ח"ס חאו"ח סי' נ"א וע' שו"ת משפטים ישרים סי' קמ"ד נ' טעם דבריו משום דשהויי מצוה לא משהי' דאל"כ אין לס"ס להועיל משום דאפשר להמתין עד שתלד אשתו ויתבררו הספיקות ול' ס"ס דנקט ז"ל קצת אינו מדויק דהוא רוב דסמוך מיעוטא דמפילות למחצה דנקיבות וה"ל רובא לא ס"ס וע"ע שו"ת שבות יעקב חאו"ח סי' ל"ד ומש"ש מהך דב"ק פ' א' מי שנדר ליקח בית כו' לענ"ד אינו עניין לכאן כלל דשם לא שייך עניין זריזין מקדימין כלל דבנדר יש בל תאחר וע' ריש נדרים דבאומר לא איפטר מן העולם עד שאהא נזיר עובר בבל תאחר אם אין מקבל נזירות מיד מחשש שמא ימות ע"ש והך דב"ק הטעם דלא הי' דעת הנודר רק על בית ואשה הוגנת לו וכ"ז שאין הגון אין ע"ז נדר כלל וז"פ וע"ע שו"ת חכם צבי סי' א' מש"ש בגוף דברי הגמ' כאן דשהויי מצוה כו' דאין הכוונה משום שהויי מצוה רק משום עיגון דידה עש"ה ואם שהביא כזה מן הר"ן מ"מ שטחיות דברי הגמ' לענ"ד לא משמעי הכי וגם מן הר"ן אין ראי' כ"כ דכוונתו דאף אם שניהם מרוצין שלא לייבם ושלא לחלוץ רשאין מ"מ היכא דהיא רוצה להתייבם כו' אז היבם מצווה שלא לעגנה רק או לייבם או לחלוץ וזהו מצות יבום וחליצה המוטלת עליו כשתרצה היא וכיון שמצווה תו שהויי מצוה בעצם ולא משהינן ודו"ק וע"ע שו"ת עבודת הגרשוני סי' י"ב עש"ה כל התשובה ומש"ש כי אליבא דר"י ור"א יש לחלק הא דאין ממתינין עד שיעשיר משום דעשירות לא שכיח כו' צע"ק מגמ' ערכין י"ח א' כשהי' אביו גוסס כו' הרי דאפי' באביו גוסס ומניח לו רבוא דרוב גוססין למיתה ואפ"ה אין ממתינין ומש"ש עוד לעניין הקטרה דעצם המצוה אין משובחת בלילה יותר מביום עדיפא מינה הול"ל דמשובחת ביום מבלילה דעבודת יום חשיבא טפי אפי' בדבר הכשר בלילה ע' רש"י זבחים י"ט א' ד"ה דיום נמי חייצין וכן הוא עוד בכ"ד וגם מאי דפשיטא

לי' ז"ל דגוף המצוה איננה משובחת בלילה כו' יש לדון ג"כ ולומר דמצוה הנעשית שלא בדחיית איסור עדיפא בעצמותה מהנעשית בדחיית איסור כי האיסור פוגם במה גם המצוה הנעשית עמו ויש להאריך בזה ואכ"מ:
שם תוד"ה אשה כ' וא"ת ומה מרויח כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תרנ"ח:

דף לט:

דביאת קטן עדיפא, נ"ב ע' שו"ת משפטים ישרים סי' ר"נ:
שם ח"א חליצת גדול עדיפא כו', נ"ב קצ"ע מדוע לא מייתי מבריתא דקידושין נ"ב א' וחליצה מאחד מהן דהל"ל וחליצה מגדול שבהן ואולי רק כשאפשר לייבם דאז החליצה במקום ייבום קאי והייבום רמי אגדול ומיד כשאינו חפץ לייבם חלה עליו מצות חליצה ולכן גם החליצה בגדול ומשא"כ שם דא"א לייבם מפאת ספק אחות גרושתו ה"ל החליצה מצוה בפ"ע מצד חליצה לבד ובזה שפיר לכ"ע כלהו כי הדדי נינהו אולם יוקשה דא"כ איך מועלת החליצה נימא כל שא"ע לייבום כו' דלא דמי לשאר ספיקות דחשיב עולה מפאת אם יבא אליהו כו' כדלקמן מ"א ב' דבהך דקידושין כיון שאמר אחת מבנותיך כו' אפי' יאמר אליהו דלפלונית נתכוון אכתי דברים שבלב נינהו ואכתי כולן בספק כפי הדיבור:
שם תנן התם מצות ייבום קודמת למצות חליצה, נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"א סי' נ"ו כ' דקדימה זו היא רק מדרבנן ע"ש וצ"ע מלעיל כ' ב' דחליצה במקום ייבום לאו מצוה היא ולא חשיב מש"ה אפשר לקיים שניהם גבי עדל"ת במה שאפשר בחליצה ע"ש ואי מה"ת שניהם שוין מדוע לאו מצוה היא ולא חשיבא אפשר וצע"ג וע"ע בשו"ת הרדב"ז שם ח"א סי' ש"ט עש"ה:
שם אמר רב אין כופין, נ"ב ע' תוס' וע' שו"ת גאונים בתראי סי' ל"ב דהפלוגתא כאן אי כופין או לא היינו דמ"ד דאין כופין הוא משום דחליצה בעי שיתכוונו שניהם וכדלקמן ק"ב ב' וע"כ א"א לכוף לחלוץ דיש לחוש דכיון שאינו חולץ מרצונו לא יכוון בחליצה להתירה ולא תועיל החליצה ומ"ד כופין ס"ל דאם יכוון מוטב ואי לאו אפקעינהו רבנן לקידושי אחיו מיני' וניתרת מטעם אפקעינהו וע"ש מש"ש בסתירת זה דאין לחוש דבשביל הכפי' יכוין לפוסלה דאחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקי' ע"ש ומעין זה תוס' גיטין ב' ב' ד"ה דאתיוה בי תרי וכאן לכאורה הוא פשוט מסברא דאף דרצה לייבם משום נוי או ממון מ"מ אם אין מניחין אותו לייבם וודאי דכשיחלוץ יחלוץ כדין דאין לו מזה שום תועלת במה שיקלקלנה בחליצה ותינשא לאחרים באיסור:

שם איטלע לך, נ"ב ע' נוב"י חאה"ע סי' צ"ד:
שם אבא שאול אומר הכונס כו', נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"א סי' תנ"ז דכ' דלמשנה ראשונה יבמתו הותרה לו לגמרי ואפי' מיבמה לשם נוי או לשם ממון וגזה"כ הוא יבמה יבא עלי' מ"מ והתורה אסרה והתורה התיר' וזהו היתיר הבא מכלל איסור וסברא נמי איכא יבא הטוב מכל מקום ומעשה דיהודה עם תמר מוכיח שהרי לא נתכוון למצוה כלל ויצאו מלכי בית דוד והמשיח שיגלה במהרה בימינו עכ"ל ומ"ש יבא הטוב מכל מקום כוונתו לל' גמ' מעילה י"ז ב' יבא הנס מכל מקום ומ"ש ומעשה דיהודה כו' לכאורה הוא אותו הנידון עצמו לפמ"ש מפרשי התורה דביאת יהודה היתי' ביאת יבום דהיבום הי' אז בקרובים ואולם יש לחלק דשם עכ"פ היא נתכוונה למצוה וכוונתה נמי מילתא היא ע' לקמן נ"ג ב' בגמ' ומשא"כ ביבום דעלמא עכשיו שאין מתכוונין כו' דיש לחוש דתרוייהו לא מיכווני וע"ע שו"ת מהר"ם פאדוה סי' י"ז דמבואר שם דהכונס יבמתו לשום נוי כו' עביד איסור דאוריתא לאבא שאול ע"ש ומסברא הי' מקום להסתפק בזה ועמ"ש על הגליון פסחים ד' א' וע"ע אריכות בשו"ת שבות יעקב ח"ג סי' קל"ה ומש"ש דכוונה בשיתוף לשם נוי ולשם מצוה שפיר דמי ק' מקדשים דלשמה ושלא לשמה ג"כ פוסל וכ"ה בתוס' מנחות מ"ב ב' ד"ה מה טעם לעניין צביעת תכלת דציצית לשמה עש"ה ויל"ע עוד בפסחים ח' א' וכה"ג לאו מצוה היא כו' ע"ש:
שם תוד"ה אמר רב כ' וממוכה שחין כו' נראה דאין ראי', נ"ב ע' שו"ת מים עמוקים סי' י"ט וע' אריכות בכולה סוגי' דכאן ודיבורי רש"י ותוס' וגם בסוגי' דאיגרת מרד בכתובות ס"ד א' ותוס' שם בשו"ת רד"ך בית ב' בכל התשובה וע"ש חדר ה' דכ' בכוונת רש"י דכאן דהביא ראי' מהך דאיגרת מרד כו' דכוונת הראי' היא לעניין שנוטלת כתובה דאי מההיא דמוכה שחין כו' ה"א דהואיל ומחמתה הוא שחולץ שתובעת החליצה וגם מפאת החזקה שמחזיקין שלא יכוון לשם מצוה דחזקה זו מכח רובא אתיא דהרוב עכשיו אין מתכוונין לשם מצוה ואנן קיי"ל כשמואל דאין הולכין בממון אחר הרוב לכן ה"א דלית לה כתובה כו' עש"ה וע"ע שו"ת ח"צ סי' א':

דף מ.

סד"א כו' אלא סד"א כו', נ"ב ע' תה"ד ח"ב סי' רס"ג ושו"ת מהר"י ברונא סי' רס"ט:
שם מידי ייבום בנחלה תלא רחמנא יבומי מיבמי ואי איכא נחלה שקילי ואי לא לא שקיל, נ"ב ע' שאילת יעב"ץ סי' ל' ד"ה ומ"ש הרב נר"ו בטעם הדבר כו' שהאריך בזה מסברא דאין היבום תלוי בנחלה והוא גמ' ערוכה כאן:

שם תוד"ה אכילה כ' וי"ל דתרי ענייני אכילה גסה הם, נ"ב ע' רוקח ה' פסח סי' רפ"ג כ' וז"ל וכשאוכל האפיקומן לא יהי' לו טורח דאמר בנזיר אכל מצה לשם אכילה גסה עליו כתוב ופושעים יכשלו בם ואם אכל ממש אכילה גסה לא יצא ביבמות כיוצא בו לא יאמר כמה טורח פסח בירושלמי רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת מה טורח זה עכ"ל נ' דמפרש הך אכילה גסה דנזיר אאין חפץ בקיום המצוה והיא עליו למשאוי ולטורח ולא איירי כלל בשבע מלאכול:

דף מא:

מעשה באדם אחד, נ"ב בהגהות מרדכי סוף גיטין הגירסא כאן מעשה בחכם אחד:

דף מב.

אמר רבא ק"ו איסור כרת התרת איסור לאו לא כ"ש, נ"ב דוגמתו חולין ל"א א' א"ל רבא כו' עון כרת הותרה איסור מיתה מיבעי':

שם ה"נ איכא להבחין בין זרע שנזרע בקדושה לזרע שלא נזרע בקדושה, נ"ב צע"ק לכאורה דלשון זה משמע דהוא זרעו וודאי וההבחנה רק לידע אם הוא זרע קדושה כו' והרי ההבחנה בגוף הזרע ככל הבחנות דאם הוא מזמן היותו עכו"ם א"כ הרי אינו זרעו דגר שנתגייר כקטן שנולד ואפי' בעודו עכו"ם אינו זרעו דאפקרי' רחמנא לזרעי' דעכו"ם ואין אב לעכו"ם כדאמרי' לקמן צ"ח א' וא"כ הרי ההבחנה כפשוטה כמשמעות ולזרעך אחריך שצריך לידע אם הוא זרעו או אינו זרעו ושוב מצאתי בשאלתות פ' וירא דמייתי הך דכאן בזה"ל ה"נ להבחין בין זרע שנזרע בקדושה ובין זרע שלא נזרע בקדושה דקדושה זרעי' ואידך לאו זרעי' הוא עכ"ל נ' כוונתו דזה עצמו כוונת הגמ' ואף דאמר להבחין בין זרע שנזרע בקדושה כו':

שם ויפטור את יבמתו לשוק, נ"ב בשאלתות שם הוסיף ושמא יוציא עבדים לחירות עכ"ל פי' דיחשבו דהוא בנו של אחרון ושמא יירש ממנו עבדים ויוציאם לחירות וישאו בנות חורין ובאמת אינו אדונם ואין שיחרורו שיחרור ואסורים בבת חורין ואם הית' גירסתו כך בגמ' יש לדקדק דרבא פליג אשמואל דס"ל דמפקיר עבדו יצא לחירות וא"צ ג"ש דאל"כ אכתי הם בני חורין מטעם ייאוש כיון דשאר היורשין האמיתיים נתייאשו מהם וי"ל דהוי ייאוש בטעות ויש לדון בזה טובא ואכ"מ:

שם היכא דקים לן כו', נ"ב ע' אריכות בסוגיין בשו"ת שבות יעקב סי' צ"ה, צ"ז:

שם תוד"ה לאחר שלשה כ' דיותר יבמה קרובה לביאה מארוסה, נ"ב זהו אפי' למ"ד דמצות חליצה קודמת, שו"ת חכם צבי סי' א' וע"ש:

דף מב:

ולית‌בעיני' ליורשים, נ"ב ע' שו"ת חוט השני סי' ח':
שם או זקנה, נ"ב אפי' מיעוט זקנות ליכא דיולדות ולהכי כייל לה בהדי עקרה ואילונית ושרה אמנו דילדה אין מזכירין מעשה נסים ואעפ"כ יבמה זקינה מתייבמת כמבואר ברי"ף ספ"ק בשם תוספתא ואתי' אפי' כאבא שאול דבעי' כוונה לשם מצוה דאף דכיון דאינה יולדת א"א שיהי' כוונת מצות הקמת שם מ"מ לא בעי' כוונת מצות הקמת שם רק כוונת מצות יבום הוא דבעי', שו"ת רד"ך בית ב' חדר י"ב עש"ה בארוכה וע' בנימוקי יוסף על הרי"ף ספ"ק דכ' דהא דעקרה וזקינה מתייבמת היינו משום דכמה עקרות וזקנות מצינו שנפקדו וראויין להקמת שם ע"ש:
שם מסתמיך ואזיל כו' אכתפי' כו' שמעי', נ"ב כזה ב"ב קי"א א' וע"ע שבת ק"מ א' מסתמיך ואזל כו' אכתפא כו' בר אחתי':

דף מג.

וכי רבי לא שנאה ר' חייא מניין לו, נ"ב ע' רש"י ביצה ו' ב' ד"ה וכי תימא ולקמן פ"ג א' ליתא לברייתא מקמי מתני' ובבכורות כ"ג ב' דברייתא לאו פלוגתא היא ובגוף הך דוכי רבי לא שנאה כו' ע' מהרי"ק שורש קס"ט הביא פי' המהר"י ברונא וכי רבי שהי' כל כך בקי לא שנאה ר' חייא שלא הי' בקי כמוהו מניין לו:
שם רובו של ראשון ורובו של שלישי ואמצעי שלם, נ"ב י"ל הטעם דמעיקר הדין הרי אין חשש באירוסין אלא דגזרי' דלא ליתי למיחלף בנישואין וע"כ מקלינן דדי בשם שלשה חדשים ע' סוטה י"ב ב' דרובו של ראשון ורובו של אחרון ואמצעי שלם קרי לי' קרא שלשה ירחים:
שם שרא ליארס ביום תשעים, נ"ב בשאלתות פ' וירא איתא הטעם משום מקצת היום ככולו:

דף מד.

ושבקי' לי' והתניא כו', נ"ב היינו דמשיאין לו עצה ההוגנת כו' אבל אם אחרי השאת העצה עדיין רוצה לייבם אע"ג דלית לי' לפרנסן הרשות בידו, שו"ת הרא"ש כלל נ"ב אות ו' ז' ושו"ת מהראנ"ח סוף סי' ל"ג עש"ה וע' בשו"ת הרא"ש שם אות א' דאם נותנת

אמתלא שאין לו במה לפרנסה הדין עמה וכופין אותו לחלוץ ע"ש ואין כאן סתיר' דשם קאי לפי הסברא דמצות חליצה קודמת ובאותיות ו' ז' קאי לפי הסברא דמצות יבום קודמת עש"ה וע"ע שו"ת תשב"ץ ח"ב סי' ג' וע"ע שם סי' ק"פ עש"ה:

שם תוד"ה כל שאינו עולה כו' כ' וא"ת והרי חרש וחרשת דאינן עולין לחליצה ועולין לייבום כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' קל"ה ומש"ש דלא אמרי' להיפוך כל שא"ע לחליצה כו' כבר הבאתי בחידושי ריטב"א ריש יבמות ג' א' דכ' דקרי בי רב דכי היכא דכל שא"ע לייבום כו' ה"נ להיפוך כל שא"ע ש לחליצה כו' ע"ש:

דף מה:

מה אשת אב דלדידי' כו' לאפוקי עכו"ם ועבד דלא תפסי בהו קידושין כלל, נ"ב בשאלתות פ' וישלח הוסיף וז"ל אי נמי התם (באשת אב) דאית לי' חייס וזרעי' אזיל בתרי' הוי ממזר אבל עכו"ם ועבד כיון דלא אזיל זרעי' בתרי' לא הוי ממזר עכ"ל:

דף מו.

כי היכי דלא לקדים ולימא כו', נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת רדב"ז ח"ג סי' תתצ"ד:

שם איכו שכיבו לא אמרי לכו הא מילתא, נ"ב במסורת הש"ס ציין ב"מ ע"ג א' וכל' זה עוד בשבת קנ"ב ב', ע"ז נ"ה א':

שם שכן מצינו באבותינו שמלו ולא טבלו, נ"ב ע' חזקוני סוף משפטים עה"כ וישם באגנות ודבריו צע"ג:

שם אין גר עד שימול ויטבול, נ"ב ע' ע"ז נ"ז א' וחכם אחד שאלני מדוע כל חד מינייהו אין פועל כלל ומ"ש מדאמרי' בעלמא דב' דברים המתירים מעלין זה בלא זה ע' לקמן ק"ד ב' והשבתי דב' דברים המתירין דמעלין כו' היינו רק כששניהם עושים פעולה אחת ואז כל אחד פועל מקצת פעולה משא"כ מילה וטבילה דגר לכל אחד פעולה אחרת כי הגירות יש בו ב' דברים הסרת עניין הכותיות וקבלת עניין הישראליות ע' סנהדרין נ"ח ב' יצא מכלל עכו"ם ולכלל ישראל לא בא הרי דיש מיצוע לב' הדברים האלו ופשוט מסברא ג"כ דלא כל מי שאינו עכו"ם הוא ישראל ממילא ובהכרח ואדם הנברא עפ"י ספר יציר' איננו לא עכו"ם ולא ישראל וא"כ הרי צריך בגירות ב' פעולות הסרת הכותיות והעשותו ישראל וזהו שפועלים המילה והטבילה כי הסרת הערלה מסרת תיעוב הכותיות והטבילה נותנת קדושה כנודע ומקדשתו להיותו ישראל ולכן המילה קודמת לטבילה ובזה מיושבת קישית תוס' לקמן מ"ז ב' ד"ה מטבילין שהקשו ממעוברת

שנתגייר' ע"ש דלפי הנ"ל י"ל דעובר כיון דחשיב דשלב"ל ה"ל כל התהוותו רק בהולדו והכי אמרי' בעלמא ולדות קדשים בהוייתן הן קדושים הרי דהלידה הוא התהוות וע"כ כיון שקדמה לו הטבילה ובתחלת התהוותו מיד הוא מתהווה ישראל די בטבילה לבד לכ"ע דאין שם צורך הסרת הכותיות ורק בעכו"ם שהי' הווה כבר בכותיות וצריך לסלק הכותיות הוא דצריך מילה וטבילה וכנ"ל ודו"ק והארכתי בזה בחידושי בראיות וכעת מצאתי ממש כדברי בשו"ת רדב"ז ח"ג סי' תתקי"ז ע"ש שכ' דמילה וטבילה דגר המילה מוציאתו מטומאת עכו"ם והטבילה מכניסתו לכלל ישראל וכ"ז שמל ולא טבל יצא מכלל עכו"ם ומצוה להחיותו ואין מגעו ביין טמא ולכלל ישראל לא בא עד שיטבול עכ"ל ז"ל עש"ה ואמרתי שישו בני מיעי שישו:

שם א"ל ר"ע וכי דנין אפשר משא"א א"ל ר"א אעפ"י שא"א ראי' גדולה היא ונלמוד הימנה, נ"ב כל' זה בספרא שמיני פרק י' בריתא ה' וע"ע ר"ש כלים פ"ה מ"א מש"ש תניא בתורת כהנים כו':

דף מו:

משפט כתי' בי', נ"ב כל' זה ר"ה כ"ב ב':

שם רש"י ד"ה אין מטבילים כ' שמא ערבי מהול וגבעוני מהול, נ"ב קצ"ע דלעיל ד"ה מטבילים אותו וד"ה ומה בכך כ' רש"י דההחשש שמא לא מל לשם מילה וכאן כ' דההחשש שמא משקר לגמרי באומרו שמל רק הוא נולד מהול ונ' פשוט דכוונת רש"י עפ"י גמ' ע"ז כ"ז א' ע"ש דר' יהודה ס"ל שם דבעי' מילה לשמה ור' יוסי ס"ל דלא בעי' עש"ה וע"כ לעיל דפי' דברי ר' יהודה שפיר פי' דההחשש שמא לא מל לשמה וא"צ לפרש שמא משקר לגמרי דאפי' יהא כדבריו שמל מ"מ לא מהני דשמא לא מל לשמה ומשא"כ כאן דמפרש דברי ר' יוסי ע"כ ר' יוסי לטעמי' דלא בעי' מילה לשמה שפיר הוכרח לפרש דההחשש שמא הוא ערבי מהול כו' וז"פ וע' שאילת יעב"ץ ח"ב סי' קס"ד הקשה דר' יוסי אדר' יוסי דכאן ס"ל לר' יוסי דמילת עכו"ם אינה מילה ובע"ז כ"ז א' שמעי' לי' בהדיא איפכא עכ"ל והניח זה בקושי' חמורה ולא ידענא מאי קאמר דלפירש"י כאן דחשש ר' יוסי שמא הוא ערבי מהול כו' א"כ הרי אין כאן התחלת קושי' ולולי דברי רש"י אני מסופק דאף דס"ל לר' יוסי שם דלא בעי' מילה לשמה אולי הוא רק במילה ישראלית דאיירי בה התם דבי' כתי' המול ימול ומיני' הוא דמפיק ר' יוסי שם דלא בעי' מילה לשמה עש"ה ומשא"כ במילת גירות דאמרי' בכריתות מה אבותינו לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה כו' ומילת האבות הרי כיוונו בה לשמה ע"כ אפשר דבעי' בכל גר מילה

לשמה וגם מסברא לא דמי' מילת ישראליות דהיא רק קיום מצוה לבד למילת גירות שיש לה פעולה וחלות שנותנת עליו קדושה ישראליות ע"כ ק' לומר שהמעשה לבדה גם אם כיוון העושה לחיתוך בעלמא תעשהו גר ויש להאריך עוד ואין הגליון מספיק:

דף מז.

ואמר ר"ח בר אבא א"ר יוחנן לא קטן קטן ממש ולא גדול גדול ממש, נ"ב כזה ב"מ י"ב ב' ועוד חולין נ' ב' א"ר בנימין בר יפת אר"א לא גדולה גדולה ממש ולא קטנה קטנה ממש:
שם אם אומר יודע אני ואיני כדאי מקבלין אותו מיד, נ"ב ברוקח סי' ק"י אם יאמר יודע אני ואינו כדאי מקבלין אותו וממאנין בו עד ג' פעמים ולבסוף מקבלין אותו עכ"ל ולפי"ז תיבת מיד דאמר כאן אין הכוונה ממש מיד רק אחר מיאון ג' פעמים:
שם תוד"ה במוחזק כ' מהימן מיגו דאי בעי כו', נ"ב בס' הפרדס לרש"י ה' שבת סי' צ"ח כ' וז"ל ושפחה שאומרת יהודית אני ומעשי' מעשי כותים מותר למוכרה לכותים ולא כל הימנה שאומרת יהודית אני שטבילת עבדים לאו בסתר היא כדאמרי' גר צריך טבילה עם ג' עכ"ל ונ' דאיירי ג"כ בדלא ידעי' דהיא נכרית מעיקרא דאל"כ ל"ל טעמא דאין הטבילה בסתר הא גזה"כ שלא להאמינה מאתך במוחזק לך וע"כ בלא ידעי' ואשמעי' דלית לה מגו שכתבו תוס' דהוי מגו במקום עדים דאנן סהדי שלא נתגיירה כיון דצריך ג' ואי איתא הי' קול לדבר דג' יש להם קול כמבואר בגיטין ל"ג א' וכהך דכל מילתא דאיתאמרא באפי תלתא לית בה משום לישנא בישא משום דיש לו קול ובלא"ה סופו שיתוודע אולם מ"ש ומעשי' מעשי כותים עדיין צריך ביאור דלכאורה כוונתו דזה מוכיח שהית' נכרית מלידה וא"כ הדק"ל דל"ל למידרש טעמא דקרא שלא להאמינה ואולי כוונתו דצירוף היות מעשי' מעשי כותים מועיל להחשב אנן סהדי שלא נתגייר' וצ"ע:
שם תוד"ה נאמן אתה כ' היינו דווקא במילי דמשוי נפשי' חתיכה דאיסורא, נ"ב צ"ע דהא עכו"ם אינו אסור בישראלית ואי שישראלית אסורה בו לגבה תו אמאי יהי' נאמן וצ"ל דגופו של אדם הוא שלו וכשם שנאמן על ממונו יותר מק' עדים כך נאמן על גופו ולכן יכול למשוי גופי' חתיכה דאיסורא שתהי' היא אסורה בו וכך מטים בזה דברי הח"צ בתשובה סי' ק"נ עש"ה:
שם תוד"ה ואין אתה כ' אין נאמן לפסול אפי' בניו, נ"ב בשאלתות פ' וארא מבואר להיפוך ע"ש שכ' וה"מ (דמהימן אבנו) דלית לי' זרעא להההוא בנו אבל אית לי' זרעא אבנו מהימן אבן בנו לא מהימן למיפסלי' דתני' ושפטתם צדק כו' ככל הסוגי' דכאן וחידוש על התוס' שבדיבור שאח"ז הביאו בעצמם דברי השאלתות דשם ואילו בדיבור זה לא הזכירו כלל

דהשאלתות שם חולק אסברת ר"י הנ"ל ודע דמ"ש התוס' דכשיש לו בני בנים אין נאמן אפי' אבניו ה"ה כשיש לו כמה בנים ויש רק לאחד מהם בנים שוב אינו נאמן לפסול לשום אחד מן הבנים ואפי' אותם שאין להם בנים דגם כאן הא שייך טעם התוס' דכיון דאיסורם והיתירם תולה בחד עניינא אין סברא שאחד יהי' כשר ואחד פסול, כ"כ בשו"ת מהר"ם פאדווה סי' י"ד ופשוט הוא:

דף מז:

וכל דבר שחוצץ בטבילה כו', נ"ב משמע דטבילת טהרות החמירו בו טפי מבטבילת נדה מדתלי' נדה בטהרות וע' תוס' וע' רוקח סי' שי"ז ה' נדה מש"ש ומה שגזרו טומאה שייך בנדה נמי כו' ותו השתא אם לאיסור חששו כו' עש"ה וע"ע ברוקח סי' שע"ו עש"ה:

שם מאי קראה, נ"ב כל' זה שבת י' א' ע"ש בגליון, לקמן מ"ח ב':

שם שהויי מצוה לא משהינן, נ"ב ע' שאילת יעב"ץ ח"ב סי' צ"ה שכ' דבגר לית לן בה לשהויי למצוה דגירות דלא מיחייב בה כו' ודבריו צ"ע מכאן וגם אינם מובנים דנהי דאין הגר חייב להתגייר מ"מ הב"ד הרי מצווין לקבלו ומצוה דידהו שפיר אסור לשהויי:

שם מרזו מכה, נ"ב תיבת מרזו כמו מרדו דז' וד' מתחלפין ור"ל מחלחלים ומקלקלים מעניין מרידה כמו עין שמרדה, דברי החות יאיר בשו"ת שבסוף הספר להגאון מהר"ד אופנהיים ז"ל ע"ש שכ' דזה מורגל בלשונות חילוף ז' לד' ושכיח מאוד מלה"ק לתרגום כמו זכר דכר, זכרון דכרון, זנבו דנבו, זרוע דרוע, אחוז אחוד, כזב כדב, זבוב דבוב, זהב דהב ומזה בב"ב ל"ג ב' איזיל איגדרי' לדיקלא כו' ובתוס' פי' לגדור תמרים כו' ולא איירי בקציצת הדקל כו' עכ"ל ונ' שהיו קצת גרסות אגזרי' וע"כ הוצרכו לסתור זה ולהוכיח דלא איירי בקציצת הדקל כו' ואולם להנ"ל גם אגזרי' יתכן פירושו כמו אגדרי' וכן תיבת זלדקן דסנהדרין ק' ב' נ' ענינו כמו דל דקן והוא כמו כרם דל דמס' כלאים, כ"ז מדברי החות יאיר שם וע' בבה"ג ה' מילה דגריס כאן דמיא מדוו מכה:

שם ישראל מומר קרינא בי' וקידושיו קידושין, נ"ב ע' אריכות בשאילת יעב"ץ סי' כ"ח, כ"ט, ל', ל"א, ל"ב, וע"ע כל' דכאן בבכורות:

ל' ב' והרי הוא כישראל מומר נפקא מינה דאי קדיש קידושיו קידושין וע' שו"ת הרד"ך בית כ"ד בארוכה וע' שו"ת הרדב"ז ח"א סי' שנ"א כ' בפשיטות דקידושי מומר רק חומרא דרבנן נינהו עש"ה וע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' קס"ד מש"ש לעניין ישראל מומר אי מותר להלוותו בריבית וז"ל והרי הוא כישראל לגבי קידושין וגט וחליצה דאמר שמא יתחרט ויחזור בתשובה ורחמנא אמר לאחיך לא תשיך עכ"ל ונ' לשונו דכל מאי

דמחשבינן לי' לישראל לעניין קידושין ושאר מילי היינו רק מפאת הספק דשמא יתחרט ויחזור בתשובה והכוונה לכאורה דמספקי' שמא יתחרט וישוב מאהבה ויעשה כשר למפרע דאל"כ מדוע גם עתה דינו כישראל ואסור גם עתה להלוותו בריבית עבור החשש דשמא ישוב הרי כעת אכתי לאו אחיך הוא וע"כ כנ"ל אולם י"ל כוונתו ג"כ דכיון דיש בו אפשריות תשובה לכן משום זה חשוב ישראל ואחיך ואעפ"י שלא שב ודו"ק וע"ע שו"ת מהר"י מינץ סי' י"ב וסי' י"א וע"ע שו"ת תשב"ץ ח"ג סימן מ"ג ומש"ש דגט מומר גט משום דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש נ' כוונתו דגטו גט מטעם אפקעינהו כו' ולפי"ז תעשה פנוי' למפרע ע"י גטו וזה חידוש וע"ע שם סי' מ"ז עש"ה ומש"ש בתשב"ץ סי' מ"ז דכשנישאת אחר שנשתמד כבר ידעה שיכול להשתמד כמו הבעל צ"ע מהבין דמה עניין הוא לאחיו ויוכל הוא להיות נשתמד ואחיו צדיק גמור ומה שייך כאן חזקה מגברא לגברא ודע דמ"ש כאן בגמ' ישראל מומר קרינא בי' הוא לאו דווקא ע' גיטין מ"ה ב' דגר שחזר לסורו מין הוי דגרע ממומר וע"ע שו"ת מהר"י ברונא סי' קל"ה דישראל מומר לא מיקרי יהודי מדאמרי' במגילה שכל הכופר בע"ז נקרא יהודי מכלל דעובד ע"ז לא מיקרי יהודי ולכן הורה בנודר שלא לשחוק עם שום יהודי דמותר לו לשחוק עם ישראל מומר עש"ה:

דף מח.

ולא עבד אשה, נ"ב ע' גליון הגרע"א ז"ל וע' לקמן ע' ב' אדרבה מילת זכריו ועבדיו ה"ל לרבויי שכן ישנה בכל שעה הנך נפישן ומדוע לא אמר דיש ג"כ מעלה במילת זכריו ועבדיו דנוהגת באנשים ובנשים כי היכא דאמר שם מאנינות וע"כ דמילת זכרים ועבדים אין מעכבת לאשה באכילת פסחה וצ"ע:

שם ואי אתה מל בן איש בע"כ, נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' ח':

שם רע"א נאמרה עשי' בראש ונאמרה עשי' בצפרנים מה להלן כו', נ"ב נ' דגם ר"ע ידע קרא דלא עשה רגליו אלא דמפאת ההיקיש מפיק לקרא כאן ממשמעותי' וע' דוגמתו מ"ק ט"ו רע"א נאמרה הוי' בראש ונאמרה הוי' בבגד מה הוי' האמורה בבגד כו' עש"ה דשם ג"כ נ' משמעות הפשט כר"א וכדאמר ר"א שם בל' פשיטות אין פריעה אלא גידול שער:

דף מח:

ירח שלשים יום, נ"ב ע' תוס' וע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' ע"ט:

שם תוד"ה אשר כ' וי"ל דבת בנו כו' לאו דווקא, נ"ב ע' סוטה מ"ז א' דשם איתא רות בתו של עגלון ולומר על בתו דהוא לאו דווקא ואפי' נכדתו לא היתי' רק מזרעו הוא דוחק קצת לכאורה ועמש"ש בגליון:

דף מט:

נדה דהא תפסי בה קידושין שנא' כו', נ"ב ע' תוספתא פרק ו' מודה ר' שמעון התימני בבא על אשתו נדה שאעפ"י שיש בה כרת שאין הולד ממזר שאין ממזר אלא משאר בשר עכ"ל וצ"ל דהא דבש"ס כאן נקט טעמא אחרינא הוצרך לזה לר' סימאי אליבא דר"ע דמרבה גם דלאו דשאר משא"כ התוספתא דקאי אשמעון התימני ס"ל בפשיטות דכיון דקרא בשומרת יבם של אביו מדבר דהוא ערוה דשאר אין ללמוד משם אנדה דאינה ערוה דשאר שיהי' הולד ממזר וע"ש בתוספתא דס"ל אליבא דר"ע נמי דבעי' לאו דשאר ודלא כר' סימאי עש"ה:

שם משנת ראב"י קב ונקי, נ"ב ע' מסורת הש"ס וע"ע מנחות ס"א ב' הואיל ורב גוברי' ופירש"י דמשנת ראב"י קב ונקי וע' שו"ת חכם צבי סי' יו"ד עש"ה:

שם כל הנביאים נסתכלו באיספקלריא שאינה מאירה כו', נ"ב ע' פיה"מ להרמב"ם כלים פרק ל' משנה ב':

שם תוד"ה הכל מודים כ' וליבם נמי לאו בת קידושין הוא אלא ביאה הוא דאית בה, נ"ב ע' מהרי"ק שורש קל"ט ד"ה ועוד שאתה אומר עש"ה והנה סברת התוס' כאן נ' דכיון דחזינן דאין כסף ושטר גומרין בה ע"כ יש לדון מזה דלא שייך בה:

תורת קידושין ושגם הביאה לאו בתורת קידושין היא ויש דוגמתו פת תואר ע רמב"ן עה"ת פ' תצא עה"כ ואחר כן תבוא אלי' ובעלתה וע"ש בפי' הטור עה"ת וע' רש"י לקמן נ"ב א' ד"ה תן לה ומדבריו אין לדון דאין הביאה קידושין די"ל דבאין כאחת היתיר איסור אשת אח ותפיסת הקידושין דוגמת גיטה וידה באין כאחד ודו"ק וע' לעיל י"ט ב' מ"ס מילי דיבמה ממילי דיבמה ה"ל למילף ומ"ס מילי דקידושין ממילי דקידושין ה"ל למילף וי"ל דפליגי בהנ"ל אם ביאת יבום היא בתורת קידושין או לא דאם היא בתורת קידושין א"כ הא ה"ל תרתי מילי דיבמה ומילי דקידושין וא"כ שוב עדיף ללמוד מיבמה מקידושין דעלמא ודו"ק ובחידושי הארכתי עוד ואכ"מ:

דף נ.

ועדיין לא נולד מנשה, נ"ב נדרים ל' ב':

שם כאן שנה רבי משנה שאינה צריכה, נ"ב דוגמתו חולין קל"ח ב' כל היכא דתנן בארץ ובח"ל שלא לצורך וע"ע רש"י מנחות פ"ב א' ד"ה האומר דכ' משנה שאינה צריכה היא וכזה בר"ש נגעים ה"ח מ"ג וע"ע ר"ש כלאים פ"ח מ"ב דכ' ומשנה יתירא הוא ומש"ש בגליון ומ"ש התוס' ד"ה שנה דבכמה מקומות שונה התנא מה שבפסוק בפירוש כן כתבו התוס' גם בשבת קל' ב' ד"ה גדול:

שם תוד"ה משלו כ' והא דאמר כו' אר"י כו' דאין זה תוספת כיון שנגזרו לשום אדם, נ"ב בס' בית שמואל אחרון עה"פ פ' במדבר כ' לפרש בזה הפסוק במשלי יראת ד' תוסיף ימים ושנות רשעים תקצורנה פי' יראת ד' תוסיף ימים ואם תאמר הא ליכא הוספה על שני הדור לזה אמר ושנות רשעים תקצורנה ומוסיפין אותם ליירא ד' ומה שמחסרין מזה ומוסיפין לאחר הא לא הוי הוספה ודפח"ח:

דף נב.

ה"ז כמצותו כו' אימא אף זה כמצותה, נ"ב דוגמת חולין כ' א' ומאי זו היא מצותה אימא אף זו היא מצותה:

שם ומאן דפקיר כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"י ברונא סי' קס"ד ומ"ש דדווקא הכאה אבל קללה לא צ"ע מהך דקידושין מ' א' דהביאו התוס' כאן דשם אפי' קללה לא היתי' רק שאמר ל' של בזיון מאן יהודה בר שויסקאל כו' ע"ש וגם מש"ש דדווקא בשעת הזמנה לדין ג"כ צע"ק מהך דקידושין דהי' שליחות של רשות לקנות בשר וע"ע מ"ש בהך דכאן בשו"ת שבות יעקב סי' קי"ז:

דף נב:

ולאשה בעלמא אין גט כו', נ"ב ע' תוספתא נדרים פרק ו' תנו גט לאשתי לכשאקדשנה לא אמר כלום ומשם קצת קושי' על הרמב"ם דס"ל דהטעם כאן משום שלא לשמה דבתוספתא האמר תנו ונתינה א"צ לשמה וגם חשיב לה בתוספתא שם בין כמה דברים דטעמם משום דשלב"ל עש"ה:

שם עשאוהו כעודר בנכסי הגר וכסבור שלו הן דלא קני, נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ג סי' תתקנ"ה מש"ש ואע"ג שלא נתכוון לזכות בנכסי הגר מ"מ נתכוון לזכות מכח ירושת אשתו והרי נתכוון לזכות מיהת עכ"ל וצ"ע דכסבור שהוא יורש הוי כסבור שהוא שלו דירושה היא מאיליו שלו וא"צ זכי' ובכסבור שהוא שלו הא מבואר כאן דלא קני וע"ע שו"ת הרא"ש כלל ט"ו אות ב':

דף נג:

כיון דחליצה דאוריתא מידע ידעי, נ"ב ע' דוגמתו נדה ס"ח ב' ורבנן בדאוריתא לא מיחלף וע"ש:

שם והיא קמכוונה למצוה, נ"ב מוכח דמצות יבום היא גם על היבמה וע' כתובות ס"ד א' מ"ש שומרת יבם דלא דאמרי' זיל לא מפקדת ומוכח דאין המצוה על היבמה וע' שו"ת הרשב"א המיוחסות סי' קפ"ט דעיקר מצות יבום משום פרי' ורבי' ע"ש וא"כ אשה דפטורה מפ"ו אין לה להתחייב ואף שהייבום הוא להשלים מצות פ"ו של אח המת מ"מ הרי כתי' רק להקים שם לאחיו ומניין לנו לחייב אותה להקים שם הבעל אחרי שאין היא מצווה כלל בעיקר מצות פ"ו וה"ז דוגמת ערבות דכתבו ראשונים דאין ערבות רק על מה שמחויב בעצמו וע' ס' עיטור ביכורים על התוספתא במכלתין פרק ד' ה"א ד"ה בגדולה עש"ה ועמ"ש לעיל מ"ב ב' בשם שו"ת רד"ך וע"ע שו"ת מהר"י מינץ סי' י' דכ' וז"ל והיינו מפרשים דבריו (של הר' אלי' מזרחי ע"ש] שרצונו לומר במקום שצריך לקיים פ"ו היינו במקום ייבום כו' עכ"ל כוונתו דמ"ש הרא"ם במקום שצריך לקיים פ"ו כוונתו אמקום ייבום וקרי לייבום קיום פ"ו עש"ה וא"כ משמע נמי דעתו ז"ל דמצות יבום משום פ"ו הוא וכרשב"א הנ"ל וע"ש במהר"י מינץ בכל התשובה ודעתו שם דמצות יבום גדולה טפי ממצות פ"ו עש"ה וע"ע שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קנ"ז שכ' שם תוך דבריו בעניין שהאשה חייבת ללכת אחר הבעל וז"ל ואפי' ביבמה דמצוה עלי' דיבם רמיא דאיתתא לא מיפקדא אפ"ו אמרי' והיבמה הולכת אחר היבם כו' עכ"ל:

שם אין אונס לערוה לפי שאין קישוי אלא לדעת, נ"ב ע' שו"ת מהרי"ט סי' כ"א:

שם אלא בישן, נ"ב ע' שאילת יעב"ץ ח"ב סי' מ"ט עש"ה ויש להביא קצת ראי' דישן אינו מוליד מכריתות י"א א' רש"י ד"ה וכי מכוין דכ' דאינו מתכוון אינו מוליד ע"ש בתוס' דתמהו דמנא לי' הא ונ' דכוונת רש"י על הגמ' שם ע"ב מתכוון שלא כדרכה כו' כאינו מתכוון דשכבת זרע כתי' וס"ל לרש"י דהאי דש"ז כתי' קאי אתרוייהו אשלא כדרכה ואין מתכוון דטעם פטור שניהם משום דש"ז כתי' וזהו הדמיון שלא כדרכה לאינו מתכוון דשניהם פטורים מטעם אחד וא"כ מדאמר שם בתר הכי ניעור שלא כדרכה דפטורין כישן מ"ט שכבת זרע כתי' מוכח דגם ישן אין ראוי להזריע ובפשיטות יש ראי' מרש"י כריתות הנ"ל דישן אינו מוליד כיון דלרש"י אינו מתכוון דהיינו נפל מן הגג כו' אינו מוליד ע"ש א"כ ישן נמי הרי הוא אינו מתכוון כמבואר כאן להלן נ"ד א' בגמ' ובתוד"ה ישן אולם הראי' ממעשה דלוט לכאורה אין עלי' תשובה וע"כ צ"ע על רש"י כריתות

הנ"ל וגם על התוס' דהקשו מאן לימא לן כו' ע"ש ועדיפא מינה ה"ל להקשות דמפורש להיפוך במעשה דלוט:

דף נד.

שכן איסור הבא מאיליו, נ"ב בכללים שלי הבאתי כמה דוכתי דמוכחי דאיסור הבא ע"י מעשה חמור מאיסור הבא מאיליו וע"ע שו"ת מהר"י מינץ סי' י"ב דנמצא שם ג"כ כזה עש"ה כל התשובה:

שם תוד"ה אין כ' דנהי דחייב למסור עצמו מ"מ אם לא מסר עצמו לא מיחייב מיתה, נ"ב ע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תתר"כ תשובת מהר' יוסף חיים שכ' דדבר זה פלוגתא דאביי ורבא סנהדרין ס"א ב' אי העובד ע"ז מיראה חייב עש"ה:

שם תוד"ה ישן כ' וקשיא דהא קטן אע"ג דלא הוי בר דעת הוי קונה אי לאו דמעיטי' קרא, נ"ב ק"ק דעדיפא מינה ה"ל לאקשויי מחרש ושוטה דקונים בפועל אע"ג דלאו בני דעת נינהו ע' לעיל ל"ט א' או בחרש או בשוטה וכן בתוספתא במכלתין פרק י"א מפורש דחרש ושוטה שבעלו קנו ופטרו את הצרות ע"ש וע"ש בפירוש מנחת ביכורים:

דף נד:

רמז ליבמה מה"ת מניין, נ"ב עמ"ש על הגליון סנהדרין י' א':

שם צריכי כו' עד צריכא, נ"ב כצריכות זה בנזיר מ"ט א':

דף נה:

משמש מת בעריות פטור, נ"ב ע' מסורת הש"ס והוזכר עוד סנהדרין ע"ח א' מ"ד ליהוי כמאן דמשמש מת וליפטר וע' שו"ת שבות יעקב סי' צ"ד:

שם פרט למשמש מתה, נ"ב ע' חידוש בבעלי התוס' עה"ת פ' תצא ד"ה ומתו גם שניהם:

שם רש"י ד"ה אי למאן דאמר כ' דכתיב יבמה יבא עלי' ולא אחר ולאו הבמכ"ע עשה, נ"ב ע' מהרי"ק שורש קל"ט דכ' ולא עוד אלא שאתה יושב ודורש יבמה יבא עלי' ולא אחר כו' ולא הוזכר דרשה זו לא בתלמוד ולא בפוסקים עכ"ל וצ"ל שלא היו לפניו דברי רש"י אלו:

דף נו:

והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת, נ"ב ע' מסורת הש"ס ונזכר דרש זה עוד סוטה כ"ו א':

שם הכל היו בכלל זונה כשפרט לך הכתוב גבי אשת ישראל כו' מכלל כו', נ"ב דוגמא לזה ב"ק ל"ז ב' הכל היו בכלל נזק שלם כשפרט לך הכתוב רעהו גבי תם כו' מכלל כו' וע"ע ערכין ל"ג א' הכל היו בכלל ונתן הכסף וקם לו כשפרט הכתוב כו' ובחולין ס"ח ב' הכל היו בכלל ובשר בשדה טרפה לא תאכלו כשפרט לך הכתוב כו' ובע"ז נ"ד א' הכל היו בכלל לא תעבדם כשפרט לך הכתוב כו':

שם בעלה לוקה עלי' כו', נ"ב אע"ג דהיא נמי לוקה אורחא דגמ' למילתיי' למלקות בבעלה, ס' בכור שור קידושין פ' א' ועפי"ז כ' שם דהך דהוחזקה נדה בשכנותי' בעלה לוקה עלי' משום נדה לאו דווקא בעלה רק היא נמי לקיא ע"ש וכזה הוא ג"כ הך דנדה י"ב א' אשה מהו שתבדוק עצמה בשיעור וסת כדי לחייב בעלה חטאת אע"ג דהיא נמי חייבת אלא דאורחא למיתליי' לחיוב בבעל וע"ש באחרונים שהאריכו אבל שטחיות הדברים כנ"ל:

דף נז:

אמר שמואל ומודה לי אבא, נ"ב כל' זה ב"ב נ"ב א':

דף נח:

שומרת יבם קרית לה אשתו מעליא היא, נ"ב ע' הקדמת ס' בית שמואל אחרון עה"ת מש"ש בדרוש לנישואין דאין לפשוט מכאן דביאת יבום צריכה עדים דאל"כ הא משכחת לה בבעל בלא עדים דז"א דאי בעל בלא עדים א"כ כיון דלא קנה כלל ה"ל ביאת זנות ואסורה מה"ת בלאו דלא תהי' קדישה לרמב"ם ז"ל וא"כ שוב בלא"ה אין המים בודקין כיון דבעל ביאה אסורה מימיו וכמבואר ברמב"ם ז"ל וע"כ לא מצי לאוקמי בבעל בלא עדים עכ"ד ויש לדון אם יש בזה לאו דל"ת קדישה די"ל דקדישות הוא רק בביאת פנוי' דמותרת לכל וה"ל ביאתה הפקר כיון דגם אחר יכול לבעלה ומשא"כ יבמה דאסורה לכל ורק ליבם לבד מותרת ע"כ גם אם בועל בלא עדים ואינו קונאה מ"מ אין הביאה קדישות כיון דמיוחדת אליו לבד ואם דביש כמה אחים אכתי הוי הפקר מפאת האחים לבד כיון דאינה מיוחדת לאחד מהם [וכשבועלה הגדול שבהם י"ל דחשיבא מיוחדת אליו מפאת דמצוה בגדול לייבם ומ"מ בבועלה הקטן וודאי ה"ל הפקר] מ"מ הא משכחת כשאין רק יבם אחד ואכתי ה"ל לאוקמי' בכה"ג ואולם גוף הערתו קדומה והובאה בשו"ת הרשב"א ח"ד סי' שכ"ח ע"ש וגם י"ל דלהכי אהני הזיקה שהיא זקוקה אל היבם עוד מאישות אחיו דלא ליחשוב ביאתו קדישות ודו"ק ואך י"ל עוד אם אין היבם עובר איסור אשת

אח בביאה כזאת לרש"י לעיל נ"ב א' ד"ה נתן לה כסף דרק ביאה דמצוה מתרת את האיסור אשת אח ומקמי הכי יש בה איסור אשת אח ומש"ה אין קידושי כסף ושטר תופסין בה דאין קידושין תופסין בעריות ע"ש וא"כ ביאה זאת דאינו קונה בה ולא הוי מצוה דהמצוה הוא שיקנה אותה בהביאה וכמ"ש ולקחה לו לאשה א"כ שוב יש בה איסור אשת אח אולם לתוס' לעיל ל"ה ב' ד"ה תיגלי נ' דאין איסור אשת אח בכה"ג כיון דעתידה להיות מותרת לו ע"ש:

שם רש"י ד"ה שומרת יבם כ' ולשקדמה שכיבת בעל לא קפדינן דהא קדמה שכיבת בעל הראשון שהיא באה מכחו, נ"ב ע' אתוון דאוריתא כלל ח' ומכאן מוכח קצת דהיבם נוטל אישות המת ואיננו אישות חדש דאל"כ שפיר ראוי שיוחשב קדמה שכיבת בועל לבעל וע' ס' קרבן חגיגה סי' ע"ט ועמ"ש לקמן ק"ב ב' בגליון:

דף נט.

ולא ישא את מוכת עץ נב ע' שו"ת הרשב"א ח"ג סי' שס"ט שכ' ואולי להגדיל תורה באת להכניס פילא בקופא דמחטא ואמרת דאשת כהן דקאמר (הכוונה אגמ' כתובות ט' א' לא צריכא באשת כהן) אשת כהן גדול קאמר ומשום דליכא אלא חדא ספיקא דמוכת עץ אסירא לכ"ג ויש בזה כמה תמיהות דליסתם לישני' ולימא אשת כהן ולא לימא באשת כ"ג ועוד דאף היא אינה כן דמוכת עץ אם נשא נשאה כדאי' בפ' הבע"י משום דסופה להיות בוגרת תחתיו וסופה להיות מוכת עץ תחתיו ומתני' דקתני מוכת עץ דילמא לכתחלה ומדרבנן דאמרי' בפ"ק דנדה ח' ב' תנא ג' בתולות הן בתולת אדם ובתולת קרקע ובתולת שקמה בתולת אדם כ"ז שלא נבעלה נ"מ לכהן גדול אלמא אינה אסורה אלא בשעשה בה איש מעשה ממש עכ"ל ודבריו חידוש גדול וגם צ"ע דאי כל עיקר איסורה של מוכת עץ לכ"ג רק דרבנן א"כ קרא דבתולה לר' אלעזר דפנוי הבא על הפנוי' עשאה זונה ל"ל דקרא הא ליכא לאוקומי' אממאנת דרבנן וע"כ דאתי למיסר מוכת עץ כי היכא דלדידן אתי למימר בתולה ולא בעולה ה"נ לר"א אתי למימר בתולה ולא מוכת עץ ומשא"כ לרשב"א הנ"ל דאיסור מוכת עץ רק דרבנן ומה"ת מיקריא בתולה ק' וצע"ג:

שם רש"י ד"ה פשיטא כ' אלמנה סתמא משמע, נ"ב אי גם אלמון משמע בין מן האירוסין בין מן הנשואין ע' שו"ת חיים שאל ח"ב סי' ל"ח אות ח"ן:

שם תוד"ה הא כ' או בעולה אי הוי נשתנה הגוף, נ"ב ע' כריתות י"א א' אינו חייב אלא על שפחה בעולה בלבד שנא' והיא שפחה נחרפת לאיש ומאי משמע דהאי נחרפת לישנא דשנויי היא וברש"י לישנא דשינויא היא שנשתנית מברייתה:

דף נט:

בממאנת, נ"ב ע' בהקדמת ס' בית שמואל אחרון מש"ש בדרוש לנישואין דהרשב"א כאן הקשה דאכתי קשיא אר' אלעזר דמפיק פסול נבעלה שלא כדרכה מקרא וק' דתיפוק לי' דה"ל זונה וקרא הא ליכא לאוקמי בממאנת ותי' שם קושי' זאת דבאמת הא ק' דמאי פריך ארב דתיפוק לי' כו' הא משכחת בנפלה ליבום לכ"ג מאחיו שקידשה ובעלה אחר הקידושין שלא כדרכה דאי משום אלמנה ה"ל ל"ת גרידא ועדל"ת וע"כ חדית רב דהיא ג"כ בעולה ע"י הביאה שלא כדרכה וה"ל עשה ול"ת ואין עדל"ת ועשה אלא דאין לאוקמי' לדרב בהכי כיון דאין נפקותא בזה לדינא אחרי שחידשו חכמים דגם חייבי לאוין גרידא אין מתייבמות גזיר' ביאה ראשונה אטו ביאה שני' וא"כ עכ"פ קרא שפיר הא אפשר לאוקמי' אכה"ג עכת"ד והנה הקושי' שכ' בשם הרשב"א כאן אין כתובה ברשב"א ואינה קושי' דקרא דבבתולי' בעי' לאסור מוכת עץ ובזכרוני שגם המל"מ כ' כן ואינני מופנה כעת לעיין עליו ומה שהקשה דמאי פריך דת"ל כו' הא יש נ"מ בייבום כו' לכאורה גם אחרי גזירת חכמים דגזרו ביאה ראשונה כו' אכתי יש נפקותא לאם עבר וייבם אם לוקה ואולם לריב"א שלהי חולין בלא"ה אין לוקה כיון דהלאו נדחה אולם בלא"ה איכא נפקותי טובא בין איסור דאוריתא לדרבנן וגם אני מסופק למ"ד דיש דיחוי אצל מצוות וא"כ לפי המבואר ברש"י זבחים ע"ג ב' אהך דהשתא דאמור רבנן לא נקריב כו' דכיון דאמור רבנן לא נקריב נדחית ההקרבה גם מה"ת דהאיסור דרבנן עושה דיחוי מה"ת א"כ ה"נ השתא דאמור רבנן שלא ייבם מגזיר' דביאה ראשונה כו' י"ל דגם מה"ת אין מצוה עוד דנדחית המצוה ע"י האיסור דרבנן וא"כ גם מפאת הדרבנן לקי אם מייבם ואולם גוף הקושי' נ' דליתא דא"א לאוקמי' לדרב אנבעלה מבעלה אחר הקידושין שלא כדרכה ונ"מ לייבום דזה לא הוצרך רב להשמיענו דמבעלה וודאי דנעשית בעולה ע"י ביאה שלא כדרכה לכ"ע ע' קידושין ט' ב' וכן מבואר ברשב"א בסוגין ד"ה הא מני ר"מ היא וז"פ ובגוף הך דכאן דאמר בממאנת ע' שו"ת הריב"ש סי' קצ"ד דדן מזה גם אקטנה שנישאת שלא לדעת אבי' דלא נעשית זונה אף שבא האב ומיחה עש"ה ויש לחלק טובא:

שם נבעלה למי שאינו איש כו', נ"ב ע' אריכות בעניין ביאת בהמה ושד ורוח אי חשיב ביאה לשום דבר בשו"ת חיים שאל סי' נ"ג:

שם מעשה בריבה אחת בהיתלו, נ"ב כל' זה נדה ט' ב':

דף ס:

הא איתעביד בה מעשה הא לא איתעביד בה מעשה, נ"ב כזה כתובות י"א ב' ועוד דוגמתו סנהדרין ע"ח א':

שם א"ל זיל אפיק ואי לא מפקינא לך ר' יעקב בר אידי מאונך, נ"ב כל' זה לר' נחמן חולין קל"ב ב' זיל אפיק ואי לא מפיקנא לך ר' טבלא מאונך אולי מזה קצת ראי' דר' נחמן סתם הוא ר' נחמן בר יצחק דכאן וע"ע כתובות נ"ד ב' זילו הבו לה ואי לא מפיקנא לכו ר' יוחנן מאוניכי וע"ע ב"ב קי"א א' זיל אהדר בך ואי לא מפיקנא לך ר' חיננא בר שלמיא מאוניך ע"ש דהוא שם ג"כ מימרא דר' נחמן וע"ע סנהדרין ח' א' אי צייתת צייתא ואי לא מפיקנא לך רב מאונך:

שם תניא וכן הי' רשב"י אומר, נ"ב ע' קישור נכון בזה בס' בניין אריאל עה"ת פ' מטות:

דף סא.

קברי עכו"ם אינן מטמאין כו', נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' שכ"ג וע"ש חידוש דהא דתנן באהלות דמדורות העכו"ם טמאים אינו סותר לדרשב"י דאין הטעם שם כלל משום טומאת אהל דמת עכו"ם רק עניין הטומאה הוא כמו שגזרו טומאה על ארץ העמים ומדורות העכו"ם אפי' כשהם בא"י דנו אותם כארץ העמים לעניין טומאה וה"ל טומאתם מפאת ארץ העמים עש"ה ולפי"ז הך דפ"ק דגיטין דקונה שדה מעכו"ם בא"י כותב עליו אונו אפי' בשבת ע"י עכו"ם ואע"ג דאמיר' לעכו"ם שבות משום יישוב א"י לא גזור רבנן ע"ש הנה אין שם מצות יישוב א"י לבד רק דנחשב כעושה מח"ל א"י דכ"ז שהי' של עכו"ם הי' ענייננו עניין ח"ל במה כי היכא דמדורות העכו"ם חשובין ח"ל ומטמאין מפאת זה ועשיית ח"ל א"י מצוה חשובה היא ביותר וכמבואר בפ' חלק שזכה עמרי למלכות על שהוסיף כרך אחד בא"י וע' ס' יריאים סי' שי"א דמותר לכהן להיטמא למת עכו"ם לרשב"י אפי' במגע ובמשא כיון שאינו מטמא באהל ולא הזהיר' תורה רק על נפשות המטמאות בביאה היינו באהל מדכתי' על כל נפשות מת לא יבא וכדדרשי' בפרק כ"ג ואפי' לרבנן דר"ש נמי מתירו שם להיטמא מדכתי' לאביו ולאמו לא יטמא יצאו עכו"ם שאין להם אב ואם כמו דמפקי' נפש בהמה מהאי קרא בכ"ג שם וכן מתירו שם להיטמא לגר מת דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי ולא קרינא בי' לאביו ולאמו ע"ש ולפי"ז גם לעבד ולמי שנולד מעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל יהי' מותר לכהן להיטמא לו במותו אע"ג

דקיי"ל דעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר והוא כישראל גמור מ"מ הרי אין לו אב ואולי בלאמו לחודי' סגי וממעטינן רק מי שאין לו לא אב ולא אם וצ"ע:

שם לא נפקד ממנו איש לעביר', נ"ב שבת ס"ד א':

שם ממגע ומשא מי מעטינהו קרא, נ"ב אפי' עצם עכו"ם מטמא במגע אע"ג דכתי' וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם מ"מ חזר וכתב גבי' הזאה והזה על האהל ועל הנוגע בעצם ולא כתי' שם אדם, ע' חזקוני במדבר פרשא ל"א פסוק י"ט וצ"ע לפי"ז אם עצם עכו"ם מטמא במשא וע' שאילת יעב"ץ סי' מ"א ד"ה נקטינן מהא דצידד דעצם עכו"ם ועצם כשעורה מיהת אפי' לרבנן דרשב"י אינו מטמא במגע ובמשא רק מדבריהם עש"ה שלא נחית לדברינו:

שם ת"ל יקח אשה א"ה שומרת יבם נמי כו', נ"ב ע' שו"ת ח"צ סי' קט"ז וסי' קי"ז:

שם תוד"ה שנבעלה כ' פי' בקונטרס ישראלית שנבעלה לפסול לה, נ"ב וכ"כ היריאים סי' ר"ח דמדאמרי' בגמ' בעמוד ב' אין הלכה כר' אלעזר מכלל דשאר כלהו תנאי דבריתא הלכה נינהו וחוששין לדברי כולן שמכללן ר' מתיא כו' דאמר אפי' הלך כו' והיינו משום דס"ל דמכל ביאת איסור נעשית זונה ע"ש ביריאים:

דף סא:

פוק עיין בה דלאורתא בעי לה ר' הונא מינך, נ"ב דוגמא לזה במעילה ד' ב' א"ל בר קפרא לבר פדא כו' ראה מה אתה שואלני למחר בביהמ"ד ע"ש בתוס' דפירשו ראה לדקדק בדבר כדי שנשא ונתן בה למחר:

שם זונה כשמה, נ"ב ע' רש"י ולולי דבריו י"ל עוד הפי' אותה שדרך בני אדם לקרותה זונה שדרכם לקרות זונה רק לא"א שזינתה ע' דוגמתו שביעית פ"א מ"ח רע"א נטיעה כשמה ע"ש בפי' הרע"ב וע"ע דוגמת ל' דכאן בברכות ס"ב ב' מאי קפנדריא אמר רבא קפנדריא כשמה ובירושלמי סוכה פ"ג ה"א ר"ע אומר כפות תמרים כשמן:

שם אסור לו לעמוד בלא אשה כו', נ"ב ע' שו"ת רד"ך בית י"ז חדר ז' דכ' דהוא איסור תורה ונוהג גם באשה מה"ת וע' ר"ן ריש האיש מקדש אהך דמצוה בה יותר מבשלוחה שכ' דהמצוה שלה מפאת שמסייעת להבעל ולא כ' מפאת שאסורה לעמוד בלא איש ואולי כיוון דהוא רק להצלה מאיסור שלא תבא לידי הרהור לא שייך בי' מצוה בו יותר מבשלוחו ובמ"א הארכתי בזה והבאתי גמ' קידושין ע' א' פורתא דגונדריתא הוא דקא עבידנא וע"ע שו"ת הר"ן סי' כ"ז וע' שו"ת מהר"ח כפוסי ז"ל שבסוף חלק ג' של שו"ת הרדב"ז עש"ה ומש"ש דר' יוחנן בן ברוקה דאמר על שניהם הוא אומר כו' לא אתא

לאיפלוגי על ת"ק אלא הכי קאמר אעפ"י שהאשה אינה מצווה עבדה מצוה שמקיימת דבר ד' שאמר ויברך אותם וגו' הוא חידוש גדול וצ"ע רב מגוף הסוגי' בדוכתה ביבמות ומגמ' קידושין ל"ה א' ועוד בכמה דוכתי וע"ע תוספתא במכלתין פרק ח' דשם נאמר דאשה רשאה לישב שלא באיש וע"ע שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' הנ"א:

שם דכתי' בני משה גרשום ואליעזר וכתי' ואתה פה עמוד עמדי וממאי דילמא עפ"י הדיבור שאני אלא מדתנא דבי ר' ישמעאל ג"ד עשה משה מדעתו והסכימו לו מלמעלה פירש מן האשה כו' מאי דרש דרש ק"ו בעצמו ומה ישראל שלא דיברה עמהן שכינה אלא לפי שעה כו' ואי ס"ד מחייב בפ"ו היכי דרש ק"ו, ל' השאלתות פ' וזאת הברכה ומוכח דהי' לו גירסא אחרת כאן מאשר היא לפנינו ומ"ש ואי ס"ד מחייב כו' היכי דרש ק"ו ע' דוגמתו לעיל י"א ב' מי אלים ק"ו במקום מצוה אולם גם שם צריך ביאור באמת ועמ"ש בזה בלקח טוב כלל ב' וי"ל עוד כוונת השאלתות בפשיטות דאי ס"ד דמיחייב ליכא ק"ו דאיכא למיפרך מה לישראל שלא הי' הפרישות לבטל מצות פ"ו משא"כ במשה וכן לעיל י"א ב' יש לפרש עד"ז דו"ק ותשכח אולם לדעות הסוברים דבבוקר זרע וגו' הוא חיובא דאוריתא א"כ אכתי בלא"ה איכא פירכא זאת ודו"ק:

דף סב.

דכתי' ותוסף ללדת כו', נ"ב לפי"ז לב"ה הלימוד מברייתו של עולם ולב"ש מאדם הראשון [דאף דכתי' כי שת ומוכח קרא גופי' דבעי תשלומין מ"מ הך דכי שת דאמרתו חוה הא וודאי לאו משום חיוב הוא דהא אדה"ר לא הי' מחויב בפ"ו דאינו ממצות ב"נ רק דמעצמו רצה לפרות ולרבות דהוא מצוה שכליית ולא חשיבא לי' הולדה בפחות מב' זכרים וב' נקיבות ולכן אמרה חוה כי שת וגו' דהי' צריך השלמה להשלים עניין פ"ו המחויב מן השכל וע"כ אנו למידין מזה גם למצות פ"ו שלנו דכי היכא דאדה"ר לא חשיבא לי' הולדה בפחות למצוה השכלית שלו ה"ה לנו לעניין המצוה של תורה ועכ"פ לב"ה ההתדמות הוא לברייתו של עולם ולב"ש ההתדמות הוא לאדה"ר] ויש כיוצא בזה פלוגתא בשבת ס"ט ב' אר"ה הי' מהלך במדבר ואינו יודע אימת שבת מונה ששה ומשמר יום אחד חייא בר רב אמר משמר יום אחד ומונה ששה במאי קמיפלגי מר סבר כברייתו של עולם ומר סבר כאדה"ר:

שם עם הדומה לחמור, נ"ב אע"ג דכתי' עם החמור מ"מ מידריש דומה לחמור כי הך דקידושין ע"ו ב' עמך בדומין לך:

שם לא קיים, נ"ב ע' שאילת יעב"ץ ח"ב סי' צ"ז נסתפק בהיו לו בנים ומת ואח"כ מתו הבנים אי אמרי' ג"כ דלא קיים פ"ו ונ"מ לשכר מצוה דעוה"ב וע"ש שכ' דמסתבר דיצא ויל"ע בזה קצת מהך דלקמן פ"ז ב' דהא דאין מתים כחיים לעניין ייבום היינו משום דרכי' דרכי נועם וגו' ותיפוק לי' דהא לא בעי הקמת שם תו כיון שהניח בן כשמת וע"כ דכשמת הבן אחריו בטל לי' הקמת שם גם בעוה"ב ונודע דברי הרשב"א בתשובה והבאתי' לעיל נ"ג ב' בגליון דהקמת שם דיבום הוא לתא דמצות פ"ו ויש לדון בזה ואין הגליון מספיק ושוב מצאתי במגיד משרים להב"י פ' אמור שכ' וז"ל מיהו כד שבק בנין אע"ג דלא אתקיימו בתדיר אלא רגעא חדא סגי בהכי כיון דבעידנא דאתפטר מהאי עלמא הוי שרשא עכ"ל וע"ש:

דף סב:

כי תני' ההיא להשלים, נ"ב אי להשלים אפי' במאה וחד נמי לא ועוד תני' בני בנים הרי הן כבנים מת אחד מהם כו' תיובתא כו', ל' השאלתות פ' וזאת הברכה ולנוסחא זאת הי' פשוט לגמ' דאם הוליד רק בן או בת לחוד אין המצוה נשלמת ע"י בני בנים אפי' הם מאה וחד וזהו דפריך אפי' במאה וחד נמי לא ומספר מאה וחד הוא ל' ריבוי בעלמא ומצאנוהו בביטול תרומה וי"ל גם כאן הכוונה מעניין ביטול דטעם דאין יוצאין בבני בנים י"ל משום דבטילי לגבי עיקרם הבן הראשון שנולדו ממנו כי הענפים בטילים אל האב וחשיב שאין כאן תולדה יותר מן הבן לחוד וע"כ כאשר תולדות הבן הם מאה וחד הוא כעניין ריבוי יתר של גידולין על עיקר ומבטלין אותו ונחשבים תולדה בפ"ע ומ"מ גם הוא שכבר נחשב תולדה אינו מתבטל ממנו שם זה וע"כ ה"א דיצא בכה"ג ודו"ק:

שם איעקר מפרקי' כו', נ"ב וברש"י שהיו מעמידים עצמן כו', דוגמתו סנהדרין צ"ג ב' ומעמידין על עצמן בשעה שנצרכין לנקביהן כו':

שם בני בנים הרי הן כבנים, נ"ב ע' שו"ת מהר"ם פדוואה סי' פ"ז לעניין בני בני בנים ע"ש וע"ע בזה בשו"ת שבות יעקב סי' קע"ג:

שם ישא אשה בזקנותו כו' יהיו לו בנים בזקנותו כו' שנא' בבוקר זרע כו' רע"א כו' ילמוד תורה בזקנותו כו' יהיו לו תלמידים בזקנותו כו' שנא' בבוקר זרע כו', נ"ב דוגמתו פלוגתא בתמורה ט"ז א' אקרא אם ברך תברכני והרבית את גבולי דר' נתן מפרש לי' אתורה ותלמידים ור' יהודה הנשיא מפרש לי' אפ"ו ובנים ובנות ע"ש וגוף הך דכאן נשא כו' ישא אשה בזקנותו כו' הוזכר עוד בב"ב צ"א א' ע"ש ברשב"ם ד"ה כדרבה בר ר' הונא עש"ה:

שם ר' מאיר ור' יהודה ור' יוסי ור"ש ור' אלעזר בן שמוע, נ"ב כן הוזכרו ג"כ לעניין סמיכה בסנהדרין י"ד א' אלא דקדום שם ר"ש לר' יוסי וע' ע"ז ח' ב' דשם הוזכרו לגמרי כסדר דכאן:

שם כולם מתו מפסח ועד עצרת, נ"ב קרוב לשקיעת החמה, כך הוא בס' תניא רבתי סי' נ' עניין ספירת העומר:

שם שרוי כו', נ"ב זהו רק באדם פנוי דאינו יודע מתי ישא ולעולם שרוי הכי אבל נשוי האסור בתשמיש המטה לזמן כגון אבל אם הוא עצב היום למחר יהי' שמח ואינו שרוי בלא ברכה ובלא שלום כו', שו"ת הרדב"ז חלק א' סי' א':

שם והמקרב את קרוביו, נ"ב כל' זה מריה כ"ד א':

שם רש"י ד"ה יותר מגופו, נ"ב דזילותא דאתתא קשה מדגברא עכ"ל כמבואר לקמן ק' א':

שם תוד"ה סמוך לפרקן, נ"ב מ"מ להכי תקינו לי' נישואין דלא הויא בעילתו בעילת זנות, לפי"ז יכולים לברך ברכת אירוסין ונישואין ג"כ דכיון דהוו קידושין ונישואין לעניין דלא הויא אצלו בזנות כו' לא הוו ברכות לבטלה ואדרבה צריך לברך דכלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה, ע' שו"ת רדב"ז ח"א סי' מ"ה:

דף סג.

מלמד שבא אדם על כל בהמה וחי' כו', נ"ב ברע"ב עה"ת בראשית עה"כ זאת הפעם כ' צריכין אנו לומר שנתעברו קודם לכן דאל"כ היו נעקרות בביאת אדם כדאיתא בע"ז עכו"ם חס על בהמתו שלא תיעקר ואולי הי' דרך נס עכ"ל ולענ"ד י"ל עפ"י גמ' ע"ז כ"ד ב' ר' יוחנן אמר גבול יש לה פחותה מבת ג' שנים נעקרת בת ג' שנים אינה נעקרת והיינו כיון שכבר גדלה גידול רב אינה נעקרת עוד ע"י ביאת אדם וע"כ כל מעשה בראשית דבקומתן נבראו ולצביונן נבראו היינו דנבראו בתכלית הקומה והצבי' אשר לכל ברי' בגמר גדלותה וע"כ הי' להם מיד טבע של עכשיו שלאחר גמר הגידול ולא נעקרו וע"כ י"ל דר' אלעזר דכאן דדריש דרשא זאת כרבי' ר' יוחנן דע"ז הנ"ל ס"ל וא"כ לק"מ ושוב מצאתי בס' באר יעקב חיו"ד סי' כ"ט ד"ה בסימן זה הובא בלחם הפנים כו' הביא קושית הרע"ב הנ"ל מפי השמועה ששמע להקשות כן ותי' כתירוצינו הנ"ל וע"ש:

שם שתי ברכות טובות כו' רות המואבי' ונעמה העמונית, נ"ב דוגמתו ב"ק ל"ח ב' קרי להו שתי פרדות טובות:

שם הפוכי בעיסקא טב מינך, נ"ב ע' אריכות בשו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תתקמ"א וע"ע בנימוקי מהרמ"מ שבסוף המהרי"ו דס"ד ע"א דפוס קאפוסט ד"ה דין דאין להטיל מס על הקרקעות כו':

שם ומרמיא לי' תיגרי, נ"ב נזכר מזה גם בסנהדרין נ"ח ב' וא"ר אלעזר לא ניתנה קרקע אלא לבעלי זרועות כו' וברש"י אין ראוי לקנות קרקע אלא לבני זרוע מפני שהתגר רבה על ידי קרקע כו' ומימרי דר' אלעזר דשם דמפחית אומנות הקרקע דלא ניתנה אלא לבעלי זרועות ושצריך להיות כעבד לאדמה ע"ש הוא כעניין מימרי דר' אלעזר כאן אין לך אומנות פחותה מן הקרקע כו' הפוכי בעיסקא טב כו':

דף סג:

או מוצא, נ"ב ע' שו"ת הלכות קטנות סי' ז' ונ' דכוונתו לגמ' דכאן ובכתבי אגדה שלי כתבתי כוונת הגמ' כי אם ויפק רצון מד' היינו שכוונת הנושא לש"ש להפיק רצונו ית' שצווה על כך אז מצא אשה מצא טוב והאי קרא מסיפי' לרישי' מידריש אבל אם כוונתו אל גוף האשה היינו להנאת עצמו ליהנות גוף מן הגוף זהו ומוצא אני מר ממות את האשה היינו כשכוונתו אל האשה וכנ"ל ועוד כתבתי כי אם כוונתו למצוה נשאר למעשהו מציאות גם אחרי עברה כי מקבל עלי' שכר בנצחיות משא"כ כשכוונתו להנאה ההנאה הוא רק בהווה בשעת עשותו משא"כ אחרי עבור המעשה חלפה הלכה גם היא גם הנאתה ואיננה עוד כלל וזהו מצא אשה ל' עבר כשיש למעשהו מציאות גם בעבר היינו במתכוון למצוה מצא טוב אבל ומוצא אני ל' הווה הוא מר ממות ולפי"ז ג"כ יתכנו דברי הה"ק הנ"ל דמי הוא זה שיוכל לומר ריק לבי זכיתי ויודע שכוונתו ברורה לש"ש ואיננו בכלל מוצא ומה"ט נמי לא תיקנו ברכת מצוה למצות ביאה ראשונה ועונה כמ"ש ז"ל הטעם דשמא מכוון להנאת עצמו והנה מה שהעיר הה"ק על ברכת שהחיינו כן יש להעיר ג"כ על ברכת הטוב והמטיב שהרי יש שותפותא דאשה בהדי' והנה תירוצו גם לפי דברינו הנ"ל [ויש להוסיף עוד גם הך דעמוד הקדום דאולי הוא מאותם שלא זכה כנגדו] מ"מ צע"ק עדיין דהא איכא מצות שמחה גם לחתן עצמו עמ"ש בכתובות ח' א' בגליון בשם השאלתות וא"כ סוף סוף הרי יש כאן שמחה ויחויב לברך שהחיינו והטוב כו' דנתקנו עיקרם רק על השמחה ונ' עיקר דברכת שמח תשמח ואשר ברא ששון וגו' נתקנו כאן במקום שהחיינו והטוב כו':

שם אשה רעה מצוה לגרשה, נ"ב עירובין מ"א א' וע' שו"ת חוט המשולש טור א' סי' נ"ד דהכוונה כאן רעה לשמים ע"ש:

שם אי בגוה מישתעי קרא כו' אי בתורה משתעי קרא כו', נ"ב דוגמתו בקידושין ל' ב' ראה חיים עם אשה כו' אם אשה ממש היא כו' אם תורה היא כו' וע"ע דוגמא בעירובין נ"ג ב' עלץ בנערה כו' אמרי לה אשה ואמרי לה מסכתא:

שם נתונים לעם אחר כו' זו אשת האב, נ"ב ע' רש"י לעיל ט"ו ב' ד"ה היא עצמה מתחללת דעמיו היינו אשתו:

שם שאין לך משוקץ ומתועב לפני המקום יותר ממי שמהלך בשוק ערום, נ"ב ע' תוספתא ברכות פרק ב' אין שבחו של אדם להיות יושב ערום ועוד שם כשברא הקב"ה את האדם לא בראו ערום שנא' בשומי ענן לבושו וערפל חתולתו ענן לבושו זה השפיר וערפל חתולתו זה השליא וע' שו"ת מהרי"ו סי' קכ"ח דמהלך בשוק ערום פסול לעדות וע"ע רש"י שבת קכ"ט א' ד"ה ויקח מנעלים דכ' שאין לך בזוי מן המהלך יחף בשוק וע"ש ברש"י שעל הרי"ף וצ"ע ג"כ אי פסול לעדות:

שם מפני ששמחים ביום אידם, נ"ב ע' ח"א למהרש"א וע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קל"ג:

שם ומה אעשה שנפשי חשקה בתורה, נ"ב י"ל שקיים בלימוד תורתו מעין מצות פ"ו ושבת שההלכות שנתחדשו ע"י לימוד תורתו כתולדות בנים היו לו ע' ברכות מ"ז ב' שנים ושבת מצטרפין ושבת גברא הוא אלא אימא שני ת"ח המחדדין זה את זה בהלכה מצטרפין ובתוס' הרא"ש שם שני ת"ח המחדדין זה את זה בהלכה בתוך הסעודה מצטרפין שההלכה חשובה כשלישי עכ"ל אלמא דההלכה המתיילדת מאת הת"ח כתולדת גברא חשבינן לה ודע דיש לספק בהא דמצות יבום קודמת למצות חליצה היכא דהיבם הוא גברא רבה כבן עזאי אי יכול לפטור עצמו ממצות יבום שלא לייבם רק לחלוץ מפאת הטענה דנפשי חשקה בתורה ולפמ"ש דכוונת טענה זאת דהולדת הלכות כהולדת גברי חשיבא א"כ בייבום לא שייך זה דהלכות המתחדשות ממנו הרי לא מתייחסות למת וליכא הקמת שם המת רק בבנים שיוליד מאשתו היבמה וכמובן ומצאתי בשו"ת מהר"י מינץ סי' י' שאחרי שכ' דמצות יבום גדולה יותר ממצות פ"ו כ' וז"ל והסברא נותנת משום דפ"ו יש לה היתיר אם לא מצא אשה שרוצה להנשא לו או שתורתו אומנתו כבן עזאי אבל ביבום מייבם אותה בעל כרחה וכן אפי' מי שתורתו אומנתו שהרי היא זקוקתו ומן השמים הקנו לו עכ"ל וחתני כמוהר"ר מנחם מענדיל שליט"א העירני דטענת בן עזאי הרי הית' רק איפשי לעולם שיתקיים ע"י אחרים וזה לא שייך בייבום ונכונה אמר ואולם לפי"ז עכ"פ ביש עוד אח קטן ממנו אז לעניין מצות הגדול לייבם שוב שפיר ראוי להועיל טענת נפשי חשקה כו':

דף סד.

שמא לא זכה כו', נ"ב ספיקא היא וכדאמר שמא והיינו טעמא דאע"ג דספיקא היא שמא היא עקרה עשאוהו חכמים כוודאי להוציא ממנו דהכא איכא רובא דרוב נשים אינן עקרות ודמי להך דלעיל י"ב ב' שמא תתעבר ושמא תמות דנקט שמא בשביל המיעוט שאינן מתות והתם קאמר רבה בר ליואי דהיא מתה ועוברה מתה ומשוי לי' וודאי והיינו משום דרוב מתות הרי דשייך לישנא דשמא משום מיעוט ז"א דכמו דרוב נשים אינן עקרות יש רוב אחר כנגדו דרוב אנשים זוכים להבנות וא"כ אוקי רוב להדי רוב והוי פלגא ופלגא, שו"ת רד"ך בית ב' חדר ט' ד"ה ולרווחא דמילתא אומר דתדע לן כו' עש"ה וע' שו"ת מהר"ם, בר ברוך סי' קפ"ח דכ' אהך דכאן דנשא אשה ושהה כו' יוציא ויתן כתובה וז"ל ואע"ג דהבעל מוחזק אמרי' רוב נשים לאו אילונות הן ורובא וחזקה רובא עדיף ותלינן שמא לא זכה להיבנות הימנה כו' עכ"ל וצע"ק דאי מטעמא דרובא הא:

אין הולכין בממון אחה"ר ואולי מיעוט אילונות שאני דהוא מיעוט שאינו מצוי ביותר אמנם בלא"ה ק' דלא מהני כאן רובא כיון דרוב נשים יולדות בתוך עשר שנים וא"כ ע"כ הרי יצתה זו מן הרוב ונימא הואיל ואישתני אישתני וכהך דבכורות מ"ב ב' ועוד דאיך תלינן בשביל הרוב דהוא לא זכה להבנות הא יש נגד זה ג"כ רוב דרוב אנשים זוכין להבנות וכדברי הרד"ך וי"ל דגם המהר"ם ב"ב ס"ל כרד"ך דחכמים הוא שעשאוהו כוודאי ואיננו מדינא ורק דלולי הרוב דלאו אילונות גם החכמים לא היו עושים כן ודו"ק:

שם אעפ"י שאין ראי' לדבר, נ"ב ע' שו"ת הרשב"א ח"ג סי' ש"מ:

שם לפיכך חלה הוא כו', נ"ב ע' שו"ת מעיל צדקה סי' ל"ג וע' שו"ת ח"צ סי' מ"א:

שם רש"י ד"ה אינו רשאי לבטל כ' או ישא אחרת עמה, נ"ב ע' רש"י כתובות ע"ז א' ד"ה נשא אשה דמתבאר מדבריו דמה"ת די שישא אחרת אבל מדרבנן מחויב לגרש דווקא דכל כמה דאיתא להאי גבי' לא נסיב אחריתי ע"ש וצע"ק וע' שאלתות פ' תולדות דכ' והיכא דלא מגרש לה מעשינן לי' על כורחי' דכמה דאיתא לגבי' סבר דילמא השתא ילדה ומיבטל מפ"ו כו' עכ"ל נ' ג"כ דבא לתת טעם למה לא חייבוהו לישא אחרת וע"ז תי' דאם לא יגרשנה יתעצל מלישא אחרת דסבר בכל זמן דילמא השתא ילדה כו' אולם בכוונת השאלתות י"ל עוד דבא לתת טעם על הכפי' שכופין אותו ואין די שנודיע לו שחייב לגרש ויעשה כן מעצמו דחיישי' דיתעצל דסבר השתא ילדה כו' וע' לקמן ס"ה א' אמר איזיל אינסיב איתתא ואיבדק נפשאי כו' ומוכח לכאורה דלכ"ע גם מדרבנן די שישא אחרת דאפי' לר' אמי נמי דאמר כל הנושא אשה על אשתו יוציא כו' הוא רק משום לתא דידה אבל מפאת חיוב פ"ו דידי' לכ"ע יכול לומר איזיל ואינסב איתתא כו'

וצע"ק וע' כתובות ס"ד א' דאמר כיון דאגידא בי לא יהבו לי אחריתי ע"ש וא"כ ה"נ י"ל דמש"ה לא חייבו רבנן שישא אחרת דשמא לא ימצא אחרת שתרצה להנשא לו כל כמה שהיא אשתו ויתבטל בתוך כך מפ"ו וע"ע שו"ת מהראנ"ח סי' פ"ח דלכאורה משמע שם דבנשא אשה ושהה עמה י' שנים גם מדינא דגמ' אין רשאי לישא אחרת עד שיגרש לזו ואפי' לרבא דלקמן ס"ה א' דפליג אר' אמי וקיי"ל כרבא ומש"ש המהראנ"ח דלא יוכל לישא אחרת עד שיגרש לזו כיון שאינה ראוי' להבנות ממנה כו' צריך ביאור ואכ"מ להאריך וע"ע שו"ת הרא"ש כלל ל"ג אות א' עש"ה וע"ע שם כלל ל"ח אות ז' ע"ש:

דף סד:

לא שנו אלא בדורות הראשונים כו', נ"ב ע' ס' בכור שור נדה ל"ח א' ד"ה אין אשה מתעברת כו':

שם ונפק מיני' כהוצא ירקא, נ"ב דוגמתו כתובות ס"א ב':

שם דקיימי בנפשאי החכמה תחי' בעלי', נ"ב כזה יומא פ"ג ב', פ"ד א':

שם עובדא הוי קמי דר' יוחנן בכנישתא דמעון, נ"ב כל' זה חולין צ"ז א' וב"ק צ"ט ב':

שם לשלישי לא תנשא, נ"ב ע' חידוש בס' חסידים ומובא בתה"ד סי' רי"א וע"ע במהרי"ו סי' קפ"ג ובשו"ת הלכות קטנות סי' ק"נ, קנ"ב, קנ"ג ובשו"ת הריב"ש סי' רמ"ג וע' שו"ת חיים שאל ח"ב סי' ל"ח אות נ' וע' שו"ת שבות יעקב סי' ע"ט וע' ס' בנין אריאל עה"ת פ' וישב עה"כ ויאמר יהודה לתמר וע' שו"ת חות יאיר סי' קצ"ז וע' שו"ת רד"ך בית ב' חדר י"ג וע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תרס"ח ומש"ש דכיון שהגיע הזמן ולא בא הרי היא מגורשת למפרע כו' צ"ע עדיין אם רק לאחר עבור הזמן מותרת לינשא אבל בתוך הזמן אסורה לינשא משום קטלנית א"ד כיון דידעי' דיעבור הזמן ויחול הגט למפרע ה"ל גרושה מעכשיו ולא הויא קטלנית וע' גיטין ע"ו ב' כי שריתוה לאלתר שריתוה כו' ומש"ש בגליון ויש להסתפק ג"כ אם גירש השני ע"מ תינשאי לפלוני ומת אם הפלוני נושאה אי אית בי' משום קטלנית א"ד כיון דעם הנישואין יחד חלין הגירושין אמרי' דהנישואין והיתיר איסור הקטלנית באין כאחת ואם דמגרש ע"מ שתינשאי לפלוני בלא"ה איכא איסור דרבנן ע' גיטין פ"ד א' מ"מ משום קטלנית איכא למיבעי וכן יש להסתפק אם חייל איסור קטלנית אחר נישואין וכגון שגירשה השני ע"מ שלא תבעלי לפלוני ומת ונישאת לאותו פלוני אם מותר לו לבועלה מי נימא כיון דאם יבעלנה יתבטל הגט למפרע ותהי' קטלנית אסורה לו א"ד כיון דהנישואין בהיתיר היו לא חייל תו איסור קטלנית אח"כ וכן יש לספק בגירשה השני ע"מ שלא תתקדשי לפלוני ומת וקידשה אותו הפלוני אם אין

לפקפק בחלות הקידושין מדרבנן או אפי' מדאוריתא נמי דכיון דע"י הקידושין מתבטל הגט למפרע וה"ל קטלנית וביאתה אסורה למ"ד מעין גורם וא"כ ה"ל קידושין שאין מסורין לביאה דכאן ע"י הקידושין הוא שנאסרה הביאה וכמובן וע"ע בעניין קטלנית בשו"ת רדב"ז שם ח"ב סי' תרפ"ב וע"ע שו"ת הרא"ש כלל נ"ג אות ח' ושו"ת תשב"ץ ח"ג סי' י"ד:

דף סה.

הוא אמר כו', נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל מ"ג אותיות א', ב', ה', י"ב:

שם נושא אדם כמה נשים כו' והוא דאית לי' למיזיינינהי, נ"ב ע' לעיל מ"ד א' עצה טובה קמ"ל ד' אין טפי לא כי היכי דנמטיי' עונה בחודש וע' שאילת יעב"ץ ח"ב סי' ט"ו העיר מזה עש"ה ואין כאן קושי' כלל דלעיל רק עצה טובה קמ"ל וכאן מיירי מעיקר הדין וגם אומרו כמה נשים כו' אין הכרח דהכוונה גם יותר מד' ובשאילת יעב"ץ שם כ' כמה נשים שירצה ואילו בגמ' ליתא תיבת שירצה וגם מש"ש דהך דעצה טובה כו' איירי בת"ח דווקא צ"ע וע' בחידושי אגודה שבסוף שו"ת מהרי"ו כ' אהך דכאן לדון מזה באשה הטוענת על בעלה שהוא רועה זונות דיוציא ויתן כתובה דהא אמר כאן והוא דאית לי' למיזיינינהו וא"כ רועה זונות הרי יאבד הון ולא יהי' לו לפרנס את אשתו וע"ש עוד טעמים בזה וע"ש שכ' שהעדים המעידים על זה צריכים דרישה וחקיר' כמו על דיני נפשות עש"ה וע' מ"ש על האגודה הנ"ל בשו"ת ח"צ סי' קל"ג וע"ע מ"ש בסוגיין בשו"ת מהר"י מינץ סי' י' וע"ש חידוש דכ' דרבא לא פליג כלל על ר' אמי מדלא אמר הש"ס ורבא אמר רק רבא אמר עש"ה וע' שו"ת עבודת הגרשוני סי' נ"ג ודע כי כתבתי בחידושי זה זמן רב לחדש דמה שגזר ר"ג שלא לישא שתי נשים הי' מקורו ג"כ מגמ' דכאן דחשו לזה שמא לא יהי' לו לזונן וחידשתי שם הרבה בזה דכל שחייב במזונותי' יש עליו בוודאי חיוב גזירת ר"ג ולדמיון מגורשת ואינה מגורשת דחייב במזונותי' בוודאי מפאת שמעוכבת בשבילו להנשא ע' רש"י כתובות צ"ז ב' ממילא אסור לו לישא אחרת ג"כ בוודאי וכן גירש אשה בגט פסול מדרבנן דמעוכבת להנשא בשבילו וממילא חייב במזונותי' שוב יש עליו גזירת ר"ג כבכל אשה ולא הוי כאן תרי דרבנן ודו"ק היטיב מאוד וכעת מצאתי גוף הרעיון בשו"ת מהר"ם פאדווה סי' י"ד וז"ל עוד נכון לומר שתקנת ר"ג שלא לישא שתי נשים כלשונו ממש ששתיהן נשואות לו כי חששו ושקדו על בנות ישראל בהיותינו בגולה אשר ירבה לו נשים ויוליד בנים הרבה לא יוכל להספיקן כי אפי' לרבא דהלכתא כוותי' דאמר בפ' הבע"י נושא אדם כמה נשים הא מסיים והוא

דאית לי' למיזיינינהו ועל אלה חששו קדמונינו בהיותינו בגולה טרודים וכעניים וכל ממונינו על קרן הצבי אבל אחת מהן ארוסה עש"ה ודע דדעת שו"ת הר"י מינץ שם סי' יו"ד אליבא דס' התרומה דהלכה כר' אמי דכאן ולא כרבא וע' שו"ת הרא"ש כלל ל"ג סי' א' נ' דעתו ג"כ כן וע' שו"ת לחם רב סי' נ"א דתמהו עליו באמת בזה עש"ה ובתשובה הארכתי בזה וכעת ראיתי דבשו"ת הרא"ש כלל ח' אות ז' מוכח להדיא דס"ל דרק בלית לי' למיזיינינהו יוציא ויתן כתובה בנושא אשה על אשתו לא באית לי' למיזיינינהו עש"ה וע' שו"ת ח"צ סי' מ"א מש"ש עוד כ' החכם נר"ו בתיקון תשובת הרא"ש כו' עש"ה וע' שו"ת הרשב"א ח"ד סי' שי"ד מש"ש כי אף בכשרות החרים ר"ג ז"ל שלא לישא אשה על אשה אלא שהרמב"ם ז"ל מראה פנים להיתיר שישא נשים רבות כמנהג הישמעאלים שעושין כן וכפי' הר"א הלוי ז"ל דכ' דקיי"ל דנושא אדם נשים רבות והוא דיכול למיקם בסיפוקיהו ודווקא במקום שנהגו אבל במקום שלא נהגו אסור לאדם לישא אשה על אשתו דאנן סהדי דעת המנהג אינסיבא לי' דלא לינסיב אחריתי והו"ל כחמר שאינו יכול לעשות גמל כו' ע"ש וקצ"ע דמהתחלת דבריו ודווקא במקום שנהגו משמע דכל שאין מנהג ידוע לישא ב' נשים אסור בסתמא ואילו מסיום דבריו דעל דעת המנהג כו' משמע דבעי' מנהג בפירוש שלא לישא ואין האיסור בסתמא ומצאתי עוד בשו"ת עבודת הגרשוני סי' נ"ג הביא דברי הר"י מינץ סי' י' הנ"ל ודן בהם בארוכה עש"ה:

דף סה:

חובה שנא' אל תוכח לץ, נ"ב בס' גבעת שאול הקשה שהרי שלמה עצמו הוכיח הלצים וכמ"ש עד מתי פתים תאהבו פתי ולצים לצון חמדו להם ולק"מ דמ"ש שאין להוכיחם היינו על שאר עבירות שלהם כי כ"ז שהם לצים לא יקבלו תוכחה על שאר עבירות אבל על מדת הליצנות גופה שפיר יש להוכיחם ולמונעם מזה אולי יחדלו ללוצץ ויוכיחם אח"כ על שאר עבירות כו', שו"ת חות יאיר סי' קס"ד:

שם בבאה מחמת טענה, נ"ב כל' זה ב"ב ל"ח א' וע' אריכות בכאן בשו"ת הר"י מגא"ש סי' ק"נ וע' שו"ת הרא"ש כלל מ"ג אות ד':

שם תוד"ה כי הא כ' דמידע ידיע דנשאה לו מתחלה לכך, נ"ב פי' וידע שכיון שאין ראוי לבעול תבקש גט ולא שייך לומר דאדעתא למיפק לא כתב דידע וודאי דתרצה למיפק וע' שו"ת תשב"ץ ח"א סי' א' ד"ה עוד ראיתי בקונדריס כו' דהביא שם דיעה דבאינו יכול לבעול בטילים הקידושין למפרע דכיון דכתב בכתובה ומיעל לותיכי כאורח כל ארעא ה"ל כמתנה ע"מ שיוכל לבעול וכיון שאינו כן בטילים הקידושין ועש"ה שדחה זה בשתי

ידים ואולם בלא"ה יש לדון בזה דלפמ"ש התוס' כאן דמידע ידיע כו' וע' כתובות ח' ב' הכל יודעין כלה למה נכנסת לחופה כו' וא"כ דבר הידוע לכל ה"ל אנן סהדי דמבואר בכמה דוכתי דאנן סהדי ה"ל כתנאי בפירוש וא"צ להתנות כלל והארכתי בכללים שלי ואולי לא שייך כאן אנן סהדי דאיתתא דקלא דאישות לבד ניחא לה כדלקמן ק"ז א' ועמש"ש בגליון וע"ע לקמן קי"ח ב' סוף העמוד:

דף סו.

ועבדיו, נ"ב בתוספתא במכלתין פרק ט' נאמר ועבדי' והוא חידוש יותר דהוי כח שלישי וע' ס' החינוך מצוה ר"פ כ' באמת דעבד של עבד שקנה עבד אין עבד השלישי ההוא אוכל ע"ש וע"ש במנחת חינוך שתמה ע"ז דמנ"ל הא ונלענ"ד פשוט שיצא לו מדשני הש"ס ל' התוספתא מעבדי' לעבדיו מוכח דהש"ס פליג בזה אתוספתא וס"ל דעבדי האשה שקנו עבדים אין אוכלין והטעם פשוט דס"ל לגמ' דמכי יקנה קניין כספו יש ללמוד רק קניין שקנה לא קניית של קניין שקנה וכמ"ש החינוך ז"ל שם טעם זה עש"ה וא"כ ה"ה לעבדי עבדים שקנו עבדים שאין אוכלין ופשוט דאין לחלק בזה בין עבדו של עבד לעבדו של אשה ואדרבה עבד הוא קניין גמור טפי של כהן מאשה וז"פ:
שם המכנסת שום לבעלה כו', נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' כ"א:

דף סו:

משום שבח בית אבי', נ"ב בגליון הרי"ף ציין כתובות ע"ט ב' וע"ע גיטין נ"ב א' רש"י ד"ה אבל לא להניח:
שם תוד"ה כרשיני תרומה אור"י דעיקרם קיימי למאכל בהמה כו' ומ"מ חזו לאדם כו', נ"ב עמ"ש על הגליון ב"מ צ' א' וע"ע תמורה כ"ט א' ול"א א' דכרשינין מאכל בהמה נינהו וע"ע שבת ק"י א' וכרשינין לבני מעיים מיהו בברכות מ"ד ב' הגירסא כרישין וע"ע מע"ש פ"ב מ"ד כרשיני מע"ש יאכלו צמחונין וע"ע חלה פ"ד מ"ט כרשיני תרומה כו' וע' רמב"ם ה' טומאת אוכלין פ"א ה"ט ובכסף משנה שם:

דף סז:

תוד"ה מה שמכרו כו' כ' והדמים שלהם, נ"ב ע' שו"ת הר"י מגא"ש סי' ס"ב:

דף סח:

והיא הנותנת, נ"ב כל' זה עירובין י' א' וע' כלל בעניין והיא הנותנת בתוס' עירובין ה' ב' ד"ה תאמר בסה"ד וע"ע כל' זה בכורות נ"ט ב', סוטה ז' א' וע"ש בתוס' ובמש"ש בגליון, מכות ב' ב':

דף סט.

זרעו כו' מקיש זרעו לו, נ"ב דוגמת היקיש זה בבכורות י"ד ב' ותמורתו מקיש תמורתו לו ובנדה נ"ה ב' זובו מקיש זובו לו ועמ"ש על הגליון קידושין י"ט א' וע"ע סוטה ל"ח א' הוא ובניו כו' מקיש בניו לו כו' מוכח דמתיבת בניו בעצמו אין להקיש בניו לו רק מסמיכות ובניו להוא הוא דמקשי' בניו לו ע"ש וע"ע שבת פ"ד א' במשכבו מקיש משכבו לו וע"ע ב"מ נ"ד ב' ויסף חמישית כסף ערכך מקיש חומשו לכסף ערכו כו' והיינו ג"כ דדבר הנסמך לדבר חמישית של כסף הם מוקשים זל"ז החמישית להכסף ואולי שם ההיקיש מתיבת ויסף דהוספה יש לדמותה לעיקר דוגמת הך דכתובות נ"ד ב' רצה לכתוב לה לא קתני אלא רצה להוסיף מסייע לי' לר' איבו כו' דאמר ר' איבו כו' תנאי כתובה ככתובה דמי כו':

שם מצרי שני איכא ביניהו, נ"ב ע' מכות ב' א' תוד"ה בעינן כאשר זמם עש"ה ובחידושי מהרשש"ך שם הקשה דא"כ עכ"פ במעידין על אשה שהיא מצרית שני' יופסלו דהאשה הא אינה פוסלת את הבועל בביאתה ע"ש ולק"מ דא"כ תיקשי נמי בהא דאמר שם א"ק לו ולא לזרעו דא"כ במעידין על עקר וסריס חמה שהוא בן גרושה כו' יופסלו דהא א"א להיות לו זרע וע"כ דכיון דהפסול שרצו לפסלו הוא פסול הפוסל את הזרע ע"כ אף שא"א לו להוות הזרע מ"מ לא איכפת לן בזה ואם נאמר שהם נפסלים ולא זרעם אף שיולידו זרע לא יהי' זה כאשר זמם כיון שאותו הרי רצו לפסול פסול הפוסל גם את הזרע וא"כ ה"נ הרי גילתה תורה רק דהנבעל נפסל ולא הבועל וא"כ עכ"פ פסול המצריות אשר באשה הרי הוא פסול הפוסל גם לנבעל אלא דא"א לאשה לעשות המעשה הזאת שא"א לה להיות בועלת אבל עצם הפסול הרי הוא פסול הפוסל גם לנבעל וא"כ אם נפסול את העדים ולא נפסול את הנשים הנבעלות מהן שפיר אין זה כאשר זמם ודו"ק היטיב מאוד ואולם ק"ל לר' יוסי דסובר כאן דמצרי שני אין פוסל בביאתו וא"כ איננו פסול הפוסל כלל א"כ לר' יוסי הא הדק"ל דעדים המעידין על אחד שהוא מצרי שני והוזמו יהי' להם דין מצרי שני מכאשר זמם ויופסלו מלבוא בקהל ודא וודאי קושי' היא ולומר דבאמת הוא כן לר' יוסי הוא רחוק מאוד וצ"ע:

שם האונס והמפתה כו' לא פוסלין, נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ב סי' י"ט הביא ראי' דביאת פנוי' בלי קידושין וכתובה לית בה משום ולא תהי' קדישה מדאמרי' כאן דאונס ומפתה אינו פוסל בתרומה ואילו הית' ביאתו בעביר' הי' ראוי שיפסול ע"ש ואין דבריו מובנים כלל דמדוע יש לו לפסול הא זונה לא הוי רק מחייבי כריתות ואי משום ובת כהן כי תהי' לאיש זר כיון שראוי' להבעל לו ע"י קידושין וכתובה פשוט דלאו זר הוא ועדיף ממחזיר גרושתו דלא חשוב זר וצע"ג:

דף סט:

איתמר הבא על ארוסתו כו', נ"ב ע' אריכות בשו"ת רדב"ז ח"ג סי' תתקס"א וע' שו"ת מהר"ם פדוואה סי' כ"א ועוד שם סי' ל"ג עש"ה וע' שו"ת הרא"ש כלל ל"ב אות ט"ז וע"ע שם כלל פ"ב אות א' וע' שו"ת עבודת הגרשוני סי' א':

דף ע.

אין לי אלא זרע כשר זרע פסול מניין, נ"ב כזה סנהדרין ס"ד ב':
שם פצוע דכא כו', נ"ב ל' השאלתות פ' תצא ולא מיבעי' פ"ד וכרות שפכה דאסיר לי' למינסב בת ישראל אלא אפי' נסב איתתא ואית לי' בני בכשרותא ולבסוף הוי פ"ד או כ"ש כממזירא שווי' רחמנא עכ"ל מוכח דפסול פ"ד וכ"ש הוא עניין ממזירות במה ועוד בשאלתות שם כזה וז"ל ברם צריך היכא דאינקיב הגיד והדר נסתם מי שרי לי' למינסב בת ישראל כו' מי אמרי' דומי' דממזר שווי' רחמנא מה ממזר לית לי' תקנתא אף האי כו' עכ"ל וכזה להלן ע"ה ב' נאמר לא יבא פצוע דכא ונאמר לא יבא ממזר מה להלן בידי אדם ובאותו מקום אף כאן כו' ומוכח מכל זה דפסול פ"ד וכ"ש מתייחס במה לפסול ממזירות ואולי הטעם בפשיטות דממזר הוא מום זר כדלקמן ע"ו ב' הרי דעניינו עניין פסול מום וכן בסנהדרין ל"ו ב' דממזר פסול לדון דיני נפשות אמרי' ההוא משום דבעי' שיהיו מנוקין ממום עש"ה ומום הוא פסול חסרון כמבואר בתמורה י"ז א' ובכ"ד וע"כ פצוע דכא וכרות שפכה דהוא פסול חסרון ממש לכן מדמינן לי' לממזר:
שם ואם לא ידעה כו' יאכלו הא ידעה לא יאכלו ואף דאינו זר אצלה מעיקרא מ"מ כיון שיכול להיות זר אצלה מעיקרא פוסל ולא ממעטינן לעיל ס"ט א' רק נבעלה למחזיר גרושתו שא"א לו היותו זר אצלה מעיקרא שהרי הית' אשתו פעם בהכרח, ס' יריאים סי' רי"א:

דף ע:

רבא אמר בלא הנך נפישן נמי לא מצית אמרת, נ"ב דוגמת זה לקמן ע"ד ב' רבא אמר בלא מיתה עדיפא נמי לא מצית אמרת ועוד שם רבא אמר בלא הנך נפישן נמי לא מצית אמרת ובבכורות מ"א א' רבא אמר בלא שבור נמי לא מצית אמרת ועוד שם נ"ד ב' רבא אמר בלא ראשיתם נמי כו' לא מצית אמרת:

שם שבקינן ערלות דכתי' בגופי' דפסח וילפי' אנינות מפסח דפסח גופי' ממעשר גמרי', נ"ב כעין זה במנחות צ"ג ב' דנין מידי דכתי' בי' סמיכה בגופי' ממידי דכתי' בי' סמיכה בגופי' לאפוקי עולת ראי' דהיא גופה מעולת נדבה גמרה וע"ע זבחים מ"ט ב' ניחא לי' דמקיש לי' לעיקר ולא נקיש לי' לטפל וע' תוס' מנחות ע"ח א' ד"ה הימנו דכ' ועוד יש לפרש משום דתרומת מעשר חולין הוא חשוב ככתובה בגופיהו וכוונתם נ' דכיון דרק בקדשים אין למידין למד מלמד אלמא דלמד קלוש מדבר הכתוב בגופו דהא אין למידין עוד למד אחר ממנו ומשא"כ בחולין דלמידין למד מלמד לכן תו אין שום חילוק בין למד לדבר הכתוב בגופו ויש אל הלמד אותו הכח והערך כאשר לכתוב בגופו ולכן מה דנלמד תרומת לחמי תודה מתרומת מעשר לאחד מעשרה כיון דתרומת מעשר חולין ה"ל ככתוב בגופו ולכן קרוי הימנו דו"ק מאוד ובזה צע"ק לפי המבואר כאן דגם בעלמא יש עדיפות לכתוב בגופו לעניין דלמידין ממנו טפי ממאי דלא כתי' בי' בגופי' וא"כ אכתי אף דנלמד מחולין מ"מ חשיב רק למד ולא כתוב בגופי' ואכתי אין לו להקרות הימנו ואולם אין פירושינו הנ"ל בתוס' מנחות הנ"ל מוכרח ע"ש ותבן וע"ע יומא פ"א ב' בשלמא ר' פפא לא אמר כר' אחא בר יעקב דקרא דכתי' בגופי' עדיף:

שם מי איכא מידי כו', נ"ב ק"ק דא"כ ל"ל קרא דוכל ערל לא יאכל בו בפסח תיפוק לי' מדמעכב מילת זכריו ועבדיו דמי איכא מידי כו' וע' ס' קרבן חגיגה סי' כ"ו הקשה כן מסברא דנפשי' ולא הביא גמ' דכאן ותירוצו שם צ"ע דאכתי הא איכא מי איכא מידי כו' ממילת זכריו וגם מש"ש ואפשר משום דע"י דם פסח ניצולו כו' צ"ע דהא ערל אסור גם בשאר קדשים ובתרומה וצ"ל לענ"ד דבעי' קרא דוכל ערל וגו' ללאו דאי מק"ו ממילת זכריו כו' דמי איכא מידי כו' הי' רק עשה כמילת זכריו כו' שוב ראיתי דקושיית הקרבן חגיגה הנ"ל היא קושי' קדומה בריב"א ורע"ב עה"ת פ' בא עה"כ ומלתה אותו אז יאכל בו ע"ש וגם הם לא הביאו גמ' דכאן:

דף עא.

א"ק איש איש איזהו דבר שישנו באיש ואינו באשה הוי אומר זה ערלות, נ"ב דוגמתו קידושין ט"ו א' א"ק איש איזהו דבר שנוהג באיש ואין נוהג באשה הוי אומר זו רציעה:
שם מהו לסוכו בשמן של תרומה, נ"ב דוגמתו נדה ל"ב א' לא נצרכא אלא לסוכו בשמן של תרומה:

דף עא:

כגון שהיו אביו ואמו חבושין, נ"ב ולא נימול בשעת שחיטה ואע"ג דכי ליתי' לאב מלין אותו אחרים הכא הרי איתי' לאב, ס' הפרדס לרש"י סי' מ"א ע"ש וכן מתבאר מפירש"י כאן:
שם דזנתי' אישתא, נ"ב ע' פירש"י דהחולי זן את החולה וע' נימוקי יוסף נדרים י"ז ב' מדפי הרי"ף ד"ה זן את החולה:
שם דלא מעוי, נ"ב י"ג מערי ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' רנ"ז:
שם לא ניתנה כו', נ"ב ל' הבה"ג ה' מילה מל ולא פרע את המילה כאילו לא מל וכן הוא אומר בעת ההוא אמר ד' אל יהושיע עשה לך חרבות צורים ושוב מול את בני ישראל שנית שנית זו פריעת מילה א"ל הקב"ה ליהושיע תני מהלינהו כי היכי דמהלו במצרים משום דלא ניתנה פריעת מילה לאברהם אבינו אלא ניתנה למשה במצרים דאי ס"ד פריעת מילה לאו ליהושיע ניתנה א"כ ליכתוב רחמנא שוב מול ולישתוק אלא להכי כתב שנית כלומר שנית למצרים עכ"ל כוונתו דבמצרים הי' פריעה פעם הראשונה ובימי יהושיע הי' הפעם השני' וזהו שנית ומשא"כ אילו הי' כוונת המקרא על גוף המילה לא שייך שנית שהרי המילה כבר היתי' הרבה פעמים מימי אברהם אבינו וצ"ע להתאים דברי הבה"ג אלה בגמ' דכאן ואולי הי' לו גירסא אחרת כאן:
שם ומאי שנית לאקושי סוף מילה לתחלת מילה, נ"ב דוגמת היקש זה בחולין ל"א ב' מת"ל שנית מקיש תכבוסת שני' לתכבוסת ראשונה וע"ע דוגמת זה דשני הוא היקיש דאיתקש השני לראשון בהוריות ה' ב' ת"ל ופר שני שני לעולה מה עולה לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת:
שם רש"י ד"ה לא עדיף כ' והא דתנא לודאה יום הבראתו כו', נ"ב ע' שאלתות פ' אחרי וז"ל אמרי לא יום הבראתו כיום הולדו ועולה מן המניין מיהו עדיף יום הבראתו מיום הולדו דאילו יום הולדו מקצת היום ככולו ואילו יום הבראתו מעת לעת עכ"ל ומיושבת קישית רש"י ועוד חידוש יוצא מנוסחת השאלתות דמה שקבעה תורה מילה בשמיני

אינו מפאת דא"צ שמונה ימים רק דבאמת צריך שמונה ימים אלא דמקצת היום ככולו וככל הנך דאמרי' בהו, מקצת היום ככולו אף שצריך מספר ימים ודו"ק ושוב מצאתי עוד בשו"ת מהרי"ו סי' קנ"ח וז"ל ועל מה דשאלת לעניין מת ביום ל' לעניין אבילות כו' בכל דוכתא מקצת היום ככולו כגון בשבעת ימי נדה דקיי"ל מקצת היום ככולו כדאי' בפרק בנות כותים וכן לעניין אבילות דהלכה רווחת בישראל דמקצת היום ככולו לעניין שבעה בתחלתו ובסופו ולעניין מילה נמי דמהלינן קודם השלמת שביעי מעל"ע דלפי דבריך נולד בשבת לאחר חצות אנו צריכין להמתין עד יום ראשון לאחר חצות ואם נפשך לומר דשאני התם דכתי' וביום השמיני ימול דהיינו קודם השלמת מעל"ע מ"מ היינו צריכין להמתין לשבת הבאה אחר חצות עכ"ל ומשמע ממ"ש ואם נפשך לומר דדעתו אינה כן רק דהא דלא בעי' ח' שלמים הוא מטעם מקצת היום ככולו ואולם מדברי השאלתות נתיישבתי דאין ראי' די"ל כוונתו רק על יום הלידה דאמרי' בי' מקצת היום ככולו לא על יום השמיני ויום הלידה הא הוי טעמא בהכרח משום מקצת היום ככולו וכמהרי"ו הנ"ל ויש עדיין לדון בדבר ואין הגליון מספיק:

דף עב.

והאידנא דדשו בי' רבים שומר פתאים ד', נ"ב ע' מעין דוגמא לזה בירושלמי מעשרות פ"א ה"ב ניקורי רטב באביהן אסור והרבים נהגו בהן היתר ואינן ניזוקין וע' שו"ת תה"ד סי' רי"א וע' שו"ת חיים שאל סי' נ"ט:

שם רי"א לא ימול מפני שסכנה הוא לו אמרו לו והלא הרבה מלו בימי בן כוזיבא והולידו בנים ובנות, נ"ב ברש"י כאן פי' דלאו סכנה ממש קאמר רק שמא יעשה כרות שפכה והכי משמע לכאורה מהך דאמרו לו דהולידו כו' ואולם בתוספתא שבת פרק י"ו אי' רי"א משוך לא ימול מפני שהוא מסוכן אמרו לו הרבה מלו בימי בן כוזיבא והיו להם בנים ולא מתו ומשמע דסכנה ממש קאמר:

שם ונולד כשהוא מהול, נ"ב רש"ל מוחק זה וע' תוספתא שבת פרק י"ו:

דף עב:

לא לישתמיט תנא וליתני כו' ולימא ר"ע היא, נ"ב דוגמתו פסחים י"ט א' וע"ש וע"ע ל' לא לישתמיט תנא בנדה נ"ב א' ובגוף הך דכאן דאמר לא לישתמיט כו' ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' ק"כ:

שם תוד"ה שלא כתבו וי"ל דכיון דלא אפשר לשורפה ביו"ט קבע זמנו בבוקר שני, נ"ב הארכתי כבר בזה באתוון דאוריתא וכעת מצאתי עוד בשו"ת מהר"י ברונא דכ' שמהר"י מרופרו"ק המתין עם פדיון הבן כשחל יום ל' בשבת והמתין עד יום אחד בשבת ופדאו דאין בזה משום דאין מחמיצין את המצוה דכיון דאסור לפדות בשבת נמצא שלא חל זמנו עד יום א' בשבת ונ"ל ישראל להביא לו ראי' מכל טבילות של נשים שלנו דטובלות בלילי שבת משום טבילה בזמנה מצוה וחשיבי טבילה בזמנה משום דלא הוי מצי למיטבל מקמי הכי משום חומרא דר' זירא ואע"ג דאיכא טעמא אחרינא מ"מ בהאי טעמא מתיישבים כמה קושיות עכ"ל המהר"י ברונא ז"ל:

דף עג:

הנך נפישן, נ"ב כזה לעיל ע' ב' ולקמן ע"ד ב', חולין קל"ז א', נדה מ' א', סנהדרין נ"ב א' ועוד שם פ"ג א', שבועות ל"ד א' ב', מנחות כ' ב', נ"ט ב', ע"ד א', ע"ו א', זבחים מ"ה ב', צ"ב ב':

שם ואיב"ע כרת עדיפא, נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' ל"ז [ד"ה הרמב"ן ז"ל בס' תורת האדם] דחולק שם על סברת הר"ן פרק בתרא דיומא דכ' דכמה זיתי נבילה חמירי מחילול שבת אחד והביא התשב"ץ ראי' מכאן דאמרי' דכרת חמור אע"ג דהנך נפישין סמכי' אהאי טעמא דכרת חמור כו' עש"ה ודבריו פליאה עצומה דכאן הא הוי תרתי בקודש נפישין וכרת ואם כוונתו לומר דהא הש"ס אמר ואיב"ע וא"כ הכוונה דאפי' הי' להיפוך דתרומה נפישין מ"מ כרת עדיפא זה צ"ע דמי מכריחנו לומר דרק כוונת האיב"ע דילמא הכוונה ואב"ע אפי' היו שוין מ"מ כרת עדיפא אבל אילו הי' להיפוך דתרומה נפישין באמת לא הי' מועיל הך דכרת עדיפא וצע"ג ובגוף הך דכאן דאמר דכרת חמור ממיתה ביד"ש וק' מזה על הקרבן אהרן ויקרא המובא באחרונים שכ' דמיתה ביד"ש חמור מכרת הארכתי בחידושי מאוד וע' תוס' לעיל ב' א' ד"ה אשת אחיו מאמו מש"ש חומר כרת על מיתה ביד"ש ע"ש ויש עוד חומר דכרת לא מצינו שיהי' לו פדיון בדמים משא"כ במיתה ביד"ש יש מיתה ביד"ש הבאה על רציחת שור דיש לה פדיון בדמים ע' כתובות ל"ז ב' וסנהדרין ט"ו ב' תוד"ה אימא ודבר זה הא חשוב כאן חומרא וכדחשיב חומרא בתרומה דאין לה פדיון ואף דגם קודש הקדוש קדוה"ג אין לו פדיון מ"מ כיון דבקודש משכחת פדיון ואילו בתרומה בשום פעם אין פדיון חשיב זה חומרא וא"כ ה"נ כרת דבשום פעם אין לו פדיון בדמים ה"ל חמור ממיתה ביד"ש דמשכחת בי' פדיון וז"פ:

שם ולאו הבא מכלל עשה עשה, נ"ב ע' פנ"י שבת י"ד א' דתמה על המהרש"א דכ' שם דתרומה טמאה היא במיתה וכ' עליו וז"ל ובמח"כ דברי שגגה הם דלא אשכחן חיוב מיתה אלא באוכל תרומה טהורה בטומאת הגוף משא"כ בטהור שיאכל תרומה טמאה ליכא חיוב מיתה אלא לאו גרידא ולשיטת הרשב"א ז"ל בחידושיו אפי' לאו ליכא ע"ש ודו"ק עכ"ל הפנ"י ז"ל וגם דבריו תמוהין דלא אמר אדם מעולם שיהי' לאו בתרומה טמאה לכהן טהור ואינו אלא להבמכ"ע כדאמר כאן וע"ע תימה כזה ברש"י בכורות י"ב ב' ד"ה חלה טמאה וע' גליון הגרע"א ז"ל לקמן צ' א' וע"ע ח"א למהרש"א עירובין כ"א ב' ד"ה שד"ת יש בהן כו' דדבריו ג"כ סובבים הולכים היות בתרומה טמאה חיוב מיתה עש"ה:

דף עד.

איש איש מזרע אהרן וגו' איזהו דבר ששוה בזרעו של אהרן, נ"ב דרש כזה בבכורות מ"ג א' כל איש אשר בו מום מזרע אהרן איש ששוה בזרעו של אהרן:

דף עד:

ואימא בחזה ושוק אינה בחוזרת, נ"ב י"ל למ"ד לקמן פ"ז א' לחם ולא בשר א"כ חוזרת אוכלת בתרומת לחמי תודה וא"כ אכתי תיקשי כאן דאימא תרומת לחמי תודה ובגוף הדין דחוזרת אוכלת בתרומה ואינה אוכלת בחזה ושוק י"ל מתוספתא זבחים פ"ו הבכור והמורם מן התודה ואיל נזיר נאכלין לאנשים ולנשים ולעבדים זה הכלל כל שהוא אוכל בתרומה אוכל באלו וכל שאינו אוכל בתרומה אינו אוכל באלו וק' דהאיכא חוזרת דאוכלת בתרומה ואינה אוכלת באלו דמורם מן התודה נמי לאידך ילפותי דלקמן פ"ז א' אינה אוכלת:

שם א"ק נפש איזהו דבר ששוה בכל נפש, נ"ב כזה כתובות ז' א' וע' אתוון דאוריתא כלל כ"ז וע"ע בכורות מ"ה א' זאת התורה אדם כי ימות באהל דבר השוה לכל אדם וע"ע ר"ש מע"ש פ"ב מ"א ד"ה אין לוקחין:

דף עה.

והאי דאפקי' בל' נגיעה ה"ק נגיעה כאכילה, נ"ב דוגמתו זבחים ד' א' ואפיק רחמנא בל' הולכה למימרא דהולכה לא תפקה מכלל קבלה ובבכורות ט"ו א' להכי אפקי' רחמנא בל' דמו לומר לך מה דמו בכרת אף חלבו בכרת וע"ע חולין קי"ג ב' להכי אפקה רחמנא

לאכילה בל' בישול כו' וסנהדרין ט"ו א' ואפקי' רחמנא בל' שוכב לאקושי נשכב לשוכב וע"ע תוס' מנחות צ"ז א' ד"ה שאני דכתבו דמדאפקי' לשלחן בלשון מזבח ש"מ דמזבח נמי בטל ציפיו כציפוי השלחן עכ"ל:

דף עה:

צא וחזר כו', נ"ב אם זה רק מליצה וסגנון לשון או הכוונה ממש דיש חיוב על הב"ד לחזר ולברר הדבר בכה"ג, ע' שו"ת מהר"י ברונא סי' ד' דהבין דהכוונה ממש דיש חיוב כו' כנ"ל עש"ה וע"ע לקמן פ"ג ב' ור' יהודה אמר לך חזר כו' ושם יותר משמע דהוא רק מליצה וסגנון לשון לא שיהי' הכוונה לחיוב ממש עש"ה:

שם פצוע דכא בידי שמים כשר, נ"ב אמרו לי בשם מחבר אחד שדן להכשיר במי שחלה חולי מסוכן ואמרו הרופאים לעשותו פצוע לרפואתו דכיון דמשום מצות פיקוח נפש עביד והתורה חייבתו בכך ה"ל כפצוע בידי שמים וכשר לבוא בקהל ע"כ שמעתי ואמרתי אני כדמות ראי' לסברא זאת מגמ' יומא ע"ד ב' דנין עינוי בידי שמים מעינוי בידי שמים כו' וברש"י יוה"כ מצות מלך היא וכן עינוי המן עכ"ל הרי דמה שאדם מתענה מפני מצות התורה חשבינן וקרינן לי' בידי שמים כעינוי המן שהי' בידי שמים ממש ודו"ק:

שם בין שנפצע כו', נ"ב ל' השאלתות פ' תצא בין שנפצעו ביצים בין שנפצע הגיד בין שנפצעו גידי ביצים בין שנפצעו גידי הגיד כו':

שם ואימא מחוטמו כו' שפכה כתי' מי שע"י כריתה שופך כו' לאפוקי האי דאידי ואידי שופך הוא, נ"ב כעין זה בחולין כ"ז א' ואימא מחוטמו זב ע"י חיתוי בעי' והאי זב מאיליו הוא:

שם מלא החוט שאמרו על פני כולה או ע"פ רובה, נ"ב דוגמת זה יש פלוגתא בחולין י"ח א' במשנה אי מלוא החוט ע"פ כולה או ע"פ רובה:

שם איסתתים גובתא דש"ז ואפיק במקום קטנים, נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' פ':

שם סבר כו' לאכשורי, נ"ב פי' דרצה להכשיר הולד שהולידה אשתו דסבור שהוא מוליד ויכול להיות שלו ואין ראי' שהוא ממזר והשיבו ר' פפי שא"א שיוליד והוי הולד ממזר בהכרח אבל הוא עצמו כשר לכ"ע שהרי אינו לא פצוע ולא כרות וכן הך דלקמן ניקב פסול מפני שהוא שותת פי' פסול הולד מפני שהוא שותת וא"א לו להוליד וע"כ הולד ממזר נסתם כשר הולד כו' אבל הוא עצמו וודאי כשר דאינו לא פצוע ולא כרות דנקב וכריתה ב' עניינים שונים, ס' יריאים סי' ר' וע' שו"ת הרא"ש כלל ל"ג אות ד':

שם משום דאתיתו ממולאי כו', נ"ב פירש"י מבית עלי, ע' שו"ת חות יאיר סי' קנ"ב בשם הרמ"ע מפאנו דדרך מוסר א"ל כן עפ"י גמ' פ"ק דר"ה בזבח ובמנחה אינו מתכפר אבל מתכפר הוא בד"ת ע"כ הרי יש לו לדקדק יותר כדי לתקן קלקול הקדום ע"ש:

דף עו.

ומנחינן לי' אבי פוקרי ומקרי, נ"ב ע' שאילת יעב"ץ סי' מ"ג וע' ס' בכור שור נדה י"ג א' ד"ה גבול יש לו:

שם נסתם כשר, נ"ב ל' השאלתות פ' תצא ברם צריך היכא דאינקיב הגיד והדר נסתם מי שרי לי' למינסב בת ישראל מי אמרי' דומי' דממזר שווי' רחמנא מה ממזר לית לי' תקנתא אף האי כו' א"ד האי גברא מעיקרא כשר הוי דהא בידי אדם הוא דאינקיב והשתא איסתתים לי' וכיון דאיסתתים הדר לכשרותי' ח"ש דתני' ניקב פסול כו' עכ"ל נ' מדבריו דהא דנסתם כשר הטעם רק מפני שהי' פעם כשר וע"כ נקל לו ביותר לחזור לכשרותו ובא לתרץ הא דאמרי' לעיל ע"ה ב' נאמר לא יבוא פצוע כו' ונאמר לא יבא ממזר מה להלן כו' הרי דמדמינן לי' לממזר וע"כ תיקשי דגם לעניין נסתם נדמיי' לממזר לומר דמה ממזר לית לי' תקנתא כו' וע"ז תי' דלעניין נסתם אין סברא לדמותו דהסברא מחייבת להכשירו בנסתם מפאת שחזר לכשרותו דמעיקרא ואולם בפשיטות הרי יש לחלק בינו לממזר שהרי בממזר אין הפסול מסתלק משא"כ בנסתם שנסתלק הפסול שהוא רק מפאת שאינו מוליד אך י"ל דקשיא לי' מזרעו דממזר דבהם ג"כ הוי כנסתלק הפסול כיון שהם לא נולדו מאיסור ערוה עוד וע"כ הוכרח לחלק דשאני ממזר דלא הי' לו שעת הכושר ומשא"כ פ"ד דהי' לו שעת הכושר לכן יותר נקל לו לחזור לכשרותו ודו"ק:

שם למעוטי קרום שעלה מחמת מכה בריאה או מחמת מכה בוושט שאינו קרום, ל' השאלתות פ' תצא:

שם וה"מ קטן, נ"ב ל' השאלתות שם ה"מ לקטן אבל לגדול כיון דיהיב דעתי' על אישות ופקע לא סתים עכ"ל אולי הי':

לו גירסא אחרת או כך פירושא קמפרש דה"מ קטן הכוונה דה"מ באדם קטן אבל באדם גדול כו' וק"ק דבאדם קטן נמי לכשיגדיל ויתן דעתו על אישות יופקע וא"כ מדוע הסתימ' מכשרת ויש ליישב אך הפי' הפשוט לכאורה דה"מ נקב קטן אבל אם הנקב גדול אין הסתימ' עומדת ואיקפולי מיקפלי:

שם נשים המסוללות כו', נ"ב ע' חידושי רמב"ן שבת ס"ה א' דכ' ויש לפרש לר"ה נשים עושות זו עם זו זונות אפי' לרבנן מפני שאין בהן, אישות ורבא קאמר דאפי' לר"א אינן

עושות עכ"ל כוונתו דלר"ה כיון דמחשיב לי' ביאה ה"ל ביאת זנות אפילו לרבנן מפאת היותה ביאה שאין בה תפישת קידושין דאין אשה מקדשת אשה ושפיר נעשית זונה אע"ג דפנוי הבא על הפנוי' לא עשאה זונה ואולם ל' זונות דנקט אכתי לאו דווקא הוא רק הפסול מובת אש כהן כי תהי' וגו' דכל שנבעלה ממי שאין לו בה קידושין ולית בי' אלמנות וגירושין פסולה לכהונה כמו בנבעלת מעכו"ם ועבד ע' לעיל מ"ה ב' ויל"ע לר"ה דנשים המסוללות פסולות כו' דחשיב לי' ביאה וכנ"ל אם אשה כהנת המסוללת בנסללת כזאת עוברת ג"כ מלבד הפריצות עוד עבירת ביאה על הזונה דנהי דלא הוזהרו כשירות להנשא לפסולין היינו דלא אזהרינהו רחמנא להיות נבעלות אבל זו שחושבין אותה בועלת הרי היא כהנת בועלת זונה ואפשר שאסורה בזה כמו שאיש כהן אסור לו לבעול זונה ואם נאמר כן אזי הנסללת השני' הזאת תיאסר עוד משום חללה שהרי נבעלה מאיסור כהונה ותיאסר גם בתרומה מעתה כדין חללה וכהן הבא עלי' מעתה יעבור תרתי משום זונה ומשום חללה וכהנת המסוללת בה תעבור תלתא איסור הפריצות וזונה וחללה ואם דכוונת ר"ה וודאי רק מדרבנן עכ"ז איכא לספוקי מיהא בכל הני מדרבנן ובאפושי איסורי גם בדרבנן יש נפקותא בהצרכת כפרה טפי ולקוברה בין רשעיות גמורות ועוד כמה נפקותי והנה לפמ"ש דנשים המסוללות חשיבא כנבעלה מעכו"ם כו' לכאורה גם בתרומה ראוי שתיתסר כמו בנבעלה מעכו"ם ע' לעיל ס"ט א' ואולם ל' פסולה לכהונה דאמר כאן לא משמע הכי ואולי לא רצו לגזור כ"כ רק לעניין כהונה לבד ולפי"ז גם מ"ש דבהסללה שנית מכהנת תעשה חללה ליאסר בתרומה ג"כ יש לדחות:

דף עו:

ואדומי, נ"ב ע' שאילת יעב"ץ סי' מ"ו וע' ס' יריאים סי' ר"ד:
שם ממזר כתי' מום זר, נ"ב ל' השאלתות פ' תצא וכי היכי דממזירא אסיר לי' למינסב בת ישראל אף ממזרת נמי אסירא לאיתנסיבא לבר ישראל מ"ט לא יבוא ממזר דקרינן ממזר כתי' אמר רחמנא האי ממזר הוא לא שנא זכרים ול"ש נקיבות עכ"ל:
שם דרכו של איש לקדם ולא דרכה של אשה לקדם, נ"ב ע"ע טעם בהא דעמונית ומואבית מותרת בח"א למהרש"א הוריות יו"ד ב' ד"ה הם שנתכוונו לשם מצוה כו' ע"ש.

דף עז.

מלמד שחגר חרבו, נ"ב לפום רהיטא בביהמ"ד הי' וכדאמר לעיל צא ושאל בביהמ"ד וצע"ק מגמ' סנהדרין פ"ב א' שאין נכנסין בכלי זיין לביהמ"ד וע' כלבו סי' י"ז בדיני

ביהכ"נ שכ' וז"ל והר"ם נ"ע כ' שאסור ליכנס שם עם סכין ארוך לפי שתפלה מאריך ימיו של אדם והסכין מקצר ימיו כו' עכ"ל ולפי"ז ה"ה לביהמ"ד דאסור דת"ת נמי מארכת ימים כדכתי' אורך ימים בימינה כי הוא חייך ואורך ימיך ול' דכאן מלמד שחגר חרבו כו' ואמר כל מי שאינו שומע כו' ידקר בחרב מעין ל' זה סנהדרין י"ט ב' נעץ חרב כו' אמר כל העוסק בדבר זה ידקר בחרב כו':

שם כל ת"ח שמורה כו', נ"ב ע' מה שדימה לזה בשו"ת ח"צ סי' ס"א בסוף התשובה וע' תוס' כאן ד"ה אם קודם כו' וע' ירושלמי סנהדרין פי"א ה"ג ובמראה הפנים שם ד"ה הי' מללד כו':

שם דהא שמואל ובית דינו קיים, נ"ב דוגמת ל' זה בעירובין מ"ה א' הרי בית דינו של שמואל הרמתי קיים וע' רש"י שם דגורס גם שם כמו כאן הרי שמואל ובית דינו קיים ע"ש וקצת יש לדקדק בל' הגמ' זה שאני הכא דהא שמואל ובית דינו קיים דהא הוא אמר רק כך מקובלני מבית דינו של שמואל כו' וא"כ הא יכול להיות שלא קיבלו ממנו בעצמו רק מן הב"ד לבד דבית דינו אין מורה עליו בעצמו דאפי' לאחר מיתתו נקרא בית דינו כמבואר ברש"י מכות כ"ג ב' ד"ה בבית דינו של שם וא"כ הא א"צ רק שיהי' בידו לברר שהב"ד אמרו כן כמו שאמר בשמם וה"ל להש"ס לומר רק ג"כ דהא בית דינו של שמואל קיים ויש בידו לברר דבריו ע"י שאלה לב"ד ויתברר שמה שאמר בשמם אמת ומה זה שהוסיף הש"ס להזכיר את שמואל עצמו:

שם התם כתי' הנמצאות הכא כתי' מצאתי דוד כו', נ"ב הוזכר ב"ב צ"א ב':

דף עז:

מכנה, נ"ב פי' מבסיסה דכן הוא בסיס ע' כלים פ"ז מ"ו נותן את הכנה ביניהם ובפיה"מ להרמב"ם ונקרא הבסיס כנה והוא שם עברית את הכיור ואת כנו עכ"ל:

שם להביא בתולה הבאה מב' עממין ומעם שיש בו ב' עממין, נ"ב לכאורה עניין הדרש מדלא כתי' עמו רק עמיו משמע ב' עממין ומדלא כתי' עמיו רק מעמיו היינו ממקצת עמיו ועם אחר הרי ג"כ ב' עממין ולכן הלימוד על בתולה הבאה מב' עממין ומעם שיש בו ב' עממין וע' קידושין ע"ז א' רש"י ד"ה בעמיו וי"ל דרק לר' דוסתאי הוא דמשמע לי' שם כן משא"כ לרבנן דפליגי עלי' י"ל שפיר משמעות עמיו להיפוך על ב' עממין:

שם א"ר יוסף היינו דשמענא לי' לר' יהודה דאמר עמיו מעמיו ולא ידענא מאו קאמר, נ"ב בגליון הש"ס להגרע"א ז"ל כ' כעין זה שבת כ"ח ב', לקמן פ' א' והוא עוד בעירובין ע"ה א' וע"ע נדה י"ז א' אמר רב היינו דכי הואי התם כו' הוו אמרי מאן בעי פקולי כו'

ולא ידענא מאי קאמר וע"ע שבת קכ"ט ב' א"ר יוסף כי הוינן כו' אמרי כו' ולא ידענא מאי קאמרי ובגיטין כ"ו ב' שמעת מיני' דעולא דאמר משום תקנת ולד ולא ידענא מאי ניהו: **שם** ועוד מקרא מסייעני, נ"ב כל' זה נזיר נ"ב ב' ועוד המקרא מסייעו וע"ע סנהדרין צ"א ב' דבר זה לימדני אנטנינוס ומקרא מסייעו:

דף עח.

דאי לא כתי' קרא כו', נ"ב ע' רשב"א שלהי גיטין דכ' דלא כ' קרא דאי ושם הוא דאי לאיסורא וע' ירושלמי פסחים פ"ו ה"א פלוגתא אם יש לאוקמי קרא דלא ילין חלב חגי בע"פ שחל בשבת ובעבר והקריב ואולם הק"ע לא גרס שם הך דאלו עבר כו' ע"ש וע"ע שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תר"פ דכ' ול"ל נמי דאיירי בעבד איסורא ומכרו לאחר דאטו ברשיעי איירי קרא ע"ש ושם הוא ג"כ כמו דאי לאיסורא היינו להשמיענו זכות הבעלים הגואלים וכמובן ובחידושי הבאתי עוד כמה דוכתי בזה ודע די"ל דהא דאמר כאן והרי ממזר כו' דאי לאיסורא כתב כו' י"ל דהיינו רק לפי ההלכה דקיי"ל דעכו"ם ועבד הבא על ב"י הולד כשר משא"כ למ"ד דהולד ממזר י"ל דאפי' דאי לאיסורא לא כתי' קרא וקרא דממזר לאו דאי הוא דמשכחת בנולד מישראלית הנבעלת מעכו"ם דביאת היתר היא מה"ת ע' תוס' לעיל ט"ז ב' ד"ה קסבר בסה"ד אולם סמיכות לאו דממזר לקרא דלא יקח איש את אשת אביו מוכח דקאי אנולד מחייבי כריתות ומיתות ב"ד ע' לעיל מ"ט א' ואע"ג דגם מעכו"ם הוי ממזר זהו רק בתורת לימוד מאשת אב ע' לעיל מ"ה ב' אבל גוף המקרא קאי אנולד מח"כ כו' וא"כ הא ה"ל דאי לכ"ע ויש לדון עוד בזה ואכ"מ ודע דלמ"ד דשפחה חרופה זו חצי' שפחה וחצי' בת חורין כו' משמע מדין שפחה חרופה הנאמר בתורה דדאי לאיסורא כתי' קרא דהא משחרר עבדו עובר בעשה וא"כ זו שהיא חצי' בת חורין הרי איתעביד איסור בשיחרור חצי' וע' שו"ת תשב"ץ ח"ב סי' ק"ס וז"ל עניין שפחה חרופה פירשוהו בגמ' שהיא חצי' שפחה וחצי' בת חורין ולמדו זה ממה שכתוב והפדה לא נפדתה ופי' פדוי' ואינה פדוי' ואעפ"י שאסור לשחרר עבדו אם עבר ושיחררו משוחרר כו' עכ"ל נ' דכיוון להנ"ל דקרא איירי בדאי וכנ"ל וע"ע ר"ה ה' ב' מעמך זה לקט שכחה ופאה וזה ג"כ דאי אלא דהוא דאי לאיסורא לחייב בבל תאחר ע"ש ג' ב' בחידושי הר"ן ד"ה לקט שכחה ופאה דמשכחת רק בעבר ולקט ומש"ה נקט רבא רק צדקה ולא לקט כו' דבאיסורא לא קמיירי עש"ה:

שם לרישך, נ"ב פי' רבך ע' תוס' וכזה שבת נ"ה א' רישך בקרירי פירש"י אני שאני רבך כו':

שם בנה א"צ טבילה, נ"ב ע' תוס' לעיל מ"ז ב' ד"ה מטבילין אותו שהקשו דהא תמצא טבילת הבן קודמת למילה ועמ"ש ביישוב קיישתם לעיל מ"ו א' בגליון עש"ה וי"ל עוד דכיון דעובר ירך אמו הוא הי' נידון בהיותו עובר כאשה ונעשה אז גר גמור בטבילה לבד כאשה ואולם ממ"ש הרוקח דאסור לאשת כהן מעוברת ליכנס לאהל המת מפני טומאת העובר לא משמע כן וע"ע חידושי רמב"ן שבת קל"ה א' שכ' בשם הרבינו חננאל דגר שנתגייר כשהוא מהול אין לו תקנה אבל בניו נמולין לשמונה ונכנסין בקהל דהא איגייר בטבילה וכבר חשוב להכשיר זרעו אבל בעצמו לא עכ"ל ונ' ג"כ טעמו דגירות הרי צריך מילה וטבילה וע"כ הגר עצמו שא"א לו המילה מ"מ הטבילה הוא מקצת גירות ומהני לזרעו מיהת להיות נחשב שכבר יש להם גירות הטבילה מאביהם וצריכין עוד רק גירות המילה ונעשים גרים עם מילתם יחד והנה גם בזה תמצא טבילתם קודמת למילתם ושם לא שייך תירוצינו הנ"ל ובגוף הך דרבינו חננאל יש לדבר הרבה ואכ"מ ודע דבס' מהרי"ל ה' ערב יום כפור כ' דטבילת גירות הוא משום תשובה ע"ש וצ"ע דא"כ מעוברת שנתגיירה ל"ל טבילת אמו מטעמא דעובר ירך אמו תיפוק לי' דלא חטא עדיין ולא יוצרך טבילה כלל וכן ק' מהך דפ"ק דכתובות גר קטן מטבילין אותו על דעת ב"ד ול"ל טבילה כלל:

דף עח:

שאני עובר דהיינו רביתי' נ"ב פירש"י ולאו חציצה היא, כזה בזבחים י"ט א' כיון דאתא ואזלא רביתא היא ולא חייצא:

שם שמא פוסקי צדקה כו' דכתי' נשיאים כו', נ"ב נזכר בתענית ח' ב' אין הגשמים נעצרין אלא בשביל פוסקי צדקה ברבים ואין נותנין שנא' נשיאים כו' וע"ש ברש"י:

שם א"ר אלעזר אתיא פני פני, נ"ב כזה בקידושין ל"ג ב' ר' אלעזר פני פני גמר וע"ע סוכה ה' ב' ר' הונא פני פני גמר:

שם נפקו להו תריסר ירחי שתא כו', נ"ב הא דלא אמר נפקא לי' שתא היינו משום דאז הי' תלוי רק בשנה ואם הי' שנה מעוברת אזי הי' גם חודש העיבור זמן הספד ומשא"כ עתה דאמר תריסר ירחי שתא אין זמן הספד רק י"ב חדשים ולא בחודש י"ג אפי' הוא חודש העיבור של אותה שנה, כך משמע בשו"ת מהר"י ברונא סי' קצ"ג ע"ש ועדיין ק' דהול"ל נפקי להו תריסר ירחי ול"ל למימר תיבת שתא וע"ע ל' תריסר ירחי שתא ביומא פ"ד א':

דף עט.

העבירום לפני ארון כל שארון קולטו, נ"ב דוגמת זה זבחים קט"ז א':
שם אר"ח בר אבא א"ר יוחנן מוטב שתעקר אות אחת מן התורה ואל יתחלל ש"ש בפרהסיא, נ"ב דוגמא לזה לר' יוחנן בתמורה י"ד ב' מוטב תיעקר תורה ואל תשתכח תורה מישראל:
שם שהיו עוברים ושבים אומרים כו' ומה בני מלכים כך בני הדיוטות עאכ"ו, נ"ב כזה סנהדרין כ"א א' אמרו לבנות מלכים כך לבנות הדיוטות עאכ"ו וע"ע דוגמא הוריות יו"ד ב' אם נשיא שלו מביא קרבן צריך את לומר מהו הדיוט:
שם תוד"ה ונתינים כ' ואתי שפיר הא דאין בנתינים תורת עבדות כו', נ"ב יש עוד ראי' דאין בהם תורת עבדות מדחייבין בתקיעת שופר כמבואר בתוספתא ר"ה פרק ב' ואילו עבדים פטר שם בתוספתא מתקיעת שופר והוא פשוט דפטורין מכל מ"ע שהז"ג כנשים וע"ע בתוספתא שם דנתינים מוציאין את הרבים ידי חובתן ומוכח דאין בהם תורת עבדות כלל אפי' לא מדרבנן להחמיר דאל"כ לא הי' ראוי להן להוציא את הרבים מדרבנן מיהת וע"ע בתוספתא מגילה פרק ב' ג"כ כן דנתינים חייבים בקריאת מגילה ומוציאין את הרבים ידי חובתן ואולם לעניין הדרבנן יש לומר דמדרבנן הם עבדים גמורים באמת ורק שחכמים באו רק להחמיר ולא להקל וע"כ לא רצו לפוטרם ממ"ע שהז"ג וע"כ כיון דמחויבין בעצמם הוו להו בני חיובא ומוציאין ממילא גם את הרבים יד"ח ודו"ק ובחידושי דנתי אי נימא דיש בנתינים תורת עבדות והם הרי הם עבדים של כלל ישראל ודנתי שאם הי' אחד מהם ערל אם מעכב את כל ישראל מלאכול בפסח ואולם העיקר כנ"ל דאין בנתינים תורת עבדות ועכ"ז הספק הנ"ל עדיין ישנו בעבד גמור אם יקנו כלל ישראל עבד די"ל דמה ששייך אל הכלל לא נחשב שום יחיד בעלים ואין מעכבו מלאכול בפסח ע' נדרים מ"ז ב' ושניהם מותרים בדבר של עולי בבל וע' ביצה ל"ט וע' תוס' זבחים ד' א' ד"ה וישנו בציבור ומ"ש בגליון שם ואם נאמר דאין היחיד בעלים ואינו מעכבו אכתי איכא לספוקי בפסח הבא בטומאה אם ג"כ אינו מעכב דפסח הבא בטומאה ע"כ לאו בתורת יחיד אתי דפסח יחיד אין דוחה טומאה ורק מתורת ציבור ומשום דאתי בכנופיא הוא דאתינן עלי' א"כ כיון שכל עיקר ביאת הפסח הוא רק מכח הכלליות א"כ הכלל הא יש להם עבד ערל ושפיר יש לו לעכב ויש להאריך בכ"ז ואכ"מ ובעבד של שני שותפין דעלמא ג"כ יש לספק אי מעכב לכל אחד מהם מלאכול בפסח די"ל דכולו בעליו בעי' עמ"ש בגליון יומא ס"ה ב':

דף עט:

סריס חמה, נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' תי"ט:
שם איקרי כאן להקים לאחיו שם והאי לאו בר הכי הוא, נ"ב לקמן קי"א ב':

דף פ.

היינו דשמענא לאמי דאמר, נ"ב ע' מהר"ם לובלין ואין דבריו מובנים כלל ונ' דבמחכת"ה אישתמיטתי' תוס' זבחים נ' א' ד"ה אמר דהביאו הך דכאן וכתבו דאמי הוא שם חכם כהך דכתובות מ"ד ב' תני אמי ע"ש וא"כ שפיר כ' רש"י כאן דסריס חמה קמפרש ואזיל ואין צורך למ"ש המהר"ם דגי' רש"י הית' היינו דשמענא לאמימר דאמר:
שם וליחוש שמא הבריא בינתים כיון דתחלתו וסופו לקוי לא חיישינן, נ"ב מעין דוגמא נדה ס"ח א' רב אמר זבה וודאי כיון דמעיקרא נמצאת טמאה ועכשיו נמצאת טמאה טמאה ודאי עש"ה וע"ע שם ב' במשנה ושם ס"ט א' בגמ':
שם ושמואל אמר קטן הי' באותה שעה, נ"ב ע' ס' בכור שור שבת פ"ט ב' ד"ה דל עשרים כו':
שם ובן שמונה, נ"ב ע' מהרי"ק שורש ק"ג במה שחילק שם בין בן שמונה לבן עשר לעניין אישתהי ע"ש במ"ש ועוד דמש"ה איכא למימר דאין הלכה כרשב"ג בבן שמונה כו' דהתם טעם גדול יש בדבר כו':
שם תוד"ה אכל כ' בנקבה איירי כו', נ"ב ע' יומא פ"ב א' ועש"ה בבעל המאור ובמלחמות ד"ה אמר הכותב ברוב חלוף הספרים כו' וע"ע גיטין כ"ח א' השולח חטאתו כו' אע"ג דמוקמי' לי' בגמ' שם בקרבן נשים וה"ל למיתני השולחת מ"מ תני לי' זכר על נקיבה וע"ע ברי"ף שבת סוף פ' תולין ולא יצא במנעל חדש באיזה מנעל אמרו במנעל של אשה ואע"ג דנקט ברישא לא יצא דהוא ל' זכר וע' שו"ת מהר"י ברונא סי' ט' עמד אהך במנחות מ"ג א' רמי תכלתא לפרזומא דאנשי ביתי' כו' ועמד ע"ז דמדוע קרינן לנשים אנשי דהוא ל' זכר ע"ש וע"ע רש"י נזיר כ"ו א' ד"ה ולאפוקי מהא דתניא כו' דכ' ע"א מי שהי' מחויב חטאת דהיינו יולדת כו' מת כלומר מתה כו' וע"ע ע"ז כ' ב' ובמכיר בעליהן ע"ש דקאי על אשה והול"ל ובמכיר בעלותיהן או בעלתהן ואמר בעליהן ל' זכר עש"ה וע"ע נדה מ"ו א' ואידי ואידי בתינוקת אע"ג דתני ל' זכר בן ט' כו' שהביא כו' עש"ה וע"ע להיפוך ל' נקיבה במקום ל' זכר במשנה כלים פ"ג מ"ג ע"ש תיבת טמאה במקום טמא ואולם בר"ש שם נתן טעם לדבר ע"ש:

דף פ:

ואישתהויי הוא דאישתהי, נ"ב ע' שו"ת מהר"ם פדוואה סי' ל"ג עש"ה ובעניין אי אמרי' אישתהי גם ביותר מי"ב חודש ע' שו"ת חיים שאל ח"ב סי' ל"ח אות מ"ט דאין ראי' ממאמר ליצני הדור מאבימלך נתעברה שרה ע"ש ולעניין אי אמרי' גם בבעלי חיים אישתהי ע' מהרי"ל ה' יו"ט (דס"ה ע"א) ד"ה בשמחת תורה דכ' שם הך דאישתהי גם בבעלי חיים ומדמי לי' לאשה ועש"ה:

דף פא:

ורמוני בדן, נ"ב כלים פי"ז מ"ה ושם איתא בדאן:
שם אבל חתיכה כו', נ"ב ע' תוספתא תרומות פרק ה' עש"ה וע"ע שם סוף פרק ח' עש"ה:
שם תוד"ה ככרות כו' שאני לחה"פ דחמיר טפי כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' ל"ב:

דף פב.

בדותא היא, נ"ב נ' פי' בדותא כמו מוצאת היינו שהיא שמועה מוצאת מן הנכונה והאמת ודוגמתו קידושין נ"ח ב' הוצאה את הוא סבר משמעתתא קאמר לי' וברש"י מוצא את משמועה זו נראה שאין אתה חכם בה ע"ש ובב"מ ט' א' ושם ב' וכן במנחות ס"ח א' ועוד שם צ"ה ב' ובב"ב ק"א ב' אי' ברותא היא ופירושו ג"כ חיצונה ומוצאת וגם בדותא הפי' כן כהך דקידושין הוצאה ע' תוס' מנחות נ"ב ב' ד"ה בודה דכתבו ל' הוצאה עש"ה:

דף פב:

תנן אנדרוגינוס נושא תני אם נשא והא נושא קתני, נ"ב ע' סוטה כ"ז א' נושא אדם דומה אמר רבא ותסברא נושא לכתחלה אלא אם נשא ולא פריך והא נושא קתני ויש ליישב ופשוט:
שם תוד"ה ירושה כ' וכיון שקידשו קידשה מה"ת, נ"ב ע' חידוש בשו"ת רד"ך בית י"ח וז"ל ומאי דקאמר הכא בירושלמי תרומות ומעשרות קיבלו מעצמם היינו לומר דאע"ג דתרומת בית שני דאוריתא דאע"ג דמעצמו קידשוה כיון דקדשוה קדושה מה"ת מ"מ הואיל ומעצמו קיבלוה לאו בכל מילי קבלוה עליהם ואפי' בהכשר הכלים כו' דאיסור תרומה עצמה היא עליהם במיתה כבבית ראשון אבל הכשר הכלים הבלועים מטעם התרומה לא שע"מ כן קיבלום מעצמם עליהם שכשאין גוף התרומה בעין אלא טעם בעלמא כגון הכלים שמתבשלת בהם בין של חרס בין של מתכת להגעילם בכלי שני

ובידם הי' הדבר תלוי הואיל ולא הטיל עליהם הכתוב לקדש הארץ בבית שני כו' ומעצמם הוא שקידשו כו' ועוד שם דכיון דמעצמם קיבלום בידם הי' הדבר תלוי מה יקבלו ומה לא יקבלו והם איסור תרומה עצמה קיבלו עליהם אבל חומר איסור טעמו לא קיבלו עליהם כו' עכ"ל וע"ע שם שכ' דס"ל לירושלמי דאותה דכתי' בקרא גבי מריקה ושטיפה דחטאת למעט תרומה אתא למעוטי ולומר דהכשר כלים דתרומת בית שני מסרו הכתוב בידם שברצונם כן יהי' הכשרם והם קבלוהו עליהם כדפרישית וא"כ איסור תרומת בית ב' דאוריתא כבבית א' וכן הכשר הכלים שנתבשלה בהם מה"ת נתחייבו להסירה על הדרך שקיבלוה עליהם דהא מקרא דאותה נפקא לן שמסרו הכתוב לידם כו' וסברא היא לאוקמי מיעוטא דאותה באיסורא דקילא טפי בהאי מילתא ואיזו זו תרומת בית ב' שקיבלו מעצמן אבל תרומת בית ראשון ונבילה בעי נמי שטיפת צונן כקדשים עכ"ל עש"ה בארוכה כל התשובה והנה מ"ש דכיון דמעצמן קידושה הי' אפשר לחלק הקדושה לקדש רק לקצת ולהשאר קצת ע' גליון חולין נ' א' מש"ש בארוכה מן הראשונים אי יש לחלק בכמו זה ג"כ קבלת תוספת שבת להיות אסור בקצת מלאכות ומותר בקצתם ע"ש והנה אי נימא דיש לחלק הקדושה בכמו זה אולי יש ליישב בזה קושית שו"ת התשב"ץ ח"ג סי' קל"ז שהקשה איך שימשו הלוים מטתם במדבר הרי במקום חנייתם שם הי' קדושת מחנה לוי' ובעל קרי הרי אסור במחנה לוי' וא"כ היאך שימשו מטתן ע"ש שהזכיר זה בדבריו דרך העברה ובקצרה מאוד והיא פליאה עצומה ואם נאמר דיש לחלק הקדושה אולי במדבר מפני ההכרח קידשו מחנה לוי' רק לאיסור שאר טמאים בטומאות היוצאות מגוף לא לאיסור בעל קרי או שקידשוה גם לבעלי קרי והשאירו בפירוש איסור תשמיש ואולם זה מוקשה עוד בלא"ה דנ' דבמדבר לא הי' צריך כלל כוונת קידוש רק החנייי' בעצמה היא שקידשה את המקום דכיון דחנו הלוים שם הרי היא מחנה לוי' וממילא בעל קרי אסור ולא שייך כאן תנאי ושיור כלל כיון שא"צ כוונת קידוש רק החנייי' היא המקדשת והחנייי' הרי היא' ונ' בזה באופן יותר מרווח עפ"י גמ' ערכין ג' ב' דדירה שאינה ראוי' לתשמיש לאו שמי' דירה ע"ש דאמר כהנים אצטריכא לי' סד"א הואיל וכתי' תשבו כעין תדורו מה דירה איש ואשתו כו' וא"כ ה"נ אילו לא היו הלוים יכולים לשמש מטתם במקום חנייתם י"ל דלא הי' נקרא חנייי' כלל כי היכי דלא קרוי דירה וא"כ אילו תאסרם בתשמיש הרי איננו מחנה לוי' כלל ושרי לגמרי בכל הטומאות ולכן א"א לאסרם בתשמיש כיון דרק ע"י היתר התשמיש הוא שנעשה מחנה להאסר לטמאים וא"כ ע"כ לתשמיש עצמו שיהי' מותר ודו"ק וע"ע מ"ש בגליון יומא פ"א ב' וראיתי לרשום כאן דבר חידוש במה שמבואר בסוגיין ועוד במקומות רבות

דאפי' למ"ד דבטלה קדושת הארץ מ"מ תרומה בזה"ז דרבנן מיהת וכן לעניין שמיטת קרקע דשביעית למ"ד לא בטלה הוא דאוריתא בזה"ז ולמ"ד בטלה הוא דרבנן מיהת ע' רש"י גיטין ל"ו א' ד"ה בזמן שאי אתה משמט קרקע ובתוס' שם וזה מבואר במקומות רבות דלדברי הכל שביעית בזה"ז דרבנן מיהת וראיתי חידוש בזה ברשב"ם ב"ב. צ' ב' ד"ה לפוגא פוק אצר ע"ש שכ' דס"ל דקידשה לעת"ל וזה:

תמוה טובא דאפי' ס"ל לא קידשה כו' ובטלה עתה קדושת הארץ מ"מ הא מדרבנן מיהת נהגא שביעית וא"כ שפיר ג"כ הא אמר פוק אצר כו' מפני איסור העבודה בשביעית מדרבנן ודברי הרשב"ם מראים דלמ"ד לא קידשה כו' מותר לזרוע בשביעית בפועל ואפי' איסור דרבנן אין בו וזה תימה רבתי וצע"ג:

דף פג.

אין נוטעין כו', נ"ב בשאלתות פ' בהר ואסיר למישתל בערב שביעית פחות מל' יום לפני ר"ה ואם נטע כו' יעקור ר' יהודה אומר כל הרכבה שאינה קולטת לג' ימים שוב אינה קולטת ר' יוסי ור"ש אומרים לשתי שבתות ת"ק סבר לתלתין כדרא ר' יהודה סבר לתלתא כדרא ר' יוסי ור"ש סברי לשתי שבתות כדרא ברם צריך הילכתא כת"ק או כר' יהודה או כר' יוסי ור"ש ת"ש דאמרי בי רב כו' [כדאיתא כאן] עכ"ל ובשאילת שלום כ' דתיבת כדרא ניקודו הראוי כְּדָרָא דהוקשה להשאלתות דאיך פליגי במציאות בדבר שאפשר לבררו וע"כ תי' דכל אחד אמר כדורו שבימי ת"ק ודורו הי' זמן קליטה לל' יום ובדורו של ר' יהודה לג' ובדורם של ר' יוסי ור"ש לב' שבתות ודוגמתו בב"מ כ"ה ב' [ט"ס הוא שם וצ"ל ק"ה ב'] בשני דר' יוחנן הוי שמינא ארעא בשני דר' אמי הוי כחישא ארעא עכ"ד ז"ל ואינם נראים דא"כ מה זה ששאל השאלתות אח"ז הילכתא כמאן הא לא פליגי כלל וגם גוף הפלוגתא דרב ודשמואל הלכה כמאן הרי אינה מובנת כלל וכמובן וכמו שעמד שם הש"ש בעצמו בזה ונ' דתיבת כדרא ענייניה כמו קדרא דזה מצוי [חילוף ק' בכ"ף דגושה דמבטאם שוה ומוצאם אחד גי"ק] והוא כהך דמנחות פ"ג א' אגב דשמין קדיר וברש"י שנבלע ביותר וכן בנדה נ"ו ב' דכתם שלאחר הכיבוס מקדיר וברש"י דנכנס בבגד וכן כאן כוונתו בפשיטות דת"ק סבר לתלתין קדרא פי' נבלעת ונקלטת בקרקע ר' יהודה סבר לתלתא כדרא כו' וי"ל עוד דתיבת כדרא ט"ס וצ"ל דרכ"א תחת כדר"א ובא לתרץ ג"כ איך פליגי במציאות וע"ז כוונתו לתרץ דוודאי במקום שיודעין כמה זמן הקליטה לא פליגי ורק נחלקו בדרך וטבע הבינונית והעצמיית של קליטה ונ"מ למי שנטע ואינו יודע לכמה הוא זמן הקליטה שם דאז אית לו למימר מסתמא דזמן הקליטה הוא כפי

דרכה וטבע הבינוני כ"ז שלא ידענו בנסיון שיש לו זמן אחר וע"כ ס"ל לת"ק דלתלתין דרכא למיקלט ור' יהודה סבר לתלתא דרכא כו' והראשון נ' עיקר ועוד נ' דתיבת כדרא ט"ס וצ"ל בדרא וכזה בשאלתות פ' תצוה ופ' בהעלותך וצריך לאדלוקי ברוב היוצא מ"ט דילמא לא בדרא נורא וכביא כו' וכן נמי מאן דעביד מדורה אי איכא שהות ביום כי היכי דבדרא נורא ברובא שרי כו' עכ"ל והכוונה שם לפי העניין על התאחזות והתעצמות האור בפתילה וכן כאן כוונתו דלתלתין הזרע מתאחזת ומתעצמת בקרקע דהיינו קליטה וכן י"ל הכוונה שם על התפשטות האור מל' מדברי דברכות מ"ז ב' ודכולי' הש"ס וכן כאן הכוונה על התפשטות כח הזרע בקרקע דהיינו קליטה ג"כ:

דף פג:

תוד"ה אין כ' דבדבר התלוי במחשבה כו', נ"ב ע' אחרונים בש"ע יו"ד סי' כ"ג אם אוסר דשא"ש ע"י שחיטה אחר שהי' במיעוט בתרא אי נימא דבעי' כוונת שחיטה וע"ש בתבואת שור ס"ק י"א וע' שער תשובה או"ח סי' ק"ס סק"א בשם הברכי יוסף אם ראובן שרה פת במים של שמעון אם פוסל לנט"י ע"ש וע' כלים פ"ה מ"ד בר"ש דתנור שהוסק שלא מדעת בעלים אין ההיסק עושהו תנור לקבל טומאה עש"ה וע' תוס' ב"ק ס"ו ב' ד"ה דגזל משכב דחברי' וע' תוספתא הובאה בר"ש כלים פכ"ב מ"ט חישב עליהם חש"ו או אדם שאינו שלו טהור וע' פלוגתא בירושלמי מעשרות פ"ד ה"א בממרח כריו של חבירו שלא מדעתו אי נטבל עש"ה וע' שלטי הגבורים שעל המרדכי שבת פ' כירה (דע"ט ע"ב מדפי הרי"ף באות ב' בשלטי הגבורים שם) אם ראובן יכול לאסור כלי של שמעון ע"י ביטול מהיכנו עש"ה וי"ל אי כי היכא דאין אדם אוסר דשא"ש במידי דתלוי במחשבה ה"נ אין אדם מתיר דשא"ש במידי דתלוי במחשבה ומתורם משלו על של חבירו אין ראי' דשם מטעם זכי' היא וה"ל כשלוחי' ע' נדרים ל"ו ב' ועוד דשם הכוונה רק בהתרומה שתהא תרומה על החולין וממילא החולין ניתרים דו"ק היטיב והתרומה הרי שלו היא וע' שו"ת הרשב"א ח"ג סי' רנ"ה דמשמע שם דהי' יכול אדם להטביל כלי חדש הנקח מן העכו"ם של חבירו והי' מועיל לטהר אפי' הית' הטבילה צריכה כוונה ואינו מוכרח עש"ה:

דף פד.

אמר רבי כשהלכתי ללמוד תורה אצל ר' אלעזר בן שמוע חברו עלי כו' נ"ב ע' יומא ע"ט ב' וע"ע מנחות י"ח א':

שם אן לה לא כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות, נ"ב כל' זה לקמן פ"ז ב', כתובות ק' ב', גיטין ע"ט ב', נדה י"ב ב':

דף פד:

לא הוזהרו כשירות להנשא לפסולין, נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת הלכות קטנות ח"ב סי' ל"ה והדמיון שלו רחוק וע' שו"ת הר"ן סי' מ"ח דמסופק שם אם תקנת ר"ג ז"ל לתקנתה נעשה או לתקנתו עש"ה ואולם יש לדון בזה להיתירא דכיון דהאשכנזיים קיבלו התקנה ולא הספרדיים ובכל חילוקי תקנות ומנהגות ומחלוקות בדין שיש בין כתות וקהלות האשה בתר בעלה גרירא אם נישאת אשה מכת זו לזו כמבואר בשו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קע"ט עש"ה וא"כ בהנשא האשכנזית לספרדי הרי מקבלת דין הספרדיי דלא קיימא עלי' תקנת ר"ג ז"ל וא"כ הרי נישואי' והיתר נישואי' באין כאחד דוגמת גטה וידה באין כאחד ודו"ק וע' שאלתות פ' אמור וז"ל ברם צריך כהנת מהו לינשא לגר כו' מי אמרי' כי היכי דכהנים מוזהרין כהנות נמי מיזדהרין א"ד אינהו דזרעיהו הוי כהן כי נסיבין בת ישראל אמר רחמנא לא לינסוב פסולות דלא ליפסול זרעיהו אבל כהנות כיון דכי נמי מינסבן לישראל זרעיהו לא הוו כהנים כי מינסבן לפסולין שפיר דמי ת"ש דאר"י א"ר לא הוזהרו כשירות להנשא לפסולין עכ"ל ואנהר לן הגאון עייניו בטעמא דמילתא דלא הוזהרו כשירות להנשא לפסולין דעיקר איסור הנשואין מפאת חילול הזרע מקדושת כהונה וכפשטא דקרא ולא יחלל זרעו [וצ"ל דמה שגם הראה ונושא פסולה איילונית וכדומה דליכא משום חילול זרע ואסור הוא משום לא פלוג דמצינו לא פלוג גם בדאוריתא ואכ"מ] וע"כ זה שייך רק בכהן דזרעו תמיד כהן בהכרח ומשא"כ כהנת דבהנשאה לישראל ג"כ אין זרעה כהן ולישראל הרי מותרת להנשא א"כ הרי הותרה מכללה בחילול זרעה בהכרח וע"כ שפיר מותרת להנשא גם לפסולין ולדברי השאלתות הנ"ל אין התחלה לדינו של הלק"ט הנ"ל מכאן ודע דהסברת גוף הדבר מה שכהן הוזהר על חילול הזרע ולא כהנת נ' פשוט דהוא משום למשפחותם בית אבותם ואשה אין לה חייס ואין נחשב זרעה כי היכי דליקרי חילול זרע ע' נזיר מ"ט א' ומ"ש השאלתות דמה שלא הוזהרו כשירות כו' נלמד מדמותרת להנשא לישראל אין להקשות דהא גופא קשיא דתיתסר לינשא לישראל מפאת חילול קדושת כהונה דזרעה וגם דידה שהרי פוסלה מתרומה כ"ז שהיא תחתיו דז"א דיש קרא ע"ז בסנהדרין ע"ו א' ע"ש וע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תש"א דכ' דהא דלא הוזהרו כשירות להנשא לפסולין הוא מקרא דבני אהרן ולא בנות אהרן ע"ש וע' קידושין ל"ה ב' אי בני אהרן אכולי' עניינא כתי' וע"ש ברדב"ז

עוד תימה דנ' ממרוצת דבריו דמה שגרושה מוזהרת להנשא לכהן הוא משום דהשווה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין וככל חייבי לאוין שגם האשה מוזהרת ע"ש וצ"ע דעל פסולי כהונה הא יש לימוד בפ"ע מלא יקחו וככולה סוגי' דכאן:

שם ומה כשרה לכהונה, נ"ב ע' רש"י ומ"ש מפ' אלו עוברין מ"ט א' צ"ע דשם נאמר רק בת כהן לישראל אבל לא בת ישראל לכהן וע' ח"א למהרש"א הוריות י"ג א' אהך דמפני מה הכל רצין לישא גיורת דכ' דרצין לישא גיורת יותר מישראלית מטעם נחית דרגא נסיב איתתא ע"ש ולפי"ז יש לכהן ג"כ לכאורה לישא לוי' יותר מכהנת דלוי' לגבי כהן הוי נחית דרגא חדא כמו גיורת לישראל דישראל הם ד' כתות כהנים לוים ישראלים גרים כמבואר במדרש בכ"ד וע"ש בהוריות י"ג א' במשנה:

דף פה:

רש"י ד"ה גמ' כ' ומע"ר לאו קודש איקרי, נ"ב ע' תוספתא תרומות פ"ה לא אם אמרת בתרומת מעשר שניטלה קודש מקודש כו' תאמר בזו שניטלה קודש מחול כו' ומוכח דמע"ר מיקרי קודש ועמ"ש בזה בשו"ת ראשית בכורים דמ"ו ובפשיטות נ' כוונת התוספתא דכיון דקודם שניטלה תרומתו ממנו הי' טבל וטבל קרוי קודש וכמבואר בירושלמי מע"ש פ"ה ה"ח והובא בר"ש שם ע"כ חשיב קודש מקודש וגם הראשית בכורים העיר שם לפרש כן אלא שלא הביא ירושלמי הנ"ל:

דף פו.

אין כו', נ"ב ע' דוגמא בעירובין פ' א' דאשתו של אדם מערבת שלא מדעתו וע' תוספתא תרומות פ"ק דמבואר שם שאין לאשה רשות לתרום רק בעיסתה:

שם תוד"ה מה תרומה כו' פי' בקונטרס כו', נ"ב ע' מה שהארכתי באתוון דאוריתא כלל ב' וע' תוס' ביצה ל"ד ב' ד"ה הא קמ"ל דמשמעות דבריהם ג"כ דאיסור טבל משום תרומה ומעשר המעורבין בו עש"ה:

דף פו:

ואי אכיל לי' בטומאת הגוף לא לקי, נ"ב אף שנאמר בכל מקום ואכילתו בטהרה אינו דבר התלוי במקום נ' דגם איכות ואופן ג"כ נקרא מקום והכוונה דנאכל בכל דרך ואופן ואף בטומאה וכזה בברכות ס"ב א' איזהו צנוע זה הנפנה בלילה במקום שנפנה ביום ומסיק שם לא תימא במקום אלא אימא כדרך שנפנה ביום ואין הכוונה להגיה רק לפרש דכדרך קרי לי' במקום ע' ע"ז מ"ז ב' דמשמע שם כך דהאי במקום מפרשי' לי' בכדרך

וע' בית האוצר ערך אלא אימא וע"ע ב"מ מ"ה ב' מאי בכל מקום שהוא כמות שהוא והיינו ג"כ בכל מהות ואופן שהוא וקרינן לה מהות מקום ע"ש וכך כאן ואכלתם אותו בכל מקום היינו בכל מהות ואפי' במהות טומאה:

שם ר' יונתן וסביא, נ"ב נ' דצ"ל ר' יוחנן וסביא כמו לעיל ט"ז א' דשם ההכרח לגרוס ר' יוחנן ע"ש וכן שם ב' פליגי בה ר' יוחנן וסביא חד אמר כו' וחד אמר כו' והוא כלישנא דכאן וכן מצאתי בשאלתות פ' קרח דגריס כאן ר' יוחנן וסביא:

שם מת ולה הימנו בן תאכל בתרומה, נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קע"ט דבמקומות שיש קהלות חלוקות בתקנותיהם אזי אשה הנישאת מקהלה זו לאחרת נגררת אחר בעלה דאשתו כגופו ואם מת הבעל אם יש לה ממנו זרע עדיין דינה כקהלתו כי היכי דזרע ישראלית מכהן מאכילה בתרומה בכה"ג ע"ש וצ"ל טעמו דאע"ג דאין האשה כגוף זרעה עכ"ז כיון דחזינן דאם יש לה זרע מכהן עדיין אוכלת בתרומה וע"כ אין הכוונה שהבן עצמו מפאת היותו כהן מאכיל גם את אמו שהרי אפי' ממזר מאכיל אם אמו בתרומה כמבואר לעיל ס"ט ב' ואעפ"י שאין הממזר אוכל וע"כ הכוונה דאם יש לה זרע מכהן עי"ז עדיין חיבור לה עם אותו הכהן ואוכלת וא"כ ה"נ כיון שיש לה זרע מבעלה עדיין היא כגוף הבעל ונגררת עדיין אחריו כמו שהית' נגררת אחריו בחייו מיהו היכא דהית' מעוברת ממנו במיתתו דעובר הרי אינו מאכיל וא"כ ה"נ בעודה מעוברת הרי שבה לדין קהלתה אזי בהולידה אח"כ נ' לכאורה מסברא דאחרי שכבר פסק התייחסותה וחיבורה לבעל וכבר נפסקה מלהיות גופו אינה חוזרת להחשב גופו עתה אחרי מיתתו ע"י הלידה ואף דבתרומה אוכלת בכה"ג אולם בתשב"ץ שם משמע דגם בזה כ"ז העיבור דינה כדין קהלתה ובהולידה שב להיות דינה כדין קהלתו עש"ה ויש לדון בזה עוד בכמה אנפי ואכ"מ:

שם תוד"ה ומבני כ' וקרא נמי כתי' ויקומו וגו', נ"ב ע' פסיקתא פרשא ל"א המתחלת ותאמר ציון:

דף פז.

אמר רבא כבר פיסקא תנא דבי ר' ישמעאל, נ"ב כזה בכורות י"ד ב', סנהדרין ל"ה ב', נזיר כ"ה א':

שם פרט לחזה ושוק דמשלחן גבוה קא זכו, נ"ב מוכח דתרומה לא זכו בה כהנים משלחן גבוה וע' מה שהארכתי בזה באתוון דאוריתא כלל ב' וע"ע שו"ת הרשב"א המיוחסות סי' קס"ט שכ' דכל מתנות כהונה כהנים משלחן גבוה הוא דקזכי בהו ומש"ה אין מברכין

על נתינתן דאיהו לא קיהיב מידי מדידי' אלא דרחמנא נינהו ומשלחן גבוה הוא דקזכי בהו עש"ה וכן מוכח בסיפרי קרח פיסקא קי"ט עש"ה וע"ע חידושי רמ"ה סנהדרין דקי"ב ד"ה החרם אותה שכ' אהך דתרומות ירקבו וז"ל מסתברא דהאי דלא שרפינן להו משום דכיון דאיקרו קודש אע"ג דמטו לידו הן שלל שמים מיקרו דכהנים כי קא זכו מגבוה קא זכו וכל היכא דאיתנהו ממונא דגבוה נינהו כו' ובדין הוא דלישתרו באכילה אלא כיון דמטו ליד כהן ודמיא לממוני' אחמירו רבנן עלייהו משום חומרא דעיר הנדחת למיסרינהו בהנאה כו' עכ"ל ועמ"ש על הגליון חולין קל"ד ב' ד"ה ואם אין שם כהן:

דף פז:

ת"ל דרכי' כו', נ"ב כזה לעיל ט"ו א' וסוכה ל"ב א' וב' וע' תוס' לעיל ב' א' ד"ה ואחות ועוד י"ז ב' ד"ה ואחות ועוד י"ז ב' ד"ה אשת ועמ"ש בגליון סוכה כ"ח ב' בשם מהרי"ו וע' שו"ת מהר"י מינץ סי' י"ב העתק תשובת הגאונים נפטור יבמה הזקוקה ליבם מומר משום דלא הוי דרכי' דרכי נועם אם תיזקק למומר ע"ש וע' נימוקי יוסף לעיל פרק ב' דף ו' ע"ב מדפי הרי"ף ד"ה ואם כנס לא יוציא דכ' דברננה לא מפקא אשה מתותי בעלה דכתי' דרכי' דרכי נועם כו' וע' בית יוסף או"ח סי' יו"ד בסוף הסי' ד"ה יש לדקדק במלבושים שלנו כו' מש"ש בסה"ד א"נ כיון שאם היינו מחייבין אותם בציצית היו נפסקין בכל עת הציצית התחתונים בדריסת הרגלים והי' צריך בכל עת לתקנם איכא למימר דלא חייבה תורה בכך דכל דרכי' דרכי נועם כו' וע' מה שדן מהך דכאן בשו"ת ח"צ סי' מ"ו וע' חכמת אדם כלל ה' סעי' י"ז:

שם ניסת על פי ב"ד כו', נ"ב דווקא בהך דכאן דה"ל לאיתתא למידק קנסינן לה אף דניסת על פי ב"ד אבל אשה שנתקדשה לאחד וטעו ב"ד והורו בטעות של הלכה שאין הקידושין קידושין ונישאת לאחר ואח"כ נודע לב"ד שטעו ושקידושי הראשון קידושין מותרת לחזור לו דהויא לה כאנוסה ממש דמותרת לבעלה, ע' אהע"ז סוף סי' י"ז וע' שו"ת משפטים ישרים סי' נ"ו וע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קע"ח לעניין אשה שנישאת ונודע אח"כ שבהיותה קטנה או נערה קיבל בה אבי קידושין ובגוונא דלא ה"ל לה למידע ע"ש שכ' ג"כ דמותרת לחזור לראשון דאנוסה היא מיהו סיים שם ואם יש מי שלבו נוקפו תצא מזה ומזה עש"ה וע"ע שו"ת תשב"ץ שם סי' קפ"ח לעניין א"א שנישאת על פי עדים שהעידו בגירושי' ואח"כ נודע שהעדים בדאים אם תצא מזה ומזה כו' ע"ש ועמ"ש בגליון גיטין ע"ו ב':

שם תוד"ה מכלל כ' לפי שיש דברים כו' וצריכים לישאל לב"ד כו', נ"ב מוכח דנאמנות ע"א אפי' במקום שנאמן מ"מ כיון דלאו בכל מקום נאמן לכן אין להתיר על פיו אלא בהוראת ב"ד וע' תוספתא כתובות פרק ב' מעלין לכהונה עפ"י עד אחד ולא עפ"י עד אחד אלא עפ"י אשה לא כשתבא אשה לב"ד אלא לכשתאמר יתנו לו וי"ל דה"ק דהאשה אינה צריכה להעיד בב"ד רק אפי' אמרה בפני אחרים איש פלוני כהן יורו הב"ד על פי עדות זו ליתן לו תרומה ולפי"ז צ"ל דעד מפי עד פסול לעדות תרומה דאל"כ הרי תמיד העדות לפני הב"ד בהכרח שהרי האומר לב"ד שכך אמרה האשה הרי הוא בעצמו עד וא"כ לא ה"ל לתוספתא לומר לא כשתבא אשה כו' רק הל"ל דעד מפי עד כשר וממילא הייתי יודע זה ויש עדיין לדון בזה בתוספתא זו ואולם י"ל דכוונת התוס' כאן דכיון דיש מקומות דאין ע"א נאמן לכן הדרך לשאול לב"ד אבל לא שיהי' חיוב לשאול ואולם תיבת וצריכים שכתבו מוכח דכוונתם מדינא:

דף פח.

היא גופא מנלן, נ"ב בעניין נאמנות באיסורין היכא דאין בידו האריכו מאוד וע"ע מ"ש בזה בשו"ת הרשב"א ח"ד סי' שי"ג וע' רש"י סנהדרין ל' ב' ד"ה בעדות בכור:

שם מתוך חומר שהחמרת עלי' בסופה הקלת עלי' בתחלה, נ"ב כעין זה בהיפוך חגיגה כ"ב ב' מתוך חומר שהחמרת עליו בתחלתו הקלת עליו בסופו וע"ע רא"ש מועד קטן פ"ג סי' ז' דכ' שאני נידוי דמתוך חומר שהחמיר בתחלתו הקיל עליו בסופו כו' וע"ע דוגמא בחידושי הרמ"ה סנהדרין קי"א ד"ה אנשי עיר הנדחת שכ' י"א דמתוך שהחמירה עליהן תורה במיתתן הקלה עליהן בסופן כו' ובירושלמי גיטין פ"א ה"א חומר שהחמרת עלי' מתחלה שיהא צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם היקלת עלי' בסוף שאם בא ועירר עיררו בטל וכהך דכאן מתוך חומר שהחמרת עליו בסופו כו' ע' ג"כ בשו"ת רדב"ז ח"א סי' תי"א בסוף התשובה ועש"ה וע"ע חידושי הר"ן ר"ה י' א' ד"ה ופירות נטיעה זו דכ' איכא מאן דאמר דדווקא נטיעה זו שהקלנו עלי' בתחלתה שעלו לה ל' יום לשנה שלימה ולפיכך מחמירין עלי' בסופה כו' עכ"ל:

שם משום עיגונא אקילו כו', נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' קנ"ה וע"ע שם סי' קפ"א קפ"ב קפ"ג וע' שו"ת מהר"י ברונא סי' רכ"ב עש"ה:

שם תוד"ה אתא כ' דלגבי דבר הנראה וידוע לכל כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב סי' קכ"ה:

דף פח:

איסור כהונה שאני, נ"ב ע' תה"ד ח"ב סי' רכ"ב וע' לקח טוב כלל ו' אות ה' וע' שו"ת צמח צדק סי' פ"ב הביא דברי תה"ד הנ"ל עש"ה:

דף פט.

תנאי כתובה ככתובה דמי, נ"ב ע' מסורת הש"ס והוא עוד בכתובות ק"ד ב' ונדה י"ב ב' ובכורות נ"ב א':

דף פט:

ואמאי קרי לי' ממזר לאוסרו בבת ישראל, נ"ב כזה בקידושין ע"ה א' ומאי ממזר דקאמר רב לאו מותר בממזרת אלא דאסור בבת ישראל:

שם הפקר ב"ד הפקר דא"ר יצחק כו', נ"ב הא דיש לב"ד כח להפקיר נכסי אדם הוזכר גם בבריתא במועד קטן ו' ב' התקינו שיהו מפקירין כל השדה כולה ובתוספתא שקלים פרק א' שלוחי ב"ד יוצאין ומפקירין את הכלאים שהפקר ב"ד הפקר ופטור מן המעשרות וע' ירושלמי שקלים פ"א ה"ב דייק דהפקר ב"ד הוי כהפקר גמור לפטור ממעשרות מהא דתני' דאין מעברין שנת שביעית ואם עיברוה ה"ז מעוברת וחודש אחר שהוא מוסיף לא פטור מן המעשרות בתמי' הרי דהפקר ב"ד פוטר ממעשרות ע"ש וצ"ע ראי' זאת דשם הרי נתנה תורה כח לב"ד לעבר השנה ואפי' מזידין מה שעשו עשו מקרא דאתם וא"כ הרי החודש ההוא שביעית מה"ת ושפיר פטור ממעשרות ככל שביעית ובעניין הלימודים שהוזכרו כאן אהך דיש לב"ד כח להפקיר כו' ע"ע לימוד ע"ז בב"ב קט"ז א' ע"ש ברשב"ם ד"ה שלא תירש בת הבן עם האחין וע"ע בעניין הפקר ב"ד הפקר בשו"ת משפטים ישרים סי' רס"ט:

שם תוד"ה שהפקר כ' אבל מן הטמא על הטהור כו', נ"ב ע' ריטב"א קידושין מ"ו ב' ד"ה אשתכח השתא דכ' באמת טעמא דטמא על הטהור דאינו תרומה כל עיקר משום דהפקר ב"ד הפקר וצע"ג וע' שו"ת הרשב"א המיוחסות סי' קכ"ה וע"ש עוד קושי' בהא דפריך לקמן דאי מקדש בהו כהן אשה כו' דאמאי לא משני דאפקעינהו רבנן לקידושי מיני' ע"ש:

דף צ.

קנסו שוגג אטו מזיד איכא בינייהו, נ"ב ע' ב"ק צ"ה א':

דף צ:

בעיא לאותובך ערל כו', נ"ב ק"ק אמאי לא חשיב נמי מעשר בהמה ע' בכורות נ"ג א' וע' ס' יריאים סו' ת"א ולולי דברי היריאים הי' אפשר לדקדק מכאן דחשש תקלה הוא איסור תורה וגם ק"ק אמאי לא חשיב נמי כיסוי הדם ע' תוס' ביצה ח' ב' ד"ה תני וגם ה"ל לחשוב ברכה אחת דביהמ"ז ע' תוס' ברכות ט"ז א' ד"ה וחותם וע' לעיל כ' ב' גזיר' ביאה ראשונה כו' ומש"ש על הגליון ומה שתמהתי שם על כמה דיבורי חידושי הרמ"ה בסנהדרין י"ל דכוונתו דמדוע לא נחשבו דברים אלה כאן אם הם מפאת יש כח כו' וע"כ חפש הרמ"ה אחרי טעם אחר והנה מה שהקשיתי מדוע לא חשיב כאן מעשר בהמה מצאתי אח"כ בס' בכור שור בחולין קל"ו ב' שעמד ע"ז עמש"ש בזה ויש להקשות עוד מדוע לא חשיב כאן הך דחזרו לומר מצות חליצה קודמת למצות יבום דהיא עקירת דבר מה"ת בשוא"ת ע' שו"ת רדב"ז ח"א סי' נ"ו וי"ל דלא חשיב רק עקירות גופי מצוה ולא עקירת קדימה ודו"ק וי"ל עוד באופן אחר ואין להאריך וע"ע שו"ת רדב"ז ח"א סי' ס"ח דמאנס את השני' דאסור לכונסה הוא ג"כ משום דיש כח לחכמים לעקור דבר מה"ת בשוא"ת ע"ש וק' ג"כ דאמאי לא חשיב לה כאן וע"ע שם ח"ג סי' תתקפ"ט דהא דאבל אסור בת"ת ותשמיש המטה אע"ג דמצוות נינהו ואבילות דרבנן היינו משום דיש כח לחכמים לעקור בשוא"ת ע"ש וק' ג"כ דאמאי לא חשיב לה כאן וע"ע תר"י ריש ברכות דכ' דק"ש עד חצות היינו דאם לא קרא אינו קורא עוד דיש כח לחכמים לעקור בשוא"ת כסדין בציצית כו' עש"ה וק' ג"כ כנ"ל וע"ע סוטה ז' א' אם הי' לבה נאה לא הי' מגלהו ושם ח' א' תוד"ה אם הי' כו' דהוא עקירת דאוריתא בשוא"ת ע"ש וק' ג"כ כנ"ל וכן ק' עוד מדוע לא חשיב לנכרי תשיך דהוא מ"ע לרמב"ם ואסרוהו חכמים והוא ג"כ מפאת יש כח ביד חכמים לעקור דבר מה"ת בשוא"ת ע' שו"ת הר"ן סי' נ"ו וכן ק' מדוע לא חשיב הך דגיטין נ"ה א' ע"ש ברש"י ד"ה נמצא מזבח בטל ושם ב' תוד"ה שלא דעכ"פ מיתעקרא זריקת בשר ועמ"ש על הגליון פסחים ס"ב א' וע"ע תוס' נזיר כ"ח א' ד"ה רבי עקיבא מה שכתבו יש להסתפק כו' עש"ה וע"ע רש"י ב"מ קי"ב ב' ד"ה תקנות קבועות:

שם וליגמר מיני' מיגדר מילתא שאני, נ"ב כזה תוס' יומא נ"ד א' ד"ה כרובים דצורתא בדבריהם שם בעמוד ב':

שם מאן דמקדש כו', נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל ל"ה אות א' וע"ע שם כלל מ"ג אות ח' וע' שו"ת תשב"ץ ח"א סי' קל"ג:

שם שב"ד מכין ועונשין, נ"ב ע' כל' זה סנהדרין י"ז ב' ב"ד מכין ועונשין וע' קידושין ס"ג ב' לא למכות ולא לעונשין וצריך ביאור דהא גם מכות בכלל עונשין וע' קידושין שם

תוד"ה בני ובגליון שם וע' רש"י סנהדרין מ"ו א' ד"ה שמעתי ובכללים הארכתי וע' חידוש בשו"ת הרשב"א ח"ד סי' שי"א דהיכא דב"ד מכין ועונשין שלא מה"ת רק למיגדר מילתא ולרידוי בפני עוברי עבירות אזי בעונשין עד"ז יכולים לענוש לאדם גם על פי עצמו [דהך דא"א מע"ר נאמר רק בדיני התורה] ושמזה המין הי' מה שהרג דוד את גר העמלקי על פי עצמו וכן יכולים לענוש גם ע"י עדות אשה וקטן וקרובים עש"ה ועמ"ש בגליון ע"ז נ"ב א' עש"ה וע"ע שו"ת הרשב"א שם ח"ד סי' שט"ו דהביא גמ' דכאן בל' מכין ומנדין שלא מן הדין ולא לעבור כו'" ואולי תיבת ועונשין קמפרש לי' דהכוונה אנידוי ע"ש וע"ע תוס' ע"ז כ"ו א' ד"ה והרועים דמתבאר מדבריהם חידוש דהך דב"ד מכין ועונשין שלא מה"ת כו' אינו דווקא לשעה רק יכולין לקבוע גם דין עונש תמידיי עד"ז ומזה הוא מה שאמרו דרועים לא מעלין כו' ז עש"ה:

שם ואינו מטמא לאשתו פסולה, נ"ב ע' ירושלמי פ' יש מותרות ה"ד כל שעה הוי ר' אילה כו' וע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תתקכ"ט:

שם טעמא מה אמור רבנן מציאת אשה לבעלה כי היכי דלא תיהוי לה איבה הכא תיהוי לה איבה ואיבה, נ"ב מעין זה ב"מ י"ב ב' טעמא מאי אמור רבנן מציאת אשה לבעלה כי היכי דלא תיהוי לה איבה הכא אית לה איבה ואיבה:

דף צא.

מאי הוי לה למיעבד מאנס אנסה, נ"ב קצ"ע דעל פי ב"ד נמי הא אנוסה היא ברשות ב"ד דמה"ט יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור מקרבן משום דנחשב אונס כמבואר בכ"ד ובמתני' גופה פטר לה מקרבן בנישאת ברשות ב"ד והטעם דנחשב אונס כנ"ל ואדרבה בנישאת עפ"י עדים המשנה מחייבת בקרבן משום דעפ"י עדים אין חשוב אונס כמבואר ברש"י על המשנה וא"כ מדוע לעניין החזרה הוא להיפוך דעל פי ב"ד אין נחשבת אונס ועפ"י עדים נחשבת אונס וע' תוס' סנהדרין ל"ג א' ד"ה מה שעשה עשוי דכ' וי"ל כיון דעל פי חכם עביד לא קנים האי שוגג והטעם נ' ג"כ כנ"ל דעפ"י חכם חשוב אונס לא שוגג ולומר דבעד אחד כיון דאין היתיר' מעיקר הדין אית לה למידק טפי אעפ"י שהתירוה ב"ד וע"כ קנסוה על דלא דייקא ומשא"כ ע"י עדים זה ג"כ צ"ע דאטו נשי דינא גמירי והי' ראוי שיהי' הדין שאם הב"ד מתירין אותה עפ"י יאמרו לה שתדייק עוד קודם הנשואין ולא מצינו שצריכים לומר לה כן והיא עצמה מניין לה לידע החילוק בין לב' עדים ואם זה טבע באשה דדייקה קודם הנשואין א"כ גם בב' עדים הוא כן ויש לקונסה גם בב' עדים על דלא דייקא כמו בע"א ולומר דחומר שמחמירין בסופה בע"א הוא כדי שנוכל

להקל בתחלתה שתתיירא מפני החומר ותידוק גם זה צ"ע דאטו נשי דינא גמירי ואולי אין יודעת כלל מדין החומר אשר בסופה והדבר צ"ע לענ"ד:

דף צא:

ולקלא לא חיישינן, נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל י"ג אות כ' ד"ה וזהו תשובת ר' שמואל כו' מש"ש ולקול התרעומת שיצא אין לחוש כדאמרי' ביבמות ואין נראה היות כוונתו לגמ' דכאן רק נ' כוונתו על הגמ' דלעיל כ"ה א' דהיכא דאיכא אויבים אויבים הוא דמפקי לקלא:

דף צב:

מניין שאין קידושין תופסין ביבמה כו', נ"ב ע' מהרי"ק שורש קל"ט דמבואר שם סברא דאין לקידושין לתפוס ביבמה לשוק דכיון דאין קידושין תופסין באשת אח ומ"ע דייבום הרי דוחה לאיסור אשת אח וע"כ דעדיפא מיני' ואם יתפסו בה קידושין הרי לא יוכל היבם לייבמה ולכן מ"ע דייבום מונע התפיסת קידושין כמו שאיסור אשת אח מונע זה עש"ה:

שם חולץ לה ושריא לי', נ"ב שמעתי מקשים דהא אינה עולה ליבום מפני איסור אשת איש וא"כ מדוע חליצתה חליצה וכזה ק' גם לעיל ט"ו א' היכא נעביד להו ליחלצו כו' וחכם אחד העירני דק' כזה ג"כ ברש"י לעיל פ"ז ב' ד"ה דרכי' דרכי נועם דכ' אם תאמר תחלוץ כו' ונ' דכיון דזיקה הוא עניין אישות ומפאת זה היא אסורה לשוק וע"כ אפי' למ"ד דקידושין תופסין ביבמה לשוק היינו רק משום דס"ל דאישות הזיקה הוא אישות בשיור כעניין חרשת קנוי' ומשוירת וכן מאמר וע' תוס' קידושין ס' א' ד"ה ואפי' וע"כ באותו החלק שאין אישות הזיקה חלה אישות המקדש וע"כ עכ"פ אותו החלק והצד שבה שהיא זקוק לייבום היינו החלק אשר הוא אישות היבם אותו החלק הרי לא נתקדש כלל דאין קידושין תופסין באשת איש וא"כ אותו החלק אשר הוא זקוק לייבום הרי הוא שפיר עולה לייבום דאינו אשת איש כלל ורק שא"א לייבם ולבועלה בפועל שהרי בהכרח בועל את כולה ונמצא בועל גם חלק המקודש שבה וא"כ זה הרי הוא רק אונס דעלמא מחמת דבר אחר לגבי חלק הזיקה הצריך יבום דחלק הזיקה הרי מותר הוא ורק שא"א לו להתייבם בפועל כיון שיעבור עי"ז במעשה שיעשה בחלק הבלתי זקוק וע"כ שפיר עולה ליבום מיקריא ושפיר חליצתה חליצה וע' רשב"א ריש יבמות דנודרת הנאה מיבמה דחולצת לא חשיב א"ע לייבום משום דנדר דאיסורו מחמת דבר הוא ע"ש וא"כ

כ"ש כאן דבחלק הזיקה הוא אונס בעלמא ודו"ק היטיב ושוב מצאתי בחידושי רמב"ן לעיל י"ח ב' אהך דשומרת יבם שקידש אחיו את אחותה אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך מעשה דהקשו התוס' דהא בקידשו אחותה נעשית היבמה ערוה משום אחות אשה ופקעה זיקתה ולמה ימתין וכ' הרמב"ן וז"ל מיהו י"ל דלמ"ד יש זיקה מקצת קניין שיש לו בה מה"ת פוגם עליו קידושי אחותה שאינן גומרין בה ואפי' נשאה יוציא ולעולם לא מידחיא אלא משום קידושין ונישואין דקודם זיקה ויש לטעם זה פנים עכ"ל וכוונתו כנ"ל דכיון דאין קידושין תופסין באחות אשה ע"כ אותו עניין האישות אשר לו בהיבמה מפאת הזיקה הרי מונע חלות קידושי אחותה ושפיר ה"ל אחות זקוקתו דחלק הזקוק לא נעשה ערוה כלל בקידושי אחותה ואין היבמה בחלק שבה הצריך ייבום אחות אשתו כלל דגבי חלק הזקוק לייבום אדרבה הא לא תפסי קידושי אשתו כלל ודו"ק היטיב וע"ע שו"ת מהרי"ו סי' קע"ט דמשמע שם דלר' המנונא דשומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה אזי אם חלצה יבמה ה"ל חליצה פסולה עש"ה ויש לדון בזה להיפוך ג"כ ולומר דלא חשיבא אינה עולה לייבום דטעמא דר' המנונא משום דהזיקה היא קצת אישות ונאסרת על היבם כמו אשת איש שזינתה ע' לקמן צ"ז א' וספרי אתוון דאוריתא וא"כ באמת מה שיש בה עניין אישות ונחשבת אשת היבם אותו החלק י"ל דא"צ חליצה דאדרבה כבר הוא ככנוס ונתייבם ורק החלק שאינו ככנוס הוא דצריך חליצה ואותו החלק הרי לא נאסר כלל משום אשת איש ודו"ק ואולם יותר נ' כמ"ש תחלה דחלק הכנוס הוא שצריך חליצה והוי החליצה כמו גירושין ומתיר האישות שבה וכמובן:

שם א"כ מצינו חוטא נשכר, נ"ב ע' מסורת הש"ס והוא עוד בשביעית פ"ט מ"ט וע"ע רש"י חולין ה' ב' ד"ה אימא נקבל מיני' וע"ע ב"ק ל"ד ב' היכן מצינו מזיק נשכר וע"ע רש"י קידושין נ"ח ב' ד"ה קנסוהו לגנב וע"ע בעניין שלא יהא חוטא נשכר בשו"ת הרדב"ז ח"א סי' צ':

שם א"ר ינאי בחבורה נמנו וגמרו, נ"ב כל' זה מכות כ"א ב', תמורה ז' א':

שם רבי לא משנתינו היא זו, נ"ב כל' זה אמר ר' יוחנן לר' ינאי ב"ב קנ"ד ב' וע"ע כל' זה עירובין ח' א':

שם אי לאו דדלאי לך חספא מי משכחת מרגניתא תותי', נ"ב כזה ירושלמי סוף מעשרות:

דף צג.

ור' אליעזר בן יעקב כר"ע, נ"ב ע' שו"ת חכם צבי סי' יו"ד דיקדק מזה דראב"י תלמידי' דר"ע וע' בגליון הש"ס כאן להגרע"א ז"ל שכ' לעיין בר"ן סוכה רל"א ב' והוא ט"ס וצ"ל רל"ב ב':

שם אילימא לעשורי ומיכל, נ"ב ע' שאילת יעב"ץ סי' קל"ג צידד דאף לפי הדחי' מ"מ באין לו פירות אחרים מותר לתקן טבלו משום עונג שבת עש"ה:

שם תוד"ה מייתי כ' ולא מיסתבר לומר דלא חשיב הכא בידו לפי שהי' רחוק מהם דאין נראה לחלק בין קרוב בין רחוק, ע' פליתי סי' ס"א סק"ו דכ' לפקפק על אותם אנשי מעשה בח"ל העושים לנוסעים לא"י שלוחים לשחוט שם בהמה עבורם ולתת עבורם זרוע ולחיים כו' לכהן ופיקפק דכל מילי דאיהו לא מצי עביד שלוחא לא מצי משוי וכאן המשלח לא מצי עביד כי הוא בח"ל ורחוק ממנו הדרך לא"י ע"ש ולא העיר כלל מתוס' דכאן דאין נ' לחלק בכזה בין רחוק ובין קרוב:

דף צג:

ע"א ביבמה כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"ם פדוואה סי' כ"א כ"ב ועוד שם סי' פ"ט:

שם דאיהי דייקא ומינסבא, נ"ב ע' שו"ת הלכות קטנות ח"ב סי' ער"ב:

שם תוד"ה מאי כ' אור"י היכא דיבם אומר ברי כו', נ"ב היינו דברי מהני אפי' נגד חזקה וה"נ מהני נגד רוב וכהך דפ"ק דכתובות לדברי המכשיר מכשיר אפי' ברוב פסולים וע' שו"ת מהר"ם פדוואה סי' ל"ג בסוף התשובה עש"ה ועמ"ש על הגליון זבחים ע"א א':

דף צד.

קמ"ל דאקילקולא דידה חיישה אקילקולא דזרעה לא חיישא, נ"ב ע' שו"ת מהר"ם פדוואה סי' י"ד מש"ש דאפי' למ"ד דשתוק חלל פסול היינו דווקא בקרו לי' חלל ושתיק דכיון דבאו לפסול אותו בקהל כהונה אילו לא הי' אמת לא הי' לו לשתוק אבל בנידון דשם דאמרו לו שאשתו זונה ונמצא ממילא שבניו ממנה חללים ושתק אין השתיקה ראי' לפסול די"ל דפסול בנים לא איכפת לי' ומש"ה שתק ואין ע"ז ראי' מן הגמ' סוף פ"ק דכתובות כיון דהתם איירו בקרו לי' חלל ושחק ובאו לפסול אותו בעצמו עש"ה והנה הי' לו ז"ל להביא לחילוקו זה ראי' גדולה מכאן דאמרי' ממש כזה דאקילקולא דידה חיישא ואקילקולא דזרעה לא חיישא:

שם תוד"ה כי כ' שמא שכרוהו או שונא אותה כו', נ"ב דווקא הכא שמעיד שמת בעלה ואח"כ מת בנה הוא דחיישי' שמא מכוון לקלקלה דאם אינו מכוון העד אלא להתיר' א"כ למה לו להעיד שמת בנה כיון שהעיד שמת בעלה הית' שריא לעלמא למה לו תו להעיד שמת בנה מש"ה יש להסתפק שמא אויבה להעיד כך כדי לקלקלה או הוא עצמו מכוון לקלקלה אבל בדוכתא אחריתי לא חיישי' להכי דאל"כ הא דקיי"ל דע"א מהימן בעדות אשה להתירה לעלמא כו' אמאי לא חיישי' להכי והיינו טעמא כדפרישית היכא דהעד לא אסהיד למילתא יתירתא לא חיישינן דמכוון לקלקלה, שו"ת מהרי"ו סי' פ"ח וע"ע שו"ת מהר"ם פדוואה סי' כ"ב:

דף צד:

תוד"ה מאיסורא כ' כלומר מלאו וכרת לא מיעטה כו', נ"ב ע' חידושי הרמ"ה סנהדרין ע"ו ב' שנסתפק בזה לומר דליכא לא כרת ולא לאו רק איסור בעלמא מקרא דארור שוכב עם חותנתו ע"ש וע' אחרונים שהאריכו בזה:

דף צה.

אפי' נתן לה גט ואפי' אמר אין אני משקה, נ"ב ע' שו"ת חיים שאל ח"ב סי' ג':

דף צה:

ואסורה ליבם ושמואל אמר אינה כא"א ושרי' לי', נ"ב מפירש"י כאן נ' דלא גרס תיבת "ליבם" ותיבת "לי":

דף צז.

נושאין על האנוסה כו' האונס כו', נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת מהר"ם פדואה סי' י"ט:
שם ליקוחין כתיבי בתורה סתם הראוי לקיחה קיחה, נ"ב ע' שבת נ"ו א' ואת אשתו לקחת לך וגו' ליקוחין יש לך בה והיינו ג"כ משום דאפשר לפרש קיחה דהיינו שנתגרשה מקודם:
שם איפוך אנא, נ"ב ע' תוס' וע' ס' עצי אלמוגים ה' שניות לעריות סי' א' ס"ק ט"ז (דף רל"ח ע"א) מש"ש בפי' קישית הגמ' הנ"ל:
שם לעבור עלי' בשני לאוין, נ"ב ע' תוס' חגיגה י' ב' ד"ה לעבור:
שם תוד"ה ואיפוך כ' כיון דעבד איסורא ועבר כו', נ"ב נ' לכאורה מזה דגם לתוס' דס"ל בעלמא דביאת פנוי' אינה בלאו דלא תהי' קדישה כסברת הרמב"ם ז"ל מ"מ אסורה היא

בעשה דומלאה הארץ כו' דלעניין עשה זאת אין חילוק בין אונס לרצון ע' לעיל ל"ז ב' וע' שו"ת רד"ך בית ט' חדר ט' מש"ש בשם הרמב"ן ומש"ש עוד דאפי' לרמב"ם ז"ל לאו דלא תהי' קדישה הוא ג"כ רק כדי שלא ירבה ויתפשט בארץ והוא כהך דומלאה הארץ זימה אבל כשלא שייך זה ליכא לאו הנ"ל ע"ש ועמ"ש לעיל ס"ט א' על הגליון בשם התשב"ץ וע"ע גיטין פ"ד א' ובתוס' שם ד"ה ע"מ שתבעלי עש"ה דלפי' התוס' שם מוכח משם דאין בביאת פנוי' איסור מה"ת וע' שו"ת הרשב"א ח"ד סי' שי"ד עש"ה כל התשובה:

דף צז:

תוד"ה אח כ' כל אלו המעשים לא משמיעין לך מידי אלא לתשובת המינין, נ"ב דוגמתו ב"ב צ"א א' אימי' דאברהם אמתלאי בת כרנבו כו' למאי נ"מ לתשובת האפיקורסין:

דף צח.

על ספסל זה ישב ר"ע ואמר וכו', נ"ב דוגמתו לעיל ט"ז א' על מדוכה זו ישב וכו':

דף צט.

כהנת שנתערב ולדה כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב סי' צ"ג חידוש דיש לכל אחד לישא כפיו מספק ולברך ואף דזר הנושא כפיו עובר בעשה וגם הברכה הוי ברכה לבטלה מ"מ כיון דנשיאת כפים הוי ג' עשין דחי ספק דידהו לספק איסור עשה דזר הנושא כפיו וכיון דנושא כפיו יש לו לברך ג"כ ע"ש ובמחכ"ת אין דבריו נראין כלל חדא דנשיאת כפים לא חשיב ג' עשין רק דהוזכר ג' פעמים אבל לא שיוחשב ג' עשין ממש ותדע דאמרי' במנחות מ"ד א' כל שאינו מניח תפילין עובר בשמונה עשה וכל שאין לו ציצית בבגדו עובר בחמשה עשה וכל כהן שאינו עולה לדוכן עובר בג' עשה כו' ואטו תפילין וציצית נחשבים ממש ח' או ה' עשין ואי איתא איך ילפי' מכלאים בציצית דעדל"ת דילמא רק בציצית דהוי ה' עשין יש בכחם לדחות אבל לא עשה אחת וע"כ כוונת הגמ' רק עניין מעלה שהוזכר ג' פעמים אבל אינו נחשב ג' עשין ממש כיון שאין אחד מוסיף על הב' כמבואר בשרשי ס' המצוות להרמב"ם וכן מ"ש דכיון דנושא כפיו מברך שפיר ג"כ לא נהירא דנהי דנושא מספק מפאת עדיפות ספקו של מדחה מ"מ סוף סוף הרי רק מספק הוא נושא וה"ל ככל מקיים מצוה דאוריתא מספק דקיי"ל דאינו מברך וע"ש ל' השבות יעקב דכיון דנושא כפיו מדרבנן כו' עש"ה ואינו מובן כלל דאיזה דרבנן יש כאן ואנה

תיקנו חכמים כן דכהן מעורב בזר ישאו כפיהם ואם גם יש להם לשאת מפאת עדיפות המדחה כנ"ל מ"מ אין להם לברך וז"פ:

דף צט:

חלק אחד פשיטא אימא חלק כאחד, נ"ב דוגמת זה כתובות ס"ח ב' עישור אחד ס"ד אלא נוטלות עישור כאחד:

דף ק.

נותנין לאשה תחלה מ"ט משום זילותא, נ"ב דוגמתו כתובות מ"ט א' מצוה לזון את הבנים וק"ו לבנות משום זילותא וע"ע דוגמא שם ס"ז ב' מפני שבושתה של אשה מרובה משל איש וע' הוריות י"ג א':

שם אמר כו' מרישא כו' כיון דשמענא כו', נ"ב דוגמתו ברכות ו' ב' ושבת כ"ג א' עמ"ש ושם על הגליון, ערכין כ"ב א' אר"נ מרישא לא הוי מזדקיקנא כו' כיון דשמענא כו':

שם רש"י ד"ה גברא ואתתא כ' זה תובע כו' וזו תובעת כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב סי' קמ"ד:

דף ק:

עשרה כו' הולד שתוקי, נ"ב ע' ס' קרבן חגיגה סי' ל"ח דהולד חייב לכבד ולירא כל העשרה דסד"א לחומרא כו' ע"ש וצ"ע דנימא ביטול אולי כוונתו כמ"ש אני במ"א דבעשה ל"א ביטול או כוונתו דאדם חשוב קבוע ואכ"מ להאריך:

שם זרעו מיוחס אחריו דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא, נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל י"ז אות י' מש"ש ונ"ל דאסמכתא בעלמא הוא וקרא מיירי בדין כהונה עשרה כהנים שהיו עומדים כו' וצע"ג דהא לדין כהונה נמי אמרי' כאן דקרא אסמכתא בעלמא:

דף קא.

תוד"ה ואין כ' ועי"ל דבכל דוכתין כו', נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ב סוף סי' ע"ה וע' ר"ן גיטין ריש פ' השולח אהך דבפני כמה הוא מבטלו כו' דכ' שם דב"ד דפרוזבול כיון דאין בו משא ומתן סגי בשנים ע"ש:

דף קא:

צריכי דייני למיקבע דוכתא כו', נ"ב ע' שו"ת הר"י מגא"ש סי' קט"ז וסי' קי"ז:

שם לפרסומי מילתא, נ"ב ע' מנחות ס"ד א' התם דאיכא פרסומי מילתא ואיירי בשלשה ע"ש וצ"ל דנהי דשלשה ג"כ חשוב פרסומי מילתא מ"מ בחמשה הוי פרסומי מילתא טפי ופשוט ואולי לזה נתכוון רש"י שם דכ' דבשלשה איכא פרסומי מילתא טפי מיחיד ר"ל דהוי רק טפי פרסומי מיחיד דאין בו פרסום כלל אבל עיקר פרסומי מילתא גם בשלשה לא הוי רק בחמשה וכיוון ליישב שלא יוקשה מהך דכאן וע"ע מנחות מ' א' ולרמו בי' עשרה כו' ולפירסמא למילתא ומוכח דבעי' עשרה לפרסום וע"ע סנהדרין ע"ד ב' דפרהסיא הוא בעשרה וע"ע שם ע' ב' דאין עולין לעיבור החודש בפחות מעשרה וע"ש בחידושי הרמ"ה הטעם משום פרסומי מילתא עש"ה וע' כתובות ז' ב' ואידך אי ס"ד למידרש לא סגי דלאו עשרה אין לפרסומי מילתא כו' וע' שו"ת חות יאיר סי' ע"ח דמה דמלוה ע"פ אפי' הלוהו לפני עשרה דוודאי מיפרסמא מילתא ואית לי' קלא אפ"ה אין גובה מלקוחות היינו משום דחכמים השוו שם מדותיהם ע"ש וע' בה"ג ה' אבל וז"ל מר ר' יהודאי אמר אין מברכין ברכת אבלים בשבת דכיון דקא מברכינן בתלתא או בעשרה לאו דברים שבצינעה הוא כו' עכ"ל ומוכח דג' חשוב פרהסיא ויש לדחות דנהי דלא חשוב צינעא מ"מ פרהסיא ג"כ לא חשוב:

דף קב.

אם יבא אליהו ויאמר כו' שכבר נהגו כו', נ"ב כי מנהג העם בזה הוא כרבים לגבי יחיד וכתי' אחרי רבים להטות, לשון ס' יושר לבב בית שני חדר שני פרק ה':

שם שכבר נהגו העם בסנדל, נ"ב אע"ג דאמר בתענית כ"ו מ"ד נהגו אורויי לא מורינן לעשות כן לכתחלה מ"מ כאן הכוונה דעושין כן לכתחלה ע' לקמן ק"ג ב' הב לי' סנדלך וע' סנהדרין ז' ב' רש"י ד"ה סנדל מוכח דהי' מנהג פשוט לדיינים לחלוץ בסנדל וטעם החילוק ע' כ"ז במהרי"ק שורש קע"א וע' תוס' ברכות נ"ב ב' ד"ה נהגו וחידוש על המהרי"ק שלא העיר כלל מתוס' ברכות הנ"ל ומצאתי עוד גם בשו"ת רד"ך בית ה' בסופו דהביא ג"כ הך דברכות נ"ב ב' ודקדק משם דאע"ג דאמרי' דהיכא דאיתמר נהגו אורויי לא מורינן מ"מ מאן דבעי למיעבד הכי אפי' חכם מצי למיעבד עש"ה וחידוש ג"כ שלא הביא דברי התוס' שעמדו ע"ז במקומו שם וכתבו חילוק אחר עש"ה:

שם כלום אתה בקי בר"י בן בתירא, נ"ב כל' זה נזיר נ"ו ב' כלום אתה בקי בר' יהושיע בר ממל:

שם קרעתהו מהו כו' גלויי כו' בעי' כו' א"ד חליצה בעי' כו, נ"ב צע"ק מדוע לא תלי הא בפלוגתא דסנהדרין מ"ה ב' אי בעי' קרא כדכתי':

שם תוד"ה לעניין חליצה כ' אבל באביו לחוד סגי דהא אפי' לעניין ייחוס כהונה כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב סי' קכ"ח:

דף קב:

חליצתה פסולה עד שיתכוונו שניהם כאחד, נ"ב מה שנסתפקו האחרונים ובראשם בשו"ת ח"צ סי' א' איזה כוונה צריכה אם כוונתו היתיר להתירה לעלמא בחליצה זאת או כוונת מצוה מצאתי בס' הפרנס סי' ש"ס וו"ל צריך שיתכוונו שניהם לשם התרת חליצה קודם החליצה עכ"ל ומבואר דכוונת היתיר הוא דצריך לא כוונת מצוה ומתיבת קודם דכ' ז"ל נלמד עוד חידוש דצריך שתקדים הכוונה למעשה ואין די בהיותה עם המעשה יחד ופשוט לפי"ז דלעניין מצצ"כ נמי צריך קדימת הכוונה לעשיית המצוה וי"ל דזהו הטעם בברכת מצוה דצריך עובר לעשייתן די"ל דכל עיקר עניין הברכה אשר קדשנו במצותיו וצונו הוא רק להזכיר את האדם לכוון לשם מצוה ועכ"פ ניתן להאמר דזה אחד מן הטעמים שחייבו חכמים לברך וע"כ מפני הטעם הזה הרי צריך לברך קודם כיון דצריך ג"כ קדימת הכוונה וע' תוס' סוכה ל"ט א' ד"ה עובר הביאו פלוגתא בירושלמי מצוות מאימתי מברך עליהן אי עובר לעשייתו או עם עשייתן ע"ש ולהנ"ל הנה זהו פלוגתתם אם צריך קדימת הכוונה או די בהיות הכוונה יחד עם העשי' וע' חגיגה י"ט א' עודהו רגלו אחת במים כו' משמע דמהני כוונה שפיר עם המעשה בדבר הצריך כוונה ויותר מזה דאפי' גם אח"כ יש שייכות כוונה אלמפרע עש"ה והנה בסדר חליצה שבשו"ת מהרי"ו סי' קפ"ח כ' ג"כ כוונת החליצה שיכוון לפטור אותה כו' ע"ש וכן גם בסדר החליצה שבשו"ת מהר"ם פאדווא כ' ואומר ליבם וליבמה לכוון בחליצת מנעל זה להתיר' לשוק כי עתה הם קשורים יחד קצת שהיא קצת כמו אשתו עכ"ל והיא כאותו צד הסברא שכתבתי באתוון דאוריתא שיש ענין אישות בין היבמה ובין היבם והוא האוסרה לשוק לא כאידך צד הסברא שכתבתי שם שהוא איסור גרידא לא מפאת עניין אישות ויל"ע עוד בזה בשו"ת משפטים ישרים סי' רכ"ה דדן דאין מיאון לאחר מיתת הבעל והא דממאנת לזיקתו הוא רק משום דהזיקה הוא מפאת דיש עדיין אישות הבעל ושייך שפיר מיאון ע"ש ובגוף מה שדן אי שייך מיאון לאחר מיתה כיון דאין אישות עוד ואין מה להתבטל במיאון חידוש שלא הביא הך דאכלה כולה אין נשאלין עלי' עש"ה וע"ע שו"ת הר"י מגא"ש סי' קט"ו כ' ג"כ דכוונת היתיר הוא דבעי' ע"ש וכ"כ עוד בכלבו סי' ע"ו ע"ש וכן במהרי"ל בה' חליצה דר"ג ע"ב דפוס ווארשוא הזכיר ג"כ רק כוונת היתיר עש"ה ויש לספק יבם שנתכוון בחליצה להתיר זיקתו לבד לא זיקת האחים מי חשוב אין נתכוון

להתיר כיון דנשארת זקוקה לשאר האחים א"ד כוונתו על עצמו מועיל ממילא גם לאחים כיון דשליחותא דידהו קעביד ואפי' יתכוון בפירוש דזיקתם לא יותר לאו כל כמיני' א"ד אמרי' דחלקו הותר וחלקם לא הותר וכן בנתכוונה היבמה לפטור עצמה ולא צרתה יש לספק בזה עוד ביותר דשם לגבי דידה ה"ל כוונת היתיר מעליא כיון דניתרת לשוק וי"ל דהותרה היא בוודאי ויש לספק רק דלא הותרה צרתה ועמ"ש בגליון קידושין מ"ה א' וכן יש לספק בנתכוון היבם להתיר אותה ולא צרתה די"ל דכיון דאיהי שליחותא דצרה היא דקעבדה כוונת היבם בזה לא מעלה ולא מוריד רק בתר כוונה דידה הוא דאזלי':

שם במנעל הנפרם כו', נ"ב ק"ק הא כתי' נעלו ונעלו משמע שלם ע' ב"מ מ"ז א' ושם מ"ה ב' רש"י ד"ה משום דדעתי' אצורתא:

דף קג.

במנעל הנפרם שאין חופה את רוב הרגל בסנדל הנפחת שאינו מקבל את רוב הרגל, נ"ב ע' ל' משנה כלים פכ"ו מ"ד מנעל שנפחת אם אינו מקבל את רוב הרגל טהור ושם מ"ג בר"ש מן התוספתא עור שעשאו כו' לעקבו ולפרסתו אם חופה רוב הרגל טמא ואם לאו טהור:

שם האי מאן דחליץ צריך למידחסי' כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"ם פדוואה סי' כ"ג:

שם בין רגלי' כו' לישנא מעליא, נ"ב ע' דוגמתו בנדרים כ' א' דקרי למקום הטנופת עקבה וע"ע ירושלמי שבת פ' המוציא יין ה"ו צרור מקורזל כו' נוטלו ומקנח בו את רגלו והכוונה אקינוח פי הטבעת וקרי לי' רגליו לישנא מעליא:

דף קג:

אין לי אלא נעלו נעל של כל אדם מניין ת"ל נעל נעל מ"מ, נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל ל"ה אות ב' בתשובת ה"ר אביגדור ז"ל מש"ש ובחליפין דבעי' כליו של קונה אפשר דקני בסודר שאול דמאי שנא מחליצה דתני' חלצה בסנדל שאין שלו חליצתה כשיר' בתרוייהו נעלו כתי' ואפי' את"ל שאני קנין ר"ל מן החליצה המסתבר שצריך לקנות בכלי שלו כו' עכ"ל וצ"ע דמה ראי' מחליצה דכתי' ג"כ נעלו וכשר באינו שלו הא בחליצה מקרא הוא דילפי' לי' וכדאמר כאן ת"ל נעל נעל מ"מ ומ"ש ז"ל ואחי' את"ל שאני קניין מן החליצה כו' זה נוגע לפלוגתא דירושלמי במכלתין בכמה דוכתי אי חליצה קניין או פטור:

שם לסנדל המסוליים, נ"ב הוזכר כלים פכ"ו מ"ד סוליים שנפסק:

שם סנדל המוסגר כו', נ"ב בשאלתות פ' מצורע וז"ל וסנדל מוחלט אעפ"י דלשריפה קאי טמויי מטמא ולא אמרי' כמאן דשרוף דמי דתני' מטלית שיש בה ג' על ג' כו' שאני התם דא"ק ושרף את הבגד אפי' בשעת שריפה קרוי בגד ודאמי כמאן דאיתי' ברם צריך מהו למיחלץ בי' יבמה מי אמרי' כיון דלשריפה קאים כל העומד לשריפה כשרוף דמי הילכך לאו מנעל הוא וליתא לחליצה א"ד כיון דלענין טומאה אמרי' כמאן דאיתי' דמי דמאן דנגע בי' מטמא לי' ולא אמרי' כשרוף דמי אפרו טהור הוא פי' דאילו הי' נחשב כשרוף לא הי' ראוי שיטמא שהרי אפרו טהור הוא] לעניין חליצה נמי ילפי' לי' מטומאה ואת"ל ילפי' לי' מטומאה סנדל של עיר הנדחת מהו מי ילפי' לי' מנגעים דאע"ג דלשריפה קאים אמרי' כמאן דאיתי' דמי א"ד מנגעים לא ילפי' שאני נגעים דאחמור בי' רחמנא ת"ש דאמר רבא הלכתא אחד סנדל מוסגר כו' לא תחלוץ ואם חלצה חליצתה כשיר' אחד סנדל של תקרובת ע"ז היכא דעבודתה בכך כגון אבנים של מרקוליס והא בעינן זריקה משתברת וליכא דאמר מר שיבר מקל לפני' חייב ונאסרת זרק מקל לפני' חייב ואינה נאסרת כגון שקיצעו מתחלה לכך אחד סנדל של עיר הנדחת ושל זקן העשוי לכבודו לא תחלוץ ואם חלצה חליצתה פסולה של זקן העשוי לכבודו ושל תקרובת ע"ז משום דלא עבדי להילוכא של עיר הנדחת משום דלשריפה קאי כמאן דשרוף דמי אלמא מוחלט כיון דלעניין טומאתו אמרי' כמאן דאיתי' דמי דהא גלי רחמנא והבגד לעניין חליצה נמי כמאן דאיתי' דמי של עה"נ אמרי' כמאן דשרוף דמי כיון דלשריפה קאי ולא ילפי' מנגעים דהא אחמרו בי' רבנן במילי יתירתא עכ"ל ויש בדבריו אלה כמה דברי חידוש ואין הגליון מספיק לדבר בם ורק זאת ארשום דזהו ט"ס וודאי בדבריו וצ"ל של זקן כו' משום דלא עביד להילוכא ושל תקרובת ע"ז ושל עה"נ משום דלשריפה קאי כו':

שם איסור מטומאה לא גמרי', נ"ב ע' תוס' בכורות ז' ב' ד"ה דג ותוס' מנחות ס"ט א' ד"ה דבלע וע' רוקח ה' פסח סי' רצ"א ובכללים הארכתי וע' שו"ת ח"צ סי' ג' וע' שו"ת שבסוף ס' תורת חטאת סי' ע"ז:

שם אמר רבא הלכתא, נ"ב לא הבנתי שהרי הפלוגתא משמי' דרבא דר' פפי משמי' דרבא אמר כך ור' פפא משמי' דרבא אמר כך ואיך שייך שיאמר רבא בעצמו ע"ז הלכתא ואולי טעות נפל בספרים וצריך להיות שם אמורא אחר ואם הוא כן קרוב דצ"ל אמר רב אשי וטעה המעתיק והשמיט אותיות "ש"י" ונשאר אמר רבא וגם אפשר שהי' כתוב בר"ת אמר ר"א והוא ר"ת רב אשי וטעה המעתיק והכניס אות ב' בין אותיות ר"א ונעשה אמר רבא וקצת ראי' דרב אשי הוא בעל המאמר מהא דא"ל רבינא לר' אשי מ"ש זקן העשוי לכבודו כו':

שם אחד סנדל המוסגר כו', נ"ב אע"ג דאמרי' לעיל נעלו הראוי לו צ"ל דזה ממעט רק אם בעצם אין ראוי כגון גדול שאין יכול להלוך בו אבל איסור אין מבטל השם ראוי ובכללים הארכתי ועמ"ש בבית האוצר ערך אונס כלל כ"ג וע"ע בזה בשו"ת שבות יעקב ח"ג סי' קל"ה עש"ה:

דף קד.

ושל זקן העשוי לכבודו, נ"ב כל' זה מנחות מ"א
שם ילפי' רגל רגל ממצורע כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' קל"ה מש"ש ובר מן דין יש להביא ראי' מש"ס פ' מצות חליצה דקאמר שם גידם בימין אינו חולץ דילפי' רגל רגל ממצורע כו' ע"ש מש"ש בזה והנה העתיק גמ' שאינה דלא הוזכר כאן כלל גידם רק דחליצה בשמאל פסולה וממילא אין קושיתו קושי' כלל דרק אילו היו מדברים מגידם אז הי' לגמ' לפרש דין הגידם לר"ש וגוף הדבר וודאי דלר"ש גם בחליצה הוא. כן ומש"ש דמשום תקנת עגונה אפשר דגם חכמים מודים לר"ש במחכת"ה הם דברים מתמיהים דזה שייך רק אילו הי' סברת החכמים משום חומרא ולא מעיקר הדין דס"ל דבעי' קרא כדכתי' ואין השמאל נעשה ימין ע"י שאין הימין ומה שייך תקנת עגונה בזה והרי גם מצורע הוא תקוני גברא ומצינו חידוש כזה במצורע גופי' לר"ש בזבחים ע"ז א' דאף דאין מתנדבין שמן מ"מ משום תקוני גברא דמצורע מתנדבין וע"ש בתוד"ה תקוני גברא דתמהו שם בזה באמת דמאי אהני תקוני גברא בכה"ג דהוא דינא דאוריתא ולעשות קרבן ממה שאינו קרבן עש"ה ועכ"פ היכא דלא מצינו זה בגמ' וודאי דאין לומר כזה מסברא ואין להקשות קושי' מכמו זה ואין כדאי האריכות:

דף קד:

ופומייהו הוא דכאיב להו, נ"ב לעיל ס"ו א' בגמ' ומ"ד א' בתוד"ה כל:
שם דא"ר זירא כל הראוי כו', נ"ב ע' בהך דר' זירא בשו"ת רד"ך בית א' חדר כ"א כ"ב עש"ה וע' שו"ת מהר"י ברונא סי' צ' שאם אין יודע לקרות בתורה בדקדוק מפני שאין בה נקודות וטעמים יעמוד אחד אצל החזן עם חומש דאז הוי כמו ראוי לבילה שאין בילה מעכבת ע"ש והוא קצת חידוש ובכללים שלי הארכתי מאוד בהך דכל הראוי לבילה כו' ואכ"מ וע"ע שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' ל"ג:
שם תוד"ה והא אמרי כו' כ' ואמאי נמי אמרי' לקמן דקטנה חולצת בפעוטות כו', נ"ב ע' שו"ת חכם צבי סי' א' מה שתי' שם בזה:

דף קה.

נפיק מיני' חורבא כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"י ברונא סי' ל' וסי' ל"ג:
שם הוא סבר דחויי קא מדחי לי' נפק דק ואשכח דתניא, נ"ב כל' זה ע"ז י' א', חגיגה י"ט א', חולין ל"א ב':

דף קה:

דר' חייא כו', נ"ב ל' הבה"ג פרק ה' מה' ברכות דר' חייא ור' שמעון בר רבי הוו קיימין אפתחא דבי מדרשא פתח חד מינייהו ואמר המתפלל צריך שיתן עיניו ולבו למטה שנאמר והיו עיני ולבי שם וגו' פתח אידך ואמר המתפלל צריך שיתן פניו ולבו למעלה שנא' נשא לבבינו אל כפים וגו' ואומר עד אשר יאשמו ובקשו פני אתא ר' ישמעאל בר יוסי לגבייהו כו':
שם ומאנו שתי כלותיו, נ"ב לקמן ק"ח א' כלתי' דאבדן אימרוד וכו':

דף קו.

א"ל ר"י אני שונה כו', נ"ב ע' שאלתות פ' תצא נ' דפוסק להלכה דאומרים לו חלוץ לה ובכך אתה כונסה חליצתה כשיר' וצ"ע:
שם ישיבתה זו היא עמידתה, נ"ב פי' הואיל ודרכה בכך מחמת היותה קיטעת או חולה וע' דוגמא ברש"י שבת ס"ד א' ד"ה שק וד"ה ותולה דקליעתה זו היא אריגתו הואיל ודרכו בכך וע"ע חולין קמ"א ב' רגל דהא כנפי' נינהו וע"ע רש"י סנהדרין מ"ה ב' ד"ה יד העדים:
שם אין לו אלא שכרו, נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קפ"ה ושו"ת חוט המשולש טור ג' סי' כ':
שם חליצה מועטת כשיר' גט מוטעה פסול, נ"ב בשאלתות פ' תצא נ' טעם החילוק דבחליצה כתי' וחלצה נעלו ולא הוזכר מעשה האיש ע"כ גם כשהאיש מוטעה כשר משא"כ בגט דכתי' וכתב ונתן ע"כ בעי' רצונו הגמור לא שיהי' מוטעה עש"ה והוא דלא כש"ס כתובות ע"ד א' דהטעם בחליצה דכשיר' משום דה"ל תנאי שא"א לקיים המעשה ע"י שליח וע"כ התנאי בטל ונ' דהשאלתות לטעמי' דפסק כר"ל דאפי' באומרים לו חלוץ לה ובכך אתה כונסה נמי חליצתה כשיר' וכמ"ש למעלה בשמו וזהו טעות לגמרי ולא שייך כאן טעמא דתנאי שא"א לקיים כו' וע"כ פי' הטעם משום דלא בעי' רצונו עש"ה

ולעניין מודעא על החליצה אי מהני ע' שו"ת הר"י מגא"ש סי' קט"ו וסי' קפ"א ולעניין מהו הנקרא גט וחליצה מוטעית ע' שו"ת משפטים ישרים סי' נ"ט:

דף קו:

ונגשה יבמתו אליו כו', נ"ב נקט התנא ל' המקרא וכזה במנחות ע"ז ב' במשנה לכהן הזורק את דם השלמים לו יהי' וכמוהו פאה פ"ב מ"ב וכל ההרים אשר במעדר יעדרון והוא ל' מקרא ישעי' ז' כ"ה כמש"ש בגליון ושוב בא לידי ס' תמים דעים ובסופו ספר הצבא ראיתי שדיבר שם בזה במדה ששית ע"ש וע"ע קידושין נ"ה ב' חנני' בן חכינאי אומר עז בת שנתה לחטאת והוא לישנא דקרא ואינו עניין להנך דמייתינא דשם לסימנא נקטי' ע"ש:

שם מצות חליצה קוראה וקורא וחולצת ורוקקה וקוראה, נ"ב בשו"ת מהר"ם בר ברוך סי' שע"ו דורש טעמא דקרא וז"ל קוראה כמו אשה שרוצה להקים זרע לבעלה ומקוננת לפני הדיינים לבל יהי' בעלה כמת בלא בנים והוא אומר לא חפצתי לקחתה כלומר שאינו חושש בזה אז תחלוץ רגלו כלומר עכשיו יש לו להתאבל על אחיו דכיון שאין לו הקמת שם הרי הוא כמת ובטל מן העולם [כטעם בכו בכו להולך להולך בלא בנים וכל שהניח בנים לא נאמר בו מיתה ולכן אחרי שאינו רוצה לעשות לו הקמת שם הנה עתה הוא שיש לו להתאבל מחדש על אחיו] וזהו חליצת הנעל לסימן אבילות דאבל אסור בנעילת הסנדל ואח"כ רוקקת להודיע שלא בשביל יופיו רצתה להתייבם לו כי היא רוקקת עליו ורק כדי להקים לבעלה שם הי' כוונתה כו' עכ"ל בקצת תוספת הסברה ונזכר מזה בש"ע אה"ע סוף סי' קס"ט בשם ר' יחיאל מפריי"ש וע' שו"ת חוט המשולש טור א' סי' מ' מש"ש ואל ישעה בדברי שקר לאמור כי החליצה תביא לידי מיתה כי דברים אלו הם דברי מינות כי מצוות התורה מביאות לחיים נצחיים ולידי טובות עוה"ז כו' ע"ש ונראה מזה שהי' אז איזה מאמר המוניי שהחליצה תביא לידי מיתה ר"ל ולא נודע מאין בא השיבוש הזה:

שם מודה רבא בלא אבה יבמי, נ"ב ע' ברי"ף ובראי"ש מ"ש מהך דר' זירא כל הראוי לבילה כו' וע' שו"ת חות יאיר סי' קע"ח:

דף קז.

ניחא להו כדי דליפוק עלייהו קלא דאישות, נ"ב כזה ב"מ ס"ז א' דניחא לה דתיפוק עלה שמא דאישות:

דף קח.

יתר על כן א"ר יהודה, נ"ב כל' זה מ"ק ב' א':
שם יתר על כן א"ר יוסי בר יהודה, נ"ב כל' זה עירובין נ"ב א':
שם בעלה זכאי במציאתה ובמעשה ידי' ובהפרת נדרי' ויורשה ומטמא לה כללו של דבר הרי היא כאשתו לכל דבר אלא כו', נ"ב כל' זה גיטין ע"ג ב':

דף קח:

ותתייבם צרתה יש מיאון לאחר מיתה כו', נ"ב ע' שו"ת משפטים ישרים סי' רכ"ה:

דף קט.

מספקא לי' כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"י מינץ סי' י"ב:
שם ה"נ מסתברא מדקתני סיפא כו' פשיטא אלא לאו הא קמ"ל טעמא דר"א דגזר הנך משום האי, נ"ב כזה במנחות י"ד ב':
שם מן המיאון, נ"ב ע' שו"ת משפטים ישרים סי' רכ"ה ד"ה עוד שמעתי באומרים וע"ע שם סי' ר"ס:
שם רש"י ד"ה קטנה שהשיאה אבי כ' וקיבל אבי' גיטה, נ"ב ע' שו"ת מהר"ם פאדווה סי' ט"ו:
שם עין משפט נר מצוה (ט"ז) כ' עיין מהר"ם פאדווי, נ"ב סי' ט"ו:
שם גליון הש"ס כ' תד"ה תנן התם, נ"ב וע' שו"ת חיים שאל סי' ל"ט אות ד':

דף קט:

ולתוקע עצמו לדבר הלכה, נ"ב ע' רש"י דסיפא דקרא ושונא תוקעים בוטח קמפרש דתיבת תוקעים היינו תוקע עצמו לדבר הלכה ודוגמתו בל' חכמים בר"ש כלאים פ"ח מ"א אין משיבין מן התקוע פי' תוקע עצמו לדבר הלכה:
שם שלוף דוץ, נ"ב שבת צ' א':
שם יראה כו' עצמו כאילו חרב מונחת לו בין יריכותיו, נ"ב כל' זה מועד קטן כ"ז ב' ושם נאמר שתי יריכותיו:
שם וגיהנם פתוחה לו מתחתיו, נ"ב מעין זה סוטה י' ב' ראה גיהנם נבקע מתחתיו (לגי' הב"ח שם):

שם קידושי קטנה מיתלא תלוי וכי גדלי גדלי בהדה כו', נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קע"ח מש"ש כן גם בקטנה שיש לה אב והלך אבי' למדה"י ונתקדשה ונישאת דאפי' בא אבי' אחר שגדלה ומיחה בקידושי ונישואי קטנותה אין במחאתו כלום אחרי דהיו קידושין בשעתם מדרבנן ולכי גדלה גדלו בהדה וכבר נעשו קידושין דאוריתא עש"ה וע' מהרי"ק שורש ל' וע' בליקוטים שבסוף שו"ת ח"צ אות ט"ז:

דף קי.

לא דבעל, נ"ב ע' שו"ת הרד"ך בית כ"ד חדר ה' אריכות אי בעי' שתהי' הביאה בעדים היינו עדי יחוד דהן הן כו' או דאי בעל חיילו קידושי קטנות שהיו בעדים והביאה עצמה אין צריכה אפי' עדי יחוד ע"ש בארוכה וע' שו"ת חוט המשולש טור א' סי' ט' דכ' דליכא מאן דאסיק אדעתי' דלא ניבעי עדי יחוד ע"ש ונעלם ממנו במחכת"ה דיש דיעות הראשונים ומהם הרא"ה ז"ל הסוברים כן וע' שו"ת הריב"ש סוף סי' ו':

שם הוא עשה שלא כהוגן כו', נ"ב ע' שו"ת הרשב"א המיוחסות סי' קכ"ה דלא בכל מקום אמרי' כן ואין לנו אלא מה שאמרו דאל"כ בהאומר לחבירו צא וקדש לי אשה פלונית והלך וקידשה לעצמו דמקודשת לשני אעפ"י שנהג בו מנהג רמאות ואמאי לא הפקיעו הקידושין שאין לך שלא כהוגן גדול מזה הרמאות וכן באיסורי הנאה במכרן וקידש בדמיהן מקודשת אע"ג דלכתחלה אסור וכן כתב בכתב ידו ואין עליו עדים כו' ע"ש וע' שו"ת הרא"ש כלל י"ג אות י' ד"ה עוד ילמדני רבינו כו' עש"ה וע"ע שם כלל ל"ה אות ב' מש"ש וקרוב הדבר לדמותו לעובדא דנרש כו' וע"ע שם כלל ע"ח אות א', ב', ג' עש"ה וע"ע שם כלל פ"ט אות ז' עש"ה וע' שו"ת חוט המשולש טור א' סי' כ"ט עש"ה וע' שו"ת ח"צ סי' קכ"ד עש"ה:

דף קיא:

וצריכא דאי איתמר בהא כו' משום דלא קיים מצות ייבום כו' ואי אשמעי' בהא משום דגדולה רמיא קמי' כו', נ"ב צריכות כזה בגיטין פ' ב':

שם דעד תלתין יומין מוקים איניש אנפשי', נ"ב ה"ה באשה ע' תוי"ט לעיל פרק ד' משנה י"א:

שם טענת בתולים כו', נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל ל"ז אות ב' עש"ה:

שם תוד"ה לאחר שלשים יום כ' שהוא מתבייש בב"ד לחלוץ לה שתרוק בפניו, נ"ב כזה לעיל ס"א א' תוד"ה כ"ג, רש"י סנהדרין י"ט ב' ד"ה חליצה, רמב"ם ה' מלכים פ"ב ה"ג, תוי"ט נדה פרק ה' משנה ט' ד"ה יביא ראי':

דף קיב.

השמים ביני לבינך יעשו דרך בקשה, נ"ב ע' תוס' וע' תוספתא סוטה פרק ה':
שם נטולה אני מן היהודים, נ"ב ע' פירש"י וע' שו"ת מהר"י ברונא סי' כ"ד כ' דלפי הפשט משמע הכוונה שאמרה שאם תשמש עמו איננה יהודית והוי כאילו נשבעת בדת יהודית שלא תשמש עמו ע"ש ואינו מובן לפי"ז סיפא דמתני' יפר חלקו ומשמשתו ותהא נטולה כי' וע' נדרים פ"ב א' ופ"ד א' ופ"ט ב' דבכלהו הנך דוכתי מוכח להדיא כפירש"י כאן:
שם מי מסקה אדעתה כו', נ"ב ע' מה שדן מכאן בשו"ת הריב"ש סי' מ"ז וע' שו"ת תשב"ץ ח"א סי' צ"ה דרצה חכם אחד לומר דהטעם כאן דלא אסקה אדעתא דתפול לייבום משום דאיתתא דלא ילדה מילתא דלא שכיחא הוא והתשב"ץ חלק עליו ואמר דהטעם כאן דלא אסקה אדעתה דמיית בעל מקמי דידה כו' ע"ש וצ"ע שהרי מפורש בגמ' כאן דלא אסקה אדעתה דמיית ומה דנו בזה וכזה גם בגיטין נ' א' דלא מסיק אדעתא דמלוה דמית לוה וע"ע אריכות בזה בכאן בשו"ת ח"צ סי' מ"א:

דף קיג.

אילו רצה שפחה וכו' עד דאיכא תרתי, נ"ב דוגמתו כתובות נ"א א' וע"ע דמיון להך דהכא בנדרים ל"ח ב' הרי מוסר לו שפחה לשמשו ובסנהדרין ל"ט א' ונתנו לו שפחה לשמשו והנה לישנא דרבא כאן מאן חכים כר' מלכיו דגברא רבה הוא כמוהו בנדרים צ' א אמר רבא מאן חכים למיעבד כי הא מילתא אי לאו דר' אחא ב"ר הונא דגברא רבא הוא כו' ועוד דוגמתו חולין קי"ב א' אמר רבא מאן חכים למישרי כה"ג אי לאו ר' חיננא כו' ועוד בע"ז ע"ו ב' אחר רבא מאן חכים למיעבד כי האי מילתא אי לאו ר' עקביא דגברא רבא הוא כו' ועוד בב"ב קע"ד א' אמר רבא מאן חכים למיעבד כי הא מילתא אי לאו ר' חנין כו':
שם רש"י ד"ה גזיר' שמא יאכיל כו' כ' אבל קטנה לגדול ליכא למיגזר משום גדילה לקטן דאין לקטן נישואין, נ"ב מכאן תשובה לדעת האומר דקטן שהשיאו אביו אשה ה"ל נישואין מדרבנן מטעם זכיי' דיש לו זכיי' לקטן מדרבנן כמבואר בב"מ ע"ב א' דאי

איתא הא משכחת נמי נישואי גדולה לקטן מדרבנן וניגזור דילמא אתי למיכלה בתרומה דאוריתא כחו דגזרי' כן בחרש וע"כ דנישואי גדולה לקטן לא משכחת כלל מדרבנן:

דף קיג:

ושלחה מביתו מי שמשלחה ואינה חוזרת, נ"ב ע' ביאור דרש זה בסדר הגט שבשו"ת מהר"ם פדוואה סי' קי"ו:

שם מ"ש הכא דקתני עולמית, נ"ב ע' שו"ת תה"ד סי' רכ"ב:

שם בשבתא, נ"ב תיבה זאת לא הית' בגירסת רש"י כדמוכח מדבריו להלן קי"ד א' ד"ה ליטיילו וכן בבה"ג פכ"ד מה' שבת הובאה מימרא דכאן בלי תיבת בשבתא:

שם תוד"ה יצתה כ' איכא ביניהו יש לה אב כו' מ"ד מפני גרירה אסור כו', נ"ב עמ"ש להגיה בירושלמי הנ"ל לדעת רש"י בשו"ת ראשית בכורים ח"ב סי' ט' (דע"א ע"ב):

דף קיד.

דבר טלי וטליא כו', נ"ב לכאורה הי' לו לפרש טלי וטליא קטנים דל' טלי וטליא לחוד הא גם גדולים בני עונשין קרוין כן ע' ב"ב צ"א ב' וא"ר יוחנן נהירנא כד הוו מטיילן טליא וטלייתא בשוקא כבר שית עשרה וכבר שב עשרה כו' וי"ל דסתם טלי וטליא היינו קטנים ושאני התם דמפרש כבר שית עשרה כו' ואם הם גדולים צריך להתפרש אבל סתמא קאי רק אקטנים ואולם נזכרתי עוד גמ' ב"ב קמ"ב ב' אית חולק לטליא במקום בניא ע"ש ברשב"ם דפי' טליא תינוק גדול והביא גמ' דשם צ"א ב' הנ"ל ושם נאמר טליא סתם ואפ"ה הכוונה אגדול:

שם ר' יוחנן ספוקי מספקא לי', נ"ב ע' ס' יושר לבב בית שני חדר ד' פרק ז' וצ"ע:

שם לא צריכא דאיכא צערא כו', נ"ב אי יש לדון מכאן אשאר צער ע' שו"ת חות יאיר סי' קצ"א וע' שו"ת רד"ך בית כ"ב חדר ב' ע"ש שכ' דרק כשבשעת עקירת השבות מקבל המצטער הנאה הוא דשרינן שבות משום צערא אבל כשעקירת השבות הוא בהכשר סילוק הצער לא ע"ש דמדמי לי' לדין עידנא דבעי' בדחיית עשה לל"ת עש"ה וע' רוקח סי' ק"ט ועמ"ש על הגליון כתובות ס' א':

שם להזהיר הגדולים כו', נ"ב כזה בילקוט שלח רמז תשמ"ה בשם הסיפרי זוטא עש"ה וע"ש עוד כזה רמז תשמ"ז ד"ה וידבר ועוד שם כזה רמז תש"נ ד"ה דבר ורמז תשנ"ט ד"ה וידבר ורמז תש"פ ד"ה צו וע' ח"א למהרש"א חגיגה ג' א' ד"ה טף למה כו' ע"ש עניין חינוך מדאוריתא בקטן שהגיע לחינוך עש"ה:

שם דלא ליספו להו בידים, נ"ב ע' תה"ד ח"ב סי' ס"ב וז"ל והא דאיתי קרא דאסרה תורה דלא ליספו לי' בידים י"ל הטעם דקפיד רחמנא שלא ירגיל אותו לעבור עבירות וכשיגדל יבקש לימודו עכ"ל ושוב ראיתי שכבר הביאו הח"ס חאו"ח סי' פ"ג וע"ש אריכות וע' שו"ת תשב"ץ ח"ב סי' קל"ט דכ' דחייבין להתאבל על בן מומר שמת בקטנותו וז"ל שם ואם אביו חטא הוא לא חטא שהרי עדיין לא הוזהר וקטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו עכ"ל ומשמע מדבריו דלסברא דב"ד מצווין להפרישו נחשבת האכילה חטא לקטן עצמו ועבור זה הוא דצריך להפרישו ודו"ק והאחרונים כבר הביאו הך דסנהדרין נ"ה ב' דקטן אית בעבירתו תקלה וקלון ורחמנא הוא דחס עלי' ועמש"ש על הגליון:

דף קטו.

גברא חרוכא דשדי אימא כו', נ"ב אע"ג דמוכחא מילתא טובא דלאו איניש אחרינא הוא והוי כמו מיעוט ומיעוטא דמיעוטא והוי כמו וודאי וספק וספיקא דספיקא אפ"ה מחמרינן ולא שרינן ההיא איתתא והטעם דלא שרינן שום אשה אא"כ שהעידו עדים שראוהו וודאי מת בלי גמגום ופקפוק, ל' שו"ת מהרי"ו סי' ע"ט:
שם טעמא דע"א כו', נ"ב ע' תוס' וע' שו"ת הר"י ברונא סי' רט"ז:

דף קטו:

שאני אומר כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תתקצ"ח דן מכאן דספק ממון עניים להקל דאין להוציא הממון מספק ע"ש:

דף קטז.

ולהימנה מדר' המנונא כו', נ"ב הא דלא משני באומרת גירשני שלא בפניו ע' מהרי"ק שורש וע"ש אריכות בכולה סוגי' דכאן:
שם תוד"ה הכא כ' וא"ת, נ"ב בשו"ת מים עמוקים סי' ל"א הקשה כן מסברא דנפשי' ותי' דחששא דכאן דילמא בגמלא כו' הוא משום חומרא דאשת איש דמחמרי' בא"א יותר מבדיני נפשות ע"ש וכ"נ גם משו"ת מהרי"ו סי' ע"ט עש"ה ולפי"ז מובן בפשיטות קרא דוהרגוני על דבר אשתי דיחושו יותר לאיסור א"א מלאיסור רציחה וטעם החומר י"ל משום דכל ביאה וביאה היא באיסור וכבר נאמר זה ומצאתיו בריב"א עה"ת במקומו וגם י"ל משום דא"א תרתי איתנהו בי' דהולד ממזר ומבואר בס' חסידים דמוליד ממזר יש בו גרם שפיכות דמים דממזירא לא חיי וגם י"ל דכיון דא"א עונשו מיתה בידי"א וכרת

ביד"ש נמצא האיש גורם מיתה לאשה והאשה לאיש וע"כ חשוב גם זה גרם ש"ד וע' ב"ק מ' ב' לעולם דרבעה ולא קטלה דאתיוה לבי דינא וקטלוה מ"ד כמאן דקטלה דמי:
שם כ' והר' מנחם פי' דהתם אי איתא דאזלו בגמלא פרחא הי' להן לטעון כן כו', נ"ב ע' מה שדימה לזה בשו"ת חכם צבי סי' ל"א:

דף קטז:

אמר שמואל שילפי קציר חטין היו, נ"ב כזה שבת ס' א' אמר שמואל שלפי הגזיר' היו וגם שם יש לפרש סוף הגזיר' הי' כמו כאן ואולם רש"י שם לא פי' כן:
שם באותה שעה אמרו כו', נ"ב ק' דאטו משום מעשה שאירע שמצאו כדברי' הוחזקו כל הנשים לומר אמת באמרם מת בעלי כו' וצ"ל דקודם לכן לא רצו חכמים לסמוך אחזקת אשה דייקא כו' משום עיגונא כי היו סבורים שבהיות הדבר אמת תוכל האשה בקל להביא עדים בדבר דמסתמא כאשר ראתה מיתתו גם אחרים ראו וידעו ויעידו בדבר ואין כאן עיגון אבל אחר מעשה שהי' שהלכו שמה עשרה בני אדם והיו רבים מצויין שם גם הי' המקום קרוב ואפ"ה כשאמרה מת בעלי לא היו עדים בדבר. ולא ראו בנ"א במיתתו כ"א בשלוח ב"ד אחריו ומצאוהו מת והכירוהו אז ידעו חכמים דאיכא עיגונא טפי בדבר ושהרבה פעמים יארע שימות הבעל ולא תוכל האשה להביא ראי' בדבר וע"כ באותה שעה אמרו כו', ל' מהרי"ק שורש ע"ב בקצרה והם הם דברי התוס' דכאן ד"ה באותה שעה:
שם תוד"ה באותה כ' מגו שהית' יכולה לומר גירשתני למ"ד כו', נ"ב לפי מאי דס"ל לתוס' כאן דלמ"ד הנ"ל אפי' לכתחלה נאמנת לינשא באומרת שלא בפניו גירשני קצ"ע מתוספתא יבמות פרק י"ד האשה שאמרה גירשני בעלי כו' אינה נאמנת:

דף קיז.

תנו לי כתובתי אף להנשא אין מתירין כו', נ"ב ע' שו"ת רד"ך בית ב' חדר י"ב ד"ה גם אין לומר וע' שו"ת הרא"ש כלל מ"ב אותיות א', ב', ה', י"ב:
שם איבעי' להו כו', נ"ב ע' שו"ת שארית יוסף סי' ע"ח דנ' מדבריו דהטעם דאינה נאמנת במעידה על שניהם משום דגם האשה עצמה האומרת מת בעלה בתורת עדות היא דנאמנת דהכשירו חכמים לעניין זה גם עדות הבעל דבר עצמו וע"כ כיון דרק מתורת עדות היא לכן כיון שמעידה גם על הכתובה וע"ז הרי אינה נאמנת דלא האמינוה חכמים לעניין זה לכן ה"ל עדות שבטלה מקצתה דבטלה כולה ואינה נאמנת גם לעניין לינשא

עש"ה שכך כוונתו ואף שלא הביא גמ' דב"ק ע"ו א' וראשונים ספ"ק דמכות דעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה רק כ' שם סתמא דלא פלגינן לעדות כו' מ"מ כך היא כוונתו וכמובן והוא חידוש דמראשונים כאן נ' דהטעם דכיון דחזינן דאדעתא דממון אתאי יש לחוש דמשקרת משום חימוד ממון וע' שו"ת ח"צ סי' פ"ה דדקדק ג"כ מדברי רש"י כאן ד"ה אדעתא דכתובה אתאי דכ' ובאפוקי ממונא סהדא בעי' דאין הפעם כאן משום דמשקרת רק משום דמעידה על ממון ועל ממון אין נאמנת דלממון בעי' סהדי לכן גם להנשא אין נאמנת:

שם הכא וודאי אדעתא דכתובה אתאי, נ"ב פי' משום שהזכירה הכתובה תחלה לכן זה עיקר תביעתה וע' דוגמא בירושלמי שבועות פ"ה ה"ה דברי ר"ש בתובעו קנס בושת ופגם דברי חכמים בתובעו בושת ופגם וקנס עש"ה:

שם חוץ מחמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה, נ"ב כסדר זה הוזכרו ג"כ סוטה ל"א א' במשנה:

שם והכא ליכא אימא דסניא לה, נ"ב ע' שו"ת ח"צ שם סי' פ"ה הנ"ל:

שם ור' יהודה ההיא בד"ת כתי', נ"ב ע' סיפרי דברים פיסקא כ"ד בשנאת ד' אותנו אפשר שהקב"ה שונא את ישראל והרי כבר נאמר אהבתי אתכם אמר ד' אלא הם שונאים את הקב"ה משל הדיוט הוא מה דבלבך על רחמך מה דבלבי' עלך עכ"ל פי' דבעצם הקב"ה אוהב את ישראל ואך ע"י שהם שונאים חלילה כו' ממשיכים חלילה גם למעלה כך ומביא ראי' ממשל הדיוט דמה שבלב האדם על אוהבו כך בלב אוהבו אליו וצ"ל דר' יהודה דהכא פליג אההיא דסיפרי ומשל ההדיוט הנ"ל יאמר ר' יהודה שאינו אמת וי"ל עוד כוונת הסיפרי אלא הם שונאים כו' ונדמה להם משום זה שהקב"ה שונא אותם משל הדיוט הוא מה דבלבך על רחמך כך נדמה לך וחושב אתה שגם בלבו עליך אבל באמת אינו כן ולפי"ז הוא כר' יהודה דהכא:

דף קיז:

אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת כו', נ"ב ע' אריכות בשו"ת חות יאיר סי' קנ"ט:

דף קיח.

ותמות כו' קאמרה, נ"ב כזה לקמן ק"כ א' כתובות כ"ג ב' וע' תוס' חולין מ"א א' ד"ה בישראל מומר דכ' דגם באית לי' שותפות שייך לצעורי' קמכוון והיא מסברא הנ"ל:

דף קיח:

ואין האיש נאמן לומר מת אחי שאייבים את אשתו, נ"ב דווקא בזקוקה ליבם אבל אם הי' נשוי אחותה דאינה זקוקה] נאמן להתיר אשתו ולא חיישי' דמשום ירושה קאמר אף אם אב ואח אין לו, שו"ת ח"צ סי' פ"ה ע"ש:

שם א"ל תנינא וחוששין לדברי כו', נ"ב ע' שו"ת הרדב"ז ח"א סי' ע"ה דכ' דהיכא דהוא ספק אז אם אומרת אח"כ דניחא לה ה"ל זכות למפרע עש"ה וצ"ע דא"כ אחרי שאנו אומרים לפי פשיטות האיבעי' דהוא ספק א"כ הדק"ל דנשאלה את פי' עכשיו וצ"ע וגם בלא"ה ק' כאן דאחרי דפשטי' דחולצת ולא מתייבמת א"כ כיון דסוף סוף לא תתייבם אזדא לי' חשש דרחמא לי' ושוב הוי זכות גמור וראוי שגם חליצה לא תצטרך וע' שו"ת מהר"י מינץ סי' י"ד דכ' דע"א נאמן עתה ביבמה להתיר' לעלמא וכן היא עצמה דכיון דאנן לא נהגינן לייבם א"כ אין לומר זימנין דסניא לי' כו' ע"ש:

שם המזכה גט לאשתו במקום קטטה מהו כו', נ"ב ע' שו"ת מהרי"ל סי' ק':

שם טב למיתב דן דו כו', נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת מהר"ם פדוואה סי' ע' לעניין הנשבע לאשה לישאנה דיהי' יכולין להתיר לו שלא בפני' אע"ג דהנשבע לחבירו אין מתירין לו אלא בפניו מ"מ כיון דהוא רק בעשה לו טובה ע"כ כאן לא מיחשיב עשתה לו טובה במה שנתרצית להנשא לו כי לאיש מצויות נשים כי אשה בכל דהו ניחא לה כי טב למיתב טן דו כו' עכ"ל ע"ש ומ"ש כי אשה בכל דהו ניחא לה הוא ל' הגמ' כתובות ע"ה א' ועמש"ש בגליון:

שם אביי אמר כו', נ"ב ע' שו"ת תה"ד סי' רל"ז וע' שו"ת רד"ך בית ט' חדר ז' ד"ה ואין לומר דבנשואה על כרחך כו' ע"ש שכ' דהך וכולן מזנות כו' וודאי הוא לא ספק ואמרי' לי' בין להחמיר ובין להקל עש"ה והוא חידוש וע' שו"ת שבות יעקב סי' ק"א וע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תתר"כ דכ' יש דברים שאנו מדמים והמעשה רחוקה כי הך דעירובין נ"ה ב' דאמר יושבי צריפין והולכי מדבריות חייהן אינם חיים ובניהם אינם שלהם ומפרש טעמא שאין להם מרחצאות ופירש"י דנשותיהם נזקקות למנאפים כו' וכי אם הם בעיני חכמים כבני זנונים יעשו מעשה אם נשאו הבנים להפרישם כממזרים ממש ולא כן נראה מדלא פריש ממזרות גמור וכאלה רבות עכ"ל ונ' לכאורה דגם הך דכאן עניינו כן אבל אין הכוונה שנדונם לדינא לוודאי מזנות דאל"כ ה"ל לפרושי דאסורות לבעליהן ושכופין אותן לגרש:

דף קיט.

ורוב נשים מתעברות ויולדות, נ"ב מהכא משמע דלא חיישי' למיתה דאל"כ הא איכא ס"ס להיפוך שמא לא ילדה ואת"ל ילדה שמא מת הולד, שו"ת מהרי"ו סי' פ"ח וכן לקמן דאמר סמוך מיעוטא דמפילות למחצה דנקיבות הל"ל נמי מיעוטא דמיתה עכ"פ דאפי' ילדה החמות זכר שמא מת ומשמע דחשש מיתה אפי' מיעוט לא הוי ועש"ה במהרי"ו בכל התשובה:

שם אפי' תימא רבנן כי אזלי רבנן כו', נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ג סי' תתקע"ב מש"ש ותו דמאן לימא לן דרובא דעלמא לא הוי מסבלי והדר מקדשי וכל דפריש מרובא פריש ואפי' למאן דחייש למיעוטא ה"מ מיעוטא דאיתא קמן אבל למיעוטא דליתא קמן לא חיישי' עכ"ל ודבריו פליאה עצומה לא בלבד מכולה סוגי' דכאן ובכמה דוכתי כ"א גם מסברא דעדיף לי' רובא דליתא קמן מדאיתי':

שם מה לי איסור כרת מה לי איסור לאו, נ"ב ע' שו"ת תה"ד סי' רכ"ג וסי' ר"נ וע' שו"ת הרדב"ז ח"א סי' ל"ד וע' שו"ת מהר"י מינץ סי' י"ד מש"ש ואיכא למימר דע"כ לא פליגי אלא במשלא"ס דאיכא איסור כרת אבל באיסור לאו כו' וע"ע שם סי' י"ב מש"ש העתק תשובת הגאונים התם הוא דבידים ואיסור כרת אבל הכא דממילא ואיסור לאו לא כו' ע"ש וע"ע שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' ק"ב:

שם תוד"ה מחוורתא כ' ומיהו אי לא חייש ר"מ למיעוט מה"ת, נ"ב ע' תוס' מנחות ס"ו ב' ד"ה ר' יוסי ע"ש בסה"ד וע' תוס' חולין י"ב א' ד"ה פסח ושם פ"ו ב' ד"ה סמוך:

דף קיט:

ולעולם, נ"ב כקושי' זו ב"מ כ"ח ב', ל' ב', קי"ג א':

דף קכ.

ר' יהודה כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' קפ"ה ומה שנסתייע שם מפיה"מ להרמב"ם דר' יהודה כו' לאו לאיפלוגי אתי אלא לפרש כו' תמוה דבהדיא מבואר בגמ' להלן קכ"א א' ר' יהודה כו' לקולא פליג כו' הרי דפליג ואינו מפרש וגם בפיה"מ להרמב"ם לא כ' כלל כן דר' יהודה מפרש כו' רק כ' ור' יהודה מפריש העניינים כו' ואולי נוסחא מוטעת הית' לפני השבות יעקב שהי' כתוב בה "מפרש" תחת "מפריש" וגם מש"ש בשבות יעקב דאם זינתה חזינן דלא דייקא כו' הוא דבר מתמיה לענ"ד וצ"ע ושוב ראיתי כי בחתם סופר אה"ע סי' יו"ד דיברו מזה ולא הביאו דברי השבות יעקב:

שם ומ"ס סימנין דרבנן, נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תשצ"ח ע"ש סברא דאפי' אי סימנין דרבנן מהני להתיר מטעם אפקעינהו כו' עש"ה:
שם עשוי' להשתנות לאחר מיתה, נ"ב דוגמתו ב"ב קנ"ד א' סימנין עשויין להשתנות לאחר מיתה וע"ע דוגמא בבכורות כ"ח א' מפני שהן משתנין וע"ש דאמר דמומין שבגוף לכ"ע אין משתנין:
שם תוד"ה אין כ' ואור"ת דהיינו דווקא כו', נ"ב ע' ביאור דברי הר"ת בשו"ת רד"ך בית ט"ז חדר ג' וע' אריכות בס' שב שמעתתא וע"ש ברד"ך בבית הנ"ל חדר א' וב' דיבור בגוף הסוגי' דכאן ושם מבוארת ג"כ סברת המהרש"ל דב' או ג' סימנים שאינם מובהקים חשיבי סימן מובהק עש"ה וע"ע ביאור דברי התוס' דכאן בשו"ת הר"י ברונא סי' רט"ז:

דף קכ:

כליו דחיישי' לשאלה, נ"ב ע"ע חשש שאלה בב"י אה"ע סי' קל"ט בשם המרדכי וע' שו"ת שבות יעקב סי' ק"כ דכ' דהוא גזיר' חדשה לחוש לשאלה אפי' בדיעבד אף דלעניין עיגונא חיישי' לשאלה כו' היינו משום דאיכא ריעותא דליכא סימנים בגופו כו' ע"ש ונ' לכאורה דאם יש עדים שהאשה לבושה מלבושים אלו ז' ימים אין לחוש עוד לשאלה עפ"י ש"ס חגיגה כ"ב ב' דמנא לז' יומי לא מושלי אינשי ומצינו במקומות רבות דמלבושים בכלל כלים וכך נ' פשוט דכי היכא דאין משאילין כלי לז' ימים מפני שצריך לו לתשמיש עצמו ה"ה במלבושים ויש לדון בזה הרבה ואכ"מ:
שם ההיא כחישא הויא, נ"ב כזה גיטין ע' א':
שם חיישינן שמא הרוח בילבלתו, נ"ב ע' הזה מרדכי מגילה רמז תתי"ח:

דף קכא.

תא נשמתי', נ"ב ע' שו"ת מהר"י ברונא סי' ס"ט דכ' דת"ח שהתיר איסור בענייני אישות וטעה בדבר משנה חייב שמתא כדאמרי' כאן תא נשמתי' ודווקא בענייני אישות ודווקא שנעשית התקלה על ידו אבל אם דרש וטעה ולא נעשית עדיין תקלה על ידו יחזור וידרוש שטעה כו' ע"ש ומ"ש דבענייני אישות דווקא לא ידעתי מנא לי' דנהי דהי' העובדא כאן בענייני אישות מ"מ נ' מסברא דה"ה דגם בעלמא הוא כן וכן נ' להדיא משו"ת הרשב"א ח"ד סי' ר"ד דגם בשאר איסורין ואפי' בלא נעשה עדיין מעשה על פיהם ג"כ משמתינן להו עש"ה וכ"נ עוד משו"ת הרשב"א שם סי' שט"ו עש"ה וע"ש דנידוי המורה להתיר

לינשא במשאל"ס הוא בפשיטות מפאת עובר על דברי חכמים שאמרו שלא להתיר דכל עובר אדרבנן חייב נידוי עש"ה וע"ע שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' קי"ג:
שם קרי שמואל עלי' דרב לא יאונה לצדיק כל און, נ"ב ע' גליון הרי"פ וע"ע דוגמא בע"ז ל"ט א' קרי אנפשי' לא יאונה לצדיק כל און:
שם נפל לגוב אריות אין מעידין עליו, נ"ב דפעמים שאינן רעבין ואין אוכלין אותו כפירש"י בעמוד ב' ד"ה אגב איצצא ודוגמתו סנהדרין ע"ז א' כפתו לפני ארי ומת פטור ובחידושי הרמ"ה שם בשם יש מפרשים משום דאינו מזיק אם אינו רעב וע' חולין נ"ג א' על שתיק ואיתוב ביניהו אימור שלמא שוי ולא אמר דתלינן שלא הי' רעב וצע"ק וע"ע סנהדרין ל"ט א' האי דלא אכלי' משום דלא כפין הוא:

דף קכא:

אין מזכירין מעשה נסים, נ"ב ע' שו"ת רד"ך בית ב' חדר י"ב ד"ה הרי לך בהדיא וע' שו"ת ח"צ סי' ע"ז וע"ש שהביא הך דר"ה כ' ב' למאי נ"מ לאכחושי סהדי ועוד ראיות עש"ה ויש כזה עוד בבכורות כ"ח ב' למאי נ"מ לאכחושי סהדי יעוי"ש דעדים מוכחשין אין מעידין נגד הטבע וגם במעידין נגד נס אלא שכך הטביעה תורה שיהי' נס כזה ג"כ מוכחשין ע' סוטה ו' א' תיגלי מילתא למפרע דסהדי שיקרי נינהו דבדיקת סוטה הוא עניין נסי והתורה הטביעתו שיהי' כן והוי העדים המעידין נגדו מוכחשין ואולם אין זה עניין להך דח"צ:
שם והכתי' וצומו עלי וגו', נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' תט"ז:
שם דבר שהצדיק מתעסק בו יכשל בו זרעו, נ"ב דוגמתו נדה נ"ב א' דבר שאמר אותו צדיק יכשל בו זרעו וע"ע מגילה ט"ז א' דבר שנצטער בו אותו צדיק יכשל בו:
שם מלמד שהקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה, נ"ב נזכר מזה בתענית ח' א' כל המצדיק את עצמו מלמטה מצדיקין עליו הדין מלמעלה כו' וברש"י המצדיק עצמו שמכשיר ומקשט מעשיו מצדיקין עליו מדקדקין עמו אפי' כחוט השערה כו':
שם בא לב"ד כו', נ"ב ע' שו"ת רד"ך בית כ"א וע"ש אריכות גדול בכל ענייני מסל"ת:
שם אר"נ האלקי"ם כו', נ"ב ע' גליון הגרע"א ז"ל וע' שו"ת הרד"ך בית כ"ב חדר ה' ד"ה ועוד נ' להביא ראי' כו' עש"ר וע"ש שכ' דכל חומרא דמשאל"ס שאמרו דלכתחלה לא תינשא הוא מפני לזות שפתים עכ"ל:
שם אם איתא דסליק כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"י ברונא סי' רט"ו אם יש לדון כזה אומדנא מדלא בא זה כמה שנים ועזב את אשתו עגונה וחזקה אין אדם עובר על שאר כסות ועונה

ואין עובר על כיבוד אב ואם אם יש לו כאן אב ואם דוודאי הי' בא או מודיעם אנה הוא כדי שלא לצערם כו' עש"ה:
שם שמעי' דביתהו כו', נ"ב ע' ספר הפרנס סי' קכ"ה:

דף קכב.

זיל לקמי' דר' יוסף דחריף סכינא אזלה קמי' פשט מהא מתניתא כו', נ"ב היינו דזה ג"כ נקרא חריפות מה שיודע לכוון הדבר הנשאל עליו אל הבריתא הידועה לו בבקיאותו ודוגמתו בב"מ פ"ד א' ניזיל ר' אלעזר כו' דמיחדדין שמעתתי' אזיל יתיב קמי' כל מילתא דהוי א"ר יוחנן א"ל תנא דמסייע לך כו' והיינו דזה נקרא חידוד מה שיודע לכוון בבקיאותו אל העניין וכנ"ל:
שם לא נתכוון אלא להשביח מקחו, נ"ב ע' מה שדימה לזה בשו"ת ח"צ סי' מ"ד ונידון דידי' שם הוא לא נתכוון זה אלא להשביח עצמו כי היכא דלא ליכסוף ע"ש והך דאמרי' דשינה משום כיסופא דוגמא גם לעיל קי"ג ב' דשינה לומר על גט שהוא שט"ח משום כיסופא וע' שו"ת ח"צ סי' קמ"א בסוף התשובה דמשום כיסופא עבידי דמשקרי כו':
שם ומשיאין על פי בת קול כו', נ"ב ע' שו"ת הר"י מגא"ש סי' קמ"ט אם זה רק משום עיגונא או גם בעלמא מעידין ע"י שמיעת קול גם בלי ראי' עש"ה:
שם והוחזקו להיות משיאין עד מפי עד כו', נ"ב וא"צ לשאול את הראשון אפי' הוא לפנינו ואפשר לשואלו ואפי' באומר ששמע משנים א"צ לשואלם רק מתירין אותה מיד, שו"ת מהרי"ו סי' ט' עש"ה וע"ע שו"ת מהר"י מינץ סי' י"ד עש"ה בסוף התשובה דכ' ה"מ כששאלוה והכחישה אבל תאמר לכ"ע אין אנו צריכין לשאול אותו כו' ע"ש ומוכח מזה דהא דע"א נאמן בעדות אשה חשיב כשנים גמורים ואיננו בתורת הוכחה דבהוכחה הי' ראוי שישאלו כשאפשר כהך דרפ"ק דפסחים למאי נ"מ נישיילי' אף דחזקתו בדוק ועמש"ש בגליון ויל"ע אי גם לעניין ע"א נאמן באיסורין וכל שאר דוכתי דמהימן ע"א אי א"צ לברר כשאפשר ויש להאריך בזה ואכ"מ וגם יל"ע בהא דא"צ לשאול אם הוא רק במעיד מפי עד אחד כו' דגם אחרי השאלה לא יהי' בירור אבל במעיד מפי שנים כשרים דאם נשאול אותם יהי' בירור עפ"י שני עדים אפשר דצריך לשואלם אם הם לפנינו ואפשר לשואלם וע"ע ריטב"א שבועות ל"ב ב' ד"ה הכל מודים דכ' דהדבר מסופק באשה המעידה מפי ע"א שמת בעלה והעד מצוי אם חייבין ב"ד לשואלו ע"ש מסקנתו דהי' נראה לומר דחייבין וע' שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' קי"ח ולעניין אי ע"א עדיף מעד

מפי עד ומפי עבד כו' גם אחר שהוחזקו א"ד אחר שהוחזקו כו' אין שום חילוק וכולן שוין ע' שו"ת מהר"ם פדואה סי' כ"א ועוד שם סי' כ"ב עש"ה וע"ע שם סי' פ"ט עש"ה:
שם ולא תהא כהנת כפונדקית, נ"ב כלשון זה בפתיחתא דאיכה רבתי ד"ה ר' יצחק פתח ולא אותי קראת יעקב וכו':
שם רש"י ד"ה לא אמר כלום כ' וה"נ לא נתכוון עכו"ם זה אלא לאיים כו' ולכן אם עכו"ם אומר מסל"ת הרגתי את פלוני ומוכחא מילתא דלא למירמי אימתא על הישראלים קמכוון נאמן ומשיאין את האשה על פיו, שו"ת חוט המשולש טור א' סי' ל"ד אות ח':
שם רש"י ד"ה דילמא צרה הואי כ' שנשא אשה במקום אחר כו', נ"ב ע' שו"ת ח"צ סי' פ"ה:

דף קכב:

תנאי הוא כו', נ"ב אינו מובן מה מתרץ בזה הא דרמי דר"ט גופי' אהדדי ע' שו"ת חות יאיר סי' קנ"ט:
שם שלא תנעול דלת בפני לוין, נ"ב כתובות פ"ח א', גיטין נ' א', ב"ק ז' ב', ב"מ ס"ח א', ב"ב קע"ה ב', רש"י גיטין ל"ז א' ד"ה בולי ובוטי, ירושלמי גיטין פ"א ה"ד בסוף ההלכה וע' שו"ת הרשב"א ח"ג סי' קי"ב דכ' דעדי גיטין וקידושין ליתנהו בדרישה וחקירה' דאף הם כדיני ממונות דבדידהו נמי איכא משום נעילת דלת וע"ש כל התשובה וע"ע עניין חשש נעילת דלת בירושלמי דמאי פ"ג ה"א נמצאת נועל דלת בפני עם הארץ:
שם כיון דאיכא כתובה למישקל כדיני ממונות דמי, נ"ב בשו"ת שארית יוסף סי' ע"ח דקדק דמדלא אמר כיון דאיכא כתובה רק כיון דאיכא כתובה למישקל מוכח דרק במקום דא דאיכא כתובה למישקל דאיכא ג"כ טעמא דחינא הוא דס"ל דלא בעי' דרישה וחקירה' אבל היכא דיש נפקותא בעדות להפסיד כתובה לכ"ע בעי' דרישה וחקירה' ע"ש ולעניין אי לאסור אשה על בעלה צריך דרישה וחקירה' ומה טעמו ע' אריכות בשו"ת משפטים ישרים סי' קי"א וע' שו"ת הרא"ש כלל מ"ו אות א' ובגוף הפלוגתא דכאן מר סבר כיון דאיכא כתובה כו' ומ"ס כיון דקא שרינן א"א לעלמא כדיני נפשות דמי ע"ע בירושלמי גיטין פ"א ה"ד לא נחשדו על העריות ועדי נפשות כעדי עריות עש"ה וטעמא דאיכא כתובה למישקל כדיני ממונות דמי ע' דוגמתו שבועות ל"ו ב' דסוטה חשוב איסורא דאית בי' ממונא משום כתובה וע"ע שם ל"ג ב' דסוטה אין נחשב תביעת ממון ע"ש בתוס' ד"ה אואין דסוטה הטעם דעיקר לא אתי להפסידה כתובתה אלא להשקותה ע"ש וא"כ לכאורה גם כאן כיון דעיקר העדות אתי לנישואין דכתובה הוא רק דבר הנמשך מן

הנישואין דאחרי קיבלה היתיר הנישואין קרינן בה ממילא לכשתנשאי לאחר תטלי כו' א"כ ג"כ לא הי' ראוי שיוחשבו מעידין על ממון:

ברי"ף דל"ג ע"ב מדפי הרי"ף כ' דאי לא כתיבנא עלך זקן ממרא, נ"ב כזה ג"כ ברי"ף ע"ז פ' אין מעמידין דף שמ"ד ע"ב מדפי הרי"ף בשם הירושלמי א"ל שמואל לרב אכול מישחא ואי לא כתיבנא עלך זקן ממרא: